

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOI

XIX - XX SAJANDI
VÄLISKIRJANIKKE

VI

TARTU 1963

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOI

Lääne-Euroopa kirjanduse ja klassikalise
filoloogja kateeder

XIX - XX SAJANDI VÄLISKIRJANIKKE

VI

Valik XIX sajandi luulet

Koostanud V. Altkoa ja L. Kaljuvee

T a r t u 1963

Тартуский государственный университет
ЗССР, Тарту, ул. Пилекооли, 18

ЗАРУБЕЖНЫЕ ПИСАТЕЛИ XIX-XX ВЕКА

VI

Сборник стихов XIX века

Составители В. Алттоа и Л. Кальевес

На эстонском языке

Vastutav toimetaja O. Ojamaa

TRÜ rotaprint 1963. Trükiroogmaid 9,5.

Arvuturoogmaid 9. Trükiarv 600.

MB 06288. Tell. nr. 1175.

Hind 36 kop.

S a a t e k s .

Käesolev luulevalimik on mõeldud abivahendiks XIX saj. väliskirjandust õppijaile. Valimikus on esitatud õppekava-des mainitud autoreist neid, kelle teostest on ilmunud ees-tikeelseid tõlkeid. Sellest sõltuvalt on luule valik kaheti piiratud: kogumikus puudub rida silmapaistvaid autoreid ja luuletused ei ole alati kõige iseloomulikud vastava kirjani-ku loominguks. Sobivama puudumisel tuli võtta aga seda, mis oli kättesaadav. Nii tuleb suhtuda pakutud valikusse kui esi-alsesse abivahendisse, mis siiski mõnevõrra hõlbustab ning konkretiseerib vastava ajajärgu luule omandamist.

Lisaks tuleb arvestada, et tõlked pärinevad eri aega-delt, mistõttu need on mõnikord ka keeleliselt vananenud.

K o o s t a j a d .

l n g l i s e .

George Gordon Byron
(22.I 1788 - 19.I 1824).

L a p s o l l a m u r e t u n a v e e l .

Laps olla muretuna veel
mul meeldiks Šoti mägismaal,
kus uitaksin kas mägiteel
või purjetaksin laintel ma.
Ei talu saksi kõrki hiilgust
mu vabaduses sündind hing:
mul kallim kaljutipu kiirgus
ja rašn, kus mühab vooge ring.

Oh, saatus! Sinna ma ei ihka,
kus elu uhke, nimi peen, -
ma lõmitavaid teenreid vihkan,
ma vihkan näha orjameelt!
Mind pigem kaljudele vii,
kus mere mõirgav mühin kajab,
ma palun, las mind olla prii
ja rännata kui noorusajal.

Ma tunnen, kuigi olen noor,
see maailm pole minu jaoks!
Miks varjab teadmatuseloor
meilt tundi, millal kõik kord kaob?
Kord elust kujutluse lõin -
kõik oli lahti õnnele!
Oh tõde, miks su valgus tõi
mind sellest unest ärkvele!

Ma armastasin, kuid mu kallid
on kadund, sõbrad lahku läind.
Kuis rind on kurb, kuis päevad hallid,
surm lootustest on üle käind.

Kui lõbus laudkond veini juues
ka vahel mure meelest viib,
seks silmapilguks rõõmu tuues, -
mu süda siiski üksik siin ...

Nii igav on mul nende seas,
kes lipitsevad võimu pärast,
ei sõbraks, vaenlaseks neid pea -
nad mulle võõrad pidusäras.
Too tagasi mu sõbrad truud,
kel tundmisi ja muuda aeg, -
siis ma ei vaja miskit muud,
seltskonnast tühisest siis paeni!

Ja naine - sina kõik: mu arm,
mu lootus, lohutaja, õnn!
Miks nüüd mu põu nii külm ja karm,
et sinu pilkki tüütav on?
Mu süda ohkamata loobuks
peorüsinast, mis risti toob,
ja vaiksest, lihtsast rahust joobuks,
nii nagu seda voorus loob.

Ma kaaksin inimeste eest,
ei vihkaks neid, vaid otsiks varju!
Hing hellub mägestikuteest,
meel tume ihkab süngeid harju!
Oh, saaksin tiivid - lendaksin
kui pessa tõttab tuvi õhus,
ma kõrgustesse tõuseksin,
kus tunneksin end täies rahus.

N u t v a l e n e i t s i l e .

Printsess, oh nuta, isa häbi
sind rõhub, ägab riik ja maa.
Oh võiksid pisarate läbi
süüst puhtaks pesta isa sa!

Jah, nuta! Pisar siiralt valgub
head töötab ikkes rahvale:
kord rahva naeratused olgu,
mis tasuvad su silmavee.

M u u s i k a l e .

Kõigist ilu tütreist pühim,
nõiduslikem oled sa,
nagu sügav vetemühin
tasa voogad, muusikal
Helin silma ette manab
ulgumerd, mis tüünelts lamab,
rahunevat laintekaiku,
unelevat tuulevaikust.

Või kuis kuukiir ketti kujub
üle mere, mille pind
tõustes-vajudes nii sujuv
nagu uinuv lapserind.
Nõnda hing on kaasa kistud,
kui sind kuulatades istun,
tunded sügavad ja helged
nagu meri suur ja selge.

T a o m a k a u n i d u s e s k ä i b .

Ta oma kauniduses käib
kui selge, tähevalge õõ;
õist tumedust, mis hillgust täis,
ta silmavaatetest vastu lööb -
see paiste pehmem, õrnem näib
kui koidukiirte terav vöö.

Kui varjund muuta siin või seal,
see seda veetlust rikuks vaid,
mis lainestab ta musta pead
või lehvib näol kui valguslaik.
Kus kõik nii loetav palge pealt,
seal hingel puhas asupaik.

Ta vaikse naeratuse teeb
nii hellaks imeline sarm,
mis räägib sõnadeta keelt,
et eal ta pole olnud karm,
vaid tasane ta tundlik meel
ja südagi, kus süütu arm.

M u h i n g o n m o r n .

Mu hing on morn, mu rind täis ängi, -
nüüd imeväega, kanneldaja,
sa mulle õrnul keelil mängi
ja sünged mõtted meelest aja!
Kui kadund pole kõik, su kajal
uus lootus rinnas kõledas;
sel, kel on tusk, sind kuuldes sajab
lault pisar, mis kui põletas.

Viis olgu võimas, vägev pingelt
ja sügavuselt, - mängi, palun,
et võiksin koorma heita hingelt!
Mu ohked täitnud taevaalust,
nii pikka piina olen talund
õil unetuul ja kurvil ma,
et süda lõhkema peab valust -
või laulu väele alluma ...

O o d m a s i n a p u r u s t a j a t e v a s t u
s u u n a t u d s e a d u s e t e g i j a i l e .

Lord Eldon, lord õilis! Lord Ryder,¹ lord üllas!
Te rajate Inglismaal õitsengut, õnne!
Nüüd võimul on Hucksbury, Harraiby killas,
see ravim küll aitaks - kuid surmab meid enne!
Näe kangruid, nad sunnikud tahavad luua
töökodade mässu ja paluvad abi ...
Nad tsunftide ees vaja võllasse puua -
ots peale neil teha, ja asigi läbi!

Nad vaevlevad puuduses, krossita taskus -
ent näljane koer kergelt vargile läheb!
Oms masinalõhkujaid puua meil raskust -
neid hukates leiba ju riigil läeb vähem!
Last saada on kergem kui masinat uut!
Väärt sukapaar töölise elust on enam!
Ja vaheldust pakuvad võllapuud -
küll vabadustähisteks kaagid on kenad!

Näe, marsivad sõdurid, marsivad roodud,
kakskümmend kaks väesalka tööliste vastu.
Ja politsei, timukad, kohus, kes toodud
on kohale, omalt poolt sammusid astub.
Muist lorde ei toetanud laskmist, vaid nad
veel kaitsesid õiglust - see ajastu püüd!
Ei Liverpool õigust neil lubada saand,
ehk kohus ei leidnud küll kangruile süüd!

Kas veider ei näi, et kui nälg on pihus,
kui kehviku kaebehääl kõrvu meil lõikab,
siis masinalõhkujad tehakse pihuks
ja elu on odavam sukast? Nii võikalt
see kõlab, ja küsivad paljud: miks mitte
kael keerata sõõrel, kee sellal, kui ilmub
kehv töölishulk palvega losside ette,
neil ruttavad pingule tõmbama silmust?

¹ Lord Eldon ja lord Ryder - inglise riigimehed masina-
purustajate vastu kehtestatud billi autorid.

L u d i i d i d e¹ l a u l .

Nagu vabadusvõitlejad seal üle vee
priiust verega lunastanud -
nii, mehed, me
lähme surma või koidab priiusetee,
maha kuningad, elagu Ludd!

Kui see kangas, mis koome, valmis saab,
mõõgaks süstiku vahetab peo,
surilina despoodile, maas
kes me jalge ees, heidame ja
ta vere sees lina las leob!

Must nagu ta süda - nii must
on muld, kuhu veri on voolanud,
see on kaste, kust
saab kosutust just
vabaduspuu, mille istutand Ludd!

B y r o n i v i i m s e d r e a d
(kirjutatud Missolonghis, veebruaris 1824. a.).

Mu eas aeg olla külm ja karm,
ent kuigi süttida ei saa
mu vastu teistes enam arm,
veel armun ma ...

Mu päevad - koltund lehed need:
on õitsev noorus kustund sääl,
vaid vaglad, kõdu, sünge meel
on mulle jäänd.

See tuli, mis mu rinnas kõeb,
on kui vulkaan kesk tühja saart -
kui suririit, mis põleb söeks,
ei tunglaks raal.

Arg lootus, kiivas hingepiin
ja armurõõm on kadund, vaid
pean kandma lootusetult siin
ta ahelaid.

¹ Ludiidid - masinapurustajate nimetus tööliste juhi Ned Ludd'i järgi.

Siin maal, kus kangelaste häll,
nii tusk mind vaevama ei peaks,
siin sargareil, kes mulla all,
au ehib pead ...

Siin võitlus, kuulsus, Kreekamaa!
Ei vaba spartalanegi,
kes kilbil kantud olla saa
meist e n a m prii!

Mu vaim, oo virgu, vaata, kus
on mineviku jäljed, ja
taas vabaduse lahingus
lõõ kaasa sa!

Kirg, vaibu - hilja loita sul!
Ah, koltuv iga, jäägu kõik -
pilk kaunitari külm või hell
on ükstakõik.

Kui noorusest on kahju, siis
miks elad? Tandril octab sind
auväärne surm, vaid ohvriks vii
nüüd oma rind!

Paik otsi, kus sul teiste seas
saab osaks sõjamehe haud,
ja võitlejana lange seal -
ja sulge laud ...

S o n e t t C h i l l o n i l e ¹.

Raudtrelele murdva vaimu sütitaja,
oo, Vabadus, sa vangikonge valgus!
Seal südames sul koht - kesk müüre kalgust
on südamele vabadust vaid vaja ...

Kui jäänud ainult ahelate kaja,
käeraud, pime, röske koopavõlv
ja allaheidetute märtripõlv -
teed, Vabadus, su kuulsusele rajab

Chillon! Su vangla - püha paik on see!
Kurb põrand altar, sest neil plaatel astus
nii kaua Bonnivard, et jäljed kivile

jäid seal, kus ahelais tal käia lastud.
Neid jälgi olematuks aeg ei tee:
need kisendavad vägivalla vastu!

¹ Chillon - loss Genfi järve kaldal, kus 1530-1536.a. vii-
bis vangina Šveitsi vabadusvõitleja François Bonnivard.

P r o m e t h e u s .

Su surematu pilk, titaan,
siin nähes inimeste häda
ja viletsust, ei põland seda,
kui jumalad, kes hüljand maa.
Kaastunde eest kas tasu said?
See tõi sul hirmsaid piinu vaid!
Jäik kalju, ahel, raisakull -
kõik koledus sai osaks sul,
kus tummaks muutub uhke põu
ja kasvab kannatuse jõud
ning sõnatuna sulgub suu ...
Niikaua luurab kade jumal,
et oleks kuuljat õnnetumal,
kui sinu ohe kajatu!

Su peale võitlus kannatuse
ja vabaduse vahel pandi -
sa pidid kandma ränka andi:
õel taevas oma armutuses,
kurt saatuse türannia,
see viha, milles ägab maa,
see jõud, mis inimese löi
ja jälle hävitada võib,
titaan, sind surragi ei lasknud, -
kuid igavese elu raskust,
mis sinul lasus, kandsid hästi!
Kui kaljul-needitut sind Kõu
nii julmalt piinas, vastu sai
ta sinult ähvardusi vaid.
Sul saatustette aimas põu,
ei palund kergendada risti:
su vaikus talle kohtuotsus,
ja kahetsust ta peita katsus,
nii oli hing tal hirmuväes,
et valgud värisesid käes.

Su headus oli sinu roim:
et vähem hoolisid sa taevast
kui inimeste eluvaevast,
et jõudu sai sult inimvaimi!
Kui siis sind nuhtles taevas karm,
su püsiv kannatus ja tarm,
su visadus ja vastupanu,
vaim, mida kõikuma ei pannud
maa-taeva kättemaksujanu,
on õpetuse meile annud:
sa oled sümbol inimsool,
märk julgusest ja tahtejõust!
Kui puhtast lätest tulev vool
jääb jumalikuks inimpõu!
Kui ette inimese meel
näeb oma elu vaevast teed,

me tühisust ja abitust,
kurbloolist sünget olelust,
siis sellele end vastu seab
me vaim, mis hoiab püsti pead,
 suur tahe, kindel meelelaad,
mis piinaõiski julgust toob,
 mis vaeva hüvituseks saab,
mis võitvalt lehvib igal pool
ja surmagi veel võiduks loob.

D O N J U A N

T e i s e s t l a u l u s t .

111.

Kui kaua lamas nii ta eluta
Juan ei teadnud. Maad ei tajund veel,
ei teadnud ajast ööd, ei päeva ta
poolsurnuks tardununa, tuhmund meel.
Kuis möödus minestus, ta seda ka
ei teadnud - siiski iga tuikav veen
taas valurikkalt elustuvat näis,
ehk surmaga küll veelgi heitlus käis.

112.

Ta avas, sulges silmad, juhmistund
pea pööritas, ja ise mõtles vaid,
et ta on paadis, et on näinud und,
ning meeleheites tundeid rõhuvaid
soov valdas olla surnud, jäigistund.
Siis viimaks ähmund meeled selgeks said:
pilk langes segasena silmist neist
ning nägi neidu aastais seitseteist.

113.

Neid kummardas ja huultel õrnadel
tal puhus suhu hingeõhku ning
ta rinda hõõrus käega, mis nii hell,
et sinna jälle tuleks eluhing.
Ta laupa niisutas, et toimel sel
taas hakkaks voolama ta verering,
niikaua kuni don Juani poolt
nõrk ohe tasus neiu õrna hoolt.

115.

Neid kaljukoopasse ta varjul' viis,
toeks ümmardaja, vähem väarikas,

kel puudus sama peen ja veetlev viis
ja kes tast oli vanem. Sügavas
all koopas süütasid nad lõkke siis.
Kui tulepaiste rahne valgustas,
mis päiksevalgust polnud näinud eal,
neid saledana kaunilt seisis seal.

117.

Kuldpruunid juuksed, aga silmad just
kui surm -- nii mustad. Siidne ripsmeloor
seal ümber vapustavalt pikk ja must
nii maagiliselt kõitvat muljet loov,
sest silmi ümbritses see narmastena, kust
pilg lendas hoogsamalt kui kiireim nool,
just nagu järsku mürkiheitva mao
välkkiire sööstumine välja paost.

124.

Nüüd ütlen, kes on tüdrukupaar see,
printsessideks et teie neid ei peaks,
sest tühje saladusi ma ei tee,
nii kuis poeedid nüüdsed peavad heaks:
toaneitsi käskijannaga on need,
ning et te kõike täielikult teaks,
neid oli ainus tütar, lihast-verest
laps vanamehe, see kes elas - merest.

125.

Noorpõlves kalur oli vanamees
ja kalur kaudselt oli veelgi ta,
kuid nüüd ei läind tal korda kalad vees -
must äri sidus teda merega,
siin juttugi ei olnud ausast teest:
piraati ja salakaubavedaja,
röövretki nurjatumal viisil rajas
ja miljoni piastreid kokku ajas.

126.

Ta püüdis inimesi - püüdis neid
ju saagiks Peetruski ja kaaperdas
kaupmeeste merel uitvaid pargaseid
ning rikkalikke läste omandas;
kuid inimsaagist kasu saamaks teid
tal pakkus orjaturg: nii varustas
ta Türgi laatu kaubaga, mis seal
tõi talle kahtlemata tulu head.

Peetrus - apostel, kelle järglaseks Rooma paavstid end
peavad, sest Peetrus olevat pärimuste järgi olnud esimene Roo-
ma piiskop; oli enne Jeesuse jüngriks hakkamist kalur.

Ta oli kreeklane, Küklaadide¹
üks metsik saarekene oli, kus
ta maja asus - hiilgav oli see,
seal elas luksuses ta muretus.
Kui palju raha tal, kui paljude
verd valas, jumal teab, ta alatus
ja ihnsus oli suur! Seal täitis saalid
barbaarne nikerdus ja kuld ja maalid.

Haidee, kes oli ainus tütar tal,
nii oli Ida saartel rikkaim pruut,
kuid kaasavara neiul ilusal
jäi varju ees ta naeratava suu.
Veel nooruke ta kaitsva hoole all
seal sircus naiseks nagu kaunis puu,
ning paljud kosilased korvi said,
sest oodata tal meeldis paremaid.

Sel päikseveerul rannal kõndides
ta leidis kaldal ligi lainekaart
pooluppund, minestand Juani, kes
nii paljalt lebas vastu kaljust saart
ta katmatus et rabas! Šokis ses
kaastunnet neid ei sumbutada saand:
tal tekkis "võõrast vastu võtta" soov,
kee suremas, nii valge nahalt, noor.

Koit leidis eest Juani unes heas,
ei miski rahu häirind koopas siin.
Ta und ei segand ojavool, ei pea
kuldkollasena tõusva päikse kiir -
võis magada niipalju tahes ssali!
Ja und ta vajas, sest et oli piir
ta kannatustel - võrdsed olid nood
neil, millest on mu vanaisa "Lood".

Ei sama rahulikult puhand end
Haidee, vaid vapustatult viskles, või
und nägi vrakkest tuhandeist ning rand
täis paistes laipu - voog neid maale tõi.

¹ Küklaadid - Kreeka saarestik.

Siis oma ümmardaja äratand
ja orjad, ehkki nurisesid kõik,
kes türgi, kreeka, kes armeeni keeles,
sest nad ei mõistnud, mis tal meeles.

139.

Lõi koidu ettekäandel üles nad,
sest just, mil tõuseb või mil looja läeb,
ju päike kauneimini kuldab maad!
Tõepoolest ülev pilt on see, mil mäed,
mis uduvõös, õrn Phoebus¹ katab ja
mil iga lindu virgumas ea näed:
mil õõ ült heidetud kui leinarüü -
kas meest või mõnd teist looma leinand nüüd!

143.

Kui arg, kuid siiski kärmas jala-ast
Haidee viis koopasse, seal nägi silm
Juani magamas kui väikest last.
Aukartlikult ta peatus (uneilm
on kartust sisendav) ja kikiarvul vast
tal vaipa kohendas, et poleks külm.
Surmvaikselt kummardus siis tema suule
ja jõi ta hingust, paotand oma huuled.

149.

Nüüd ärkas don Juan, taas unne vaoks
kui poleks neiu kaunist nägu näind;
et väsimus ja valu meelest kaoks,
silm jälle meelsalt oleks kinni läind -
ent võluv oli naisepalg ta jaoks:
kui templis märtritegi sassis päid
ja rangeid pühakuia ta vaade vihkas,
siis veetlevat madonnat näha ihkas.

153.

Juani unelmast või unest või
teab millest näljatunne üles ajas,
suurt isu tundes, mida talle tõi
roa lõhn, mis Zoe² keetis ning mis rajas
teed koopasse. Kui lõke loitma lõi
kus Zoe kükitades põlve najal
head toitu segas, virgus otsemaid
biifsteegist unistades üksnes vaid.

¹ Phoebus (Apollon) - päikesejumal vana-kreeka mütoloogias.

² Zoe - Haidee ümmardaja.

Siis võttis vabaduse anda nõu tal Zoe žestiga, et härrasmees, kes vallanud nii perenaise põu, et tulnud hoolitsema tema eest sel tunnil, ei või süüa ülejõu, kui just ei taha võtta hinge seest! Tal rohkem toitu keeldus andmast piiga - sest portsjon teinuks hobuselgi liiga!

Et miskit peale katkend pükste ülle tal polnud jäänd, siis algasid nad tööd ta kallal kohe, heites kaltsud tulle, ja türgi rõivad ta ees lahti lõõnd või kreeka, kuna panemata talle pistoda, turban, püstolitevõõ ju jäeti - riided, mis tal keha järgi, sai selga: laiad püksid, puhta särgi.

Juani ärgates siis ootas ikka ees suplus, toit ja kauneim neid, kes ial südant pilgu võlurikka väel kammitsend, - kuid olen silmi neid ju küllalt ülistand ja juttu pikka ei tee, ei sõnu ülearuseid. Juan seal peale suplust ikka nii eest leidis valmis kohviga Haidee.

Kuu aega möõda veeres, iga päev Haidee seal noormeest külastamas käis, ning ettevaatuse jaoks nähtud vaev end tasus: asi saladusse jäi. Siis viimaks merele läks isa laev (kaupmeeste purji paistmas kas ei näi teel Chiosse¹), mitte et otsida Io'd,² vaid mõnd Ragusa³ laeva laial vool.

Nüüd viibis kauem ta ja laabus jutt. Juan ta keelt niipalju vesta võis, et teha matkaks ettepanekut.

¹ Chios - saar Egeuse meres Türgi ranniku lähedal.

² Io - Zeusi armsam, kelle kiivas Hera lehmaks muutis.

³ Ragusa (Dubrovnik) - linn Dalmaatsia rannikul, tänapäeval Jugoslaavias.

Sest-saadik, mil kui varrelt murtud õis
poolsurnult lamas maas all järsakut,
ta harva koopast jala välja tõi.
Sel õhtul jalutama läksid ju
ja nägid: päike loojus, kerkis kuu.

194.

Nad teineteisel silma vaatavad,
kuupaistel särab pilk ning ümber pea
õrn käsi põimub, hellalt liibub ta
Juani vastu, sülelusse seal
tal andudes, ning huultel huuled nad
on joovastusest hingetumad pea.
Paar, millist kreeka muistses kunstis tabad -
poolpaljad, noored, armastavad, vabad.

K o l m a n d a s t l a u l u s t .

13.

Nad olid õnnelikud, maitstes keeldult
neid süütuid rõõme. Näis Haideele nagu
ta päralt oleks kõik, sest olles meeldund,
ta unustas, et saar on isa jagu.
On raske lahkuda, kui jätma pead
kord-omandatud rõõmu, mis nii magus!
Haidee seks kasutas siis iga hetke,
mil merirõõvlist isa viibis retkel.

15.

Saak rikkalik ja tuuled vanameest
teel pidesid, ta merele jäi kaua
suurt saaki veelgi lootes saada eest,
ehk tormiga küll osa saagist haua
ta rõõmu vähendades leidis vees.
Siis vangidele pani kätte rauad
ja nummerdas nad ära grupikaupa
ning hindas dollareis kui kallist kaupa.

17.

Teel samal mööda Vahemerd mu noos
tal idakalda turgudele läks
Rõõvsaagi seast, kus palju vara koos,
ta valis, mis on kingiks meeldivaks
naissoole: pitsid, paelad, teekann, toos,
gitarrid, kastanjetid, - üldse seks,
et teha kingitust, ta kõike lisis,
et viia tütrele kui parim isa.

19.

Siis, olles äriasjad joonde ajand
ja osa laevu saatnud siia-sinna,
ta - kuna purjekal' remonti vaja -
ja kurssi parandae, et koju minna,
kus tütar lembust jagas samal ajal,
kuid et sest küljest rannal merepinna
all karid varitseid laias kaares,
tal sadam asus teispool, ümber saare.

21.

Siis jõudes kohta, kuhu paistis alt
ta koja valge müür, jäi seisma mäel.
Kes merel uitma peab, kui palavalt,
sel süda tulles ärevusse lä'eb!
Ees ootab hea või halb? Täis kahtlevalt
põu armastust ja kartust: vaimus näeb
ta möödud aastaid, unub retk
ja meenub kodust lahkumise hetk.

27.

Ta nägi päikse käes ja koja
ees halja aia rohetavaid puid,
ta kuulis rõõmsalt vulisevat oja
ja eemalt koerte haugatavaid suid.
Siis märkas metsavahelt üle raja
suurt sagimist ja relvi hunnituid
(sest kogu Ida relvi kannab nüüd)
ja vilksatasid liblik-kirjud rüüd.

29.

Ning äkki tärkav uudishimu tingis,
et kiirel sammul mööda künkaveeru
ta alla hskus, tundemärke mingist
peost silmates, sest taga metsakäärü
ta oma orje nägi rõõmsas ringis
derviisi moel kui vurre tantsu-keerul.
Pyrrhose¹ sõjatants see - armsamaid
mis oli tantse Vahemere mail.

38.

Oh häda, kuidas luisatakse! Kuid
ei teadnud ta, et kuuldues tema surmast
(ta-sarnased ei sure) läbis suid
ja koda leina kandis tema turmast
mõnd aega. Nüüd ent jälle oli kuiv
neil silu ja jälle õitses õrnas hurmas
Haidee põsk - ei ta kardnud silmi märgi,
vaid pidas maja oma tahtmist järgi.

¹ Pyrrhos - Achilleuse poeg.

Vein, sööming, tants ja lõbustus nüüd, millal
 lein lõppend, rajas paradiisi siia,
 ja orjad jõude purjutasid killas,
 mis põli pakkus õnne üleliia.
 Haidee nii heldelt isa vara pillas,
 kuis vana ise poleks raatsind ial!
 On otse ime, et nii palju jõudis,
 sest armastus talt kõik ta aja nõudis!

61.

Käik salajane Lambro¹ saali viis,
 kui oli saabund õhtuhämarik.
 Peeringis armsamaga istus siis
 aus-hiilguses Haidee, ees rikkalik
 laud, millel elevandiluust karniis,
 ta ümber orjadehulk pidulik.
 Korall, pärlmutter, hõbe, gemm ja kuld -
 kõik kiirgas säravalt serveeritult.

68.

Kristall ja marmor, hõbe, portselan
 seal hiilgas. India ja Pärsia
 nii kauneist vaibust kaetud oli saal,
 et kurb neid tallata! Seal oli kasse ja
 gaselle, iga kääbus ning murjan
 ja muu lihtrahva-rämps kes teenrina,
 kes lemmikuna sagis nagu messil,
 või nagu ümber õukonda-noblessi.

101.

On lõppend pidu, orjad ära läind,
 on lahkund kääbused ja tantsijannad,
 on vaikind laulik, muinasjutt ei käind
 seal enam - vaikusele aset annab
 pehelin. Armastajad üksi jäid
 ja imetlesid eha taevarannal.
 Ave Maria!² Rahus hõlmad sa
 sel taevalikul tunnil mere, maa.

¹ Lambro - Haidee isa, mererõõvel.

² Ave Maria - lad. k. ole tervitatud, Maria, katoliikliku
 palve algussõnad.

Oo, pehme hämarus ning üksindus
 all vanu piinlaid: Oo, vaikne rand,
 mis palistab Ravenna metsi, kus
 Aadria meri kord on lainetand -
 kus seisis viimne Caesarite loss
 on igihaljas mets! Tast pajatand
 Boccaccio ja Dryden igi-ilus ...
 Kui armas mul ta hämariku vilus.

N e l j a n d a s t l a u l u s t .

7.

Kas teemat hästi käsitlen, ei tea,
 või sama targalt teen kui teevad need,
 kes süüdistada mind on arvand heaks
 ja tõlgitsevad vääríti süžeed.
 Nad mida tahavad, las näha seal:
 Me liberaalsel ajal mõtted, meel
 on vabad! Ent Apollon kõrvast ruttu
 veab jätkama mind pooleli-jäänd juttu.

8.

Jäid kahekesi, kallimaks kui iga
 muu seltskond, seltsiks süda südamel'.
 Aeg aga lõikas julma vikatiga
 nii hoolimatult rinnasse, mis hell,
 ei meeldind õnnehetked, õitsev iga
 sel karmil niitjal, armuvaenlasel!
 Kuid ial nad ei närtsi noorushurmas,
 vast puhkend lootus, elu kustus surmas.

28.

Nad oleks pidand elama kesk laant
 kui laulev õbbik nähtamatult - nemad
 ju ühiskonda sobida ei saand,
 kus alatus ja viha valitsevad.
 Kes sündind vabana, kui üksik ta!
 Head laululinnud paaris pesitsevad.
 Ilmüksik kotkas. Raipe kallal on
 nii varesteparv koos kui inimkond.

31.

Haidee und nägi: kalju küljes kaldal
on ahelais ja liigutada end
ei saa, vaid tõusva tormi meelevalda
on jäetud. Ähvardavalt mühisend,
voog mattis suu ja teda tunne valdas
et hingata ei saal Siis lainte lend
lõi üle pea, kui uputaks just nüüd -
ent surm ei tulnud, kuigi surra püüd.

34.

Märg, külm ja elutu ta jalge ees,
nii kahvatu kui laupa kattev vaht,
(kui asjatu nüüd hool, et virguks veel,
nii nagu kord see õnnestas neid kaht)
Juan seal lamas; elustada sees
ei südant saand, mil kustund taht.
Kui näkilaul tal kõrvus kaebles kaja
ja näis, kui uni kestaks eluaja.

35.

Ent surnut vaadeldes nii muutund näis
see palg ning asendund kui imeväel
ta isa näoga, nagu uttu jäi
Juan - palg isa Lambro palgeks läeb,
ta peenust omades, ta pilku jäist ...
Siis üles võpatas - ja mis ta näeb?
Oh, taevas! Kiirgab kelle silm nii must?
Ta isa pilk - ta neile vahib just!

36.

Ta karjatades tõusis, vajus taas,
rõõm, mure, hirm ja lootus rinnas, nähes
seal keda surnuks pidas, kelle naas
võis põhjusta', et sõber lähem
ja õrnem selle läbi surma saab ...
Haidee ei armastanud isa vähe
ja nii see hetk tal pörgupiina tõi.
Ma kogend taolist, meenuta' ei või!

37.

Niipea kui helahtas Haidee hääl vaid,
Juan tal tuge pakkus, ümbert võttes.
Et võõral kätte maksta sedamaid
ta teise käega mõõka võtma tõttas.
Ent Lambro, kogu aja seisnud vaid,
suul põlglik irve, sõnas: "Mis sul mõttes,
teeb tuhat mõõka minu käsu teoks,
poiss, oma vilets saabel heida peost!"

38.

Haidee Juanist haaras. "Oh, see on mu -
oh, see mu isa! Põlvitame koos!
Ta andestab - ta andeks annab ju!
Oh isake, ses rõõmu-, valuhoo,
te kuue palistusel' andes suud,
kas tõesti tütre jaoks teil puudub troost,
kas värisema pean? Oh, minuga
mistahes tehke, aga säästke ta!"

39.

Kuid seisis ligipääsmatult piraat,
pilk rahulik ja rahulik ka hää! -
ehk rahulik küll polnud meelelaad -
ja midagi ei vaстанd. Tütre pääl
pilk peatus, siis Juani vaatas ta,
kel veri kees, kes surmaks valmis sääl,
mõök käes, et Lambro teenreil söösta vastu
niipea kui esimene sisse astub.

40.

"Poiss, heida mõök!" tal Lambro lausus nii.
"Ei, kuni käsi vaba!" Kahvatas
piraati, kuid karta polnud tema viie,
võõlt võttes püstoli, ta pahvatas:
"Su veri langegu su peale siis!"
Ning vaatas tulekivi korras kas,
sest äsja tulistanud, uut rõhtu sinna
ta raputas ja tõmbas kuke vinna.

41.

Kui püssikuke vinnatõmbe raks
nii kohutavalt kõlab, kui sa tead,
et hetke pärast oled märklauaks
vaid umbes tosina võrd sammu pealt.
See vahemaa on kaugus suur, kui kaks,
kes sõbrad olnud, vaenlasiks end seab!
Kuid olles tulistanud kord või paar,
kõrv tundetuks ja i i r i l i k u k s saab.

42.

Siis Lambro sihtis, veel üka viiv ja don
Juaniga mu laul siin lõpeks nüüd,
ent samal hetkel kaitset sai Juan
Haideelt, kes ette sööstis, huulil hüüd:
"Mind tapke, las ta surm mu surmgi on!
Voog teda randa tõi, tal pole süüd:
truuks jääb mu armastus, las surra ma!
Te kindlust tean, mu kindlust teadke ka!"

43.

Veel hetke eest ta oli olnud kui õrn, nuttev, anuv laps, ent nüüd Haidee seal seisis võitleja kui kartmatuim. Raidkujuna, näost valge, julge, prii, ta ootas lööki; pikem kui hulk muid sookaaslast, ta seisis sirgelt nii kui märklaud. Isale kaks silmasütt siis heitis, kuid ei takistand ta kätt.

46.

Momendi isa viivitas, siis käest ta pistis püstoli vöökonksu taha, ja vaikselt vaatas tüdruku näeks taast läbi. "Mitte minust pole paha siin sündind. Vähestel nii korda lä'eks kui mul end pidada, et mitte maha teid lasta! Oma kohust täitma pean. Käesolev hetk meid olnu ette seab."

50.

Juani kinni kõitsid, Lambro kande siis käskis teenreil teda välja majast ja lohistada alla mereranda, kus laevad seati valmis koidu ajaks. Nad paati heitsid ta ja püüdsid anda head hoogu aerudele teel, mis rajas paat laeva, kus ta luugist alla lasti ning vahte valvata ta järel kästi.

54.

Seekord Juanist lahkun, vaeseke, jäi raskelt haavatuna maha sinna. Ta ihupiin kuid pooltki polnud see, mis hingepiin Haidee meeltheitvas rinnas! Ta polnud neid, kes valand silmavee ja viha välja, leppima võib minna pea maas, ta ema oli hõimust priist: maur Fessist, maa kus kõrb või paradiis.

60.

Haidee nii lamas päevi. Tardund pale surmkahvatu, kuid huulil püsis puna, ei lõõnud pulss, kuid surmakäsi kale veel viibis, veel ta lagunematuna seal lebas; vaade näole veetlevale veel üha elulootust andis, kuna ta hinges veel nii palju hõõgus tuld, et aeda neelata ei sõandand muld.

64.

Ei aidand näitsikute hellim hool,
ei isa valvsus - pilk tal pöördus neist,
ei tundnud ühtki, majas kuskil pool
ei tundnud, kus ta viibis, esemeist
ja paigust kalleist mälestust ei loond,
vaid lebas mälukaotanult ja teist
nii õudset kiirgust loitsid silmad nüüd,
ehk kõigil küll ta mõtteid muuta püüd.

69.

Kaksteist ööd-päeva nõnda närtsis ning
siis ilma kaebe, ohke, valuta
nii märkamatult temast lahkus hing
et valvajad ei näinud, millal ta
surm tuli, kuni laskuv varjering
näo kattis elutuna ja
kui klaasistusid silmad tulvil hurma.
Oh, nõnda särada - ja vaoda surma!

72.

Nüüd saar on kurb ja tühi. Majad lagund
ning elanikud lahkund saare pealt.
Kaks hauda vaid, Haidee ja Lambro jagu,
kuid kalmukivi põrmu mullast seal
ei eralda - kus on see vaikne pagu,
kus puhkab veetlev neid, ei keegi tea ...
Ei kõla muud, kui mere leinav laul
Küklaade kadund kaunitari auks.

S e i t s m e s l a u l .

1.

Oo, arm! Oo, au! Mis olete? Te tiib,
liig harva laskuv, lendab ümber me, -
ei põhjataeva metecooril nii
ilmtabamatult põgus lend kui see.
Maa kõledusest kammitsetult siin,
emb-kumma armast paistet otsima;
nad näitavad musttuhat varjundeid -
ja jälle käime oma jäisi teid.

2.

Kui nemad, nii poeemgi selles jaos,
see vaevalt sõnastatav luuletöö
on värsipuhang virmaliste aost,

mis valgub läbi karmi õhuvõõ.
Kui kõike kogeme, pää norgu vaob, -
ent siiski, loodan, pole kuritõõ
mul kõike naerda: m i s see k ö i k muud on,
kui tühi palagan, panoptikon?

3.

Miks m i n d , poeemi autorit, ei tea,
just m i n d nad süüdistavad täiest suust
tendentsis pilgata ja et ei lugu pea
ma inimvõimest, voorusest ja muust
seesugusest. Oh, vanajumal heal
Ma imestan, mis on mul selles uus!
Mis ütlen, see ei erine ju Dantest
ja sama ütles Saalomon,¹ Cervantes,

4.

ja Swift ja Machiavelli, Rochefoucauld,²
ja Fénelon³ ja Luther kui ka Platon,
ja Tillotson⁴ ja Wesley⁵ ning Rousseau,
et tühine kui kartul elulaast on!
Kui nii, ei süüdi mina, ega nood -
Diogeneski pole ma, ei Cato.
Me elame ja sureme; kumb neist
on parem, ei tea seda ükski meist.

5.

Sokrates ütles, tarkus on vaid see:
"Me teame, et me midagi ei tea",
näe tarkust, eesliga mis teadusmeest
nil enne, nüüd kui pärast võrdseks peab.
Oh häda! Newton, targem tarkadest,
ju tundis avastuste hiilgeas
"end noorukina, sõelaga kes kannab vett
või otsib merest konnakarpe - tõtt".

¹ Saalomon (965-925 e.m.a.), Iisraeli kuningas, kuulus tarkuselt.

² La Rochefoucauld (1613-1680) - prantsuse kirjanik, sententside kogumiku "Maximes" (1665) autor.

³ Fénelon (1651-1715) - prantsuse kirjanik, "Telemachose seikluste" autor (1699).

⁴ Tillotson (1630-1694) - inglise usuteadlane ja vaimulik kirjanik.

⁵ Wesley (1703-1791) - inglise usuteadlane, metodistide usulahu rajaja.

6.

On väitnud Koguja,¹ et tühi kõik -
 pea iga moodne jutlustaja ka
 neid näiteid oma kristlikkusest tõi:
 see kõigil tuntud, või eks tuntuks saa.
 Kui pihtind totrust jutlustaja või
 poetki, pühak, filosoof, - kas ma
 tõepoolest peaksin, kartes tülitsust,
 end hoidma väitmast elu tühisust?

7.

Ükspuha, koer või inimene! (Sest
 koer teist on parem, teid on halvemaid.)
 Ei loe, või loed sa, lähtun julgusest,
 et kujutan sind nii kui oled vaid.
 Kuupaiste ei kao hunte ulgudes,
 nii Muusa kiirgi ikka kuldab maid, -
 ehk raevust ulutegi, mis teis keeb!
 Ta siiski hõbetab te sünget teed.

8.

"Arm metsik, sõjad reetlikud", ma kindel
 ses sõnastuses pole, usun aga
 et asjad omand võrdse hinde,
 ja laulan mõlemast, ning nüüdsest jagan
 siis pomme linnale, kus kuulsal rindel
 maa, vee poolt piiramisel edu tagas
 Suvorov, verd kes ihkamast ei tüdi,
 kui mõni raehärä kondiüdi.

9.

See kindlustatud linn on Ismail
 Doonau jõeharu vasakkaldal, kus
 on, kuigi hooneil idamaine stiil,
 ent esmajärguline kindlustus;
 või oli, kuni laastas sõjail,
 sest võitjail tavaks rüüstevingerpuss.
 Viis versta übermõõd, või umbes nii,
 ja kümnet kaheksa säält versta mereni.

10.

Kants võimas kuulub kindlustuses sinna,
 kus kõrgendikutipp, ja uhkelt säält
 ta vaatab valitsevalt üle linna,
 ning kreeklaste poolt rajatud barjäär
 maast kerkib ümber selle kaljupinna;
 kuid palissaadist piiratud see äär
 nii oli paraku, et h ä i r i s oma tuld
 ja vaenlast a i t a s lausa mõttetult.

¹ Koguja raamat - ühe piibli raamatu nimetus.

11.

'See asjaolu lubab tähel' panna
 uut annet kindluseõjas - uus Vauban!¹
 All kraav, mia meresügavuse annab,
 vall kõrgem, kui eul isu kõlkuda;
 plaan ettevaatusest ent hoolt ei kanna
 (pardon, pioneeržargooni kaldun ma),
 lünnete² polnud, ainus kaitstud käik
 ei vihjanud: "Siin puudub läbikäik!"

12.

Vaid kitsasuine kivist bastion,
 müür kõva koluna. Sääal kindlustest
 on kahe võimsa patarei rajoon,³
 üks kasemates, teine ä barbette,
 neil Doonau kaldal laeng valmis on;
 kakskümmend kaks suurtükki joondub, et
 reas täpses tõsta hääd kätt linna veerel,
 kuus sülda kõrgel ülal kavaljeeril.

13.

Teed jõe poolt linna täitsa lahti jäid,
 sest türklased ei uskund seda ial,
 et Moskva laevastik nii kaugel käib;
 nii jäigi, kuni vägi tungis siia,
 kui oli hilja luua kaitseid häid.
 Et Doonau jalgsi rünnuks sügav liia,
 nad kaesid vene laevadele alla
 ja hüüdsid vaid: "Bis, Millah! Allah! Allah!"

14.

Nüüd tuli venelaste rünnak, ja
 oo, kuulsuse ja sõja jumalanna!
 Kuis jäädvustan ma iga kasaka,
 kes surematu, kuis neid kirja panna?
 Oh häda! Mälestada millega?
 Achilles nägu karmimat ei kanna,
 kui tuhanded sel uuel treenit rahval -
 kunst häädada vaid nime igal vahval!

15.

¹ Vauban (1633 - 1707) - prantsuse sõjainsener, teostas murrangu fortifikatsiooni alal.

² Lünnett - poolsõrjas kindlustusehitie.

³ Barbett - suurtükkide kõrgendatud ase kindluevallide siseküljel.

15.

Mõnd mainin, ilukõla helistik
 et rikastuks meil: Strongenov ja Strekonov,
 Meknop, Serž Lov, Arsenjev kreekalik,
 ja Tstšitšakov ja Rogenov ja Tšokenov,
 või mõni tosin konsonanti pikk,
 ehk enamgi, kui uuriksin. Ent oh,
 see kuulsus (tujukas kui lirva),
 näib, omab pääle trompeti ka kõrva,

16.

kooskõlla ei saa dissonantse viia
 ja riimi panna neid, kes Moskvast aus,
 ehk küll nad vääraks meenutust, kuis ial
 on väärind pulmakelli neitsi-au.
 Ka sõnust, hääd mis kõnelõppu lüüa
 kui mäagib Londonderry,¹ veniks laul,
 sest lõpp neil "istákin", "uškin", "ivski", "uski",
 neist võiksin näiteks tuua Ruzamusski.

17.

Stšeremetev ja Khremetev, Koklofti,
 Koklobski, Kurakin ja Muskin-Puškin,
 kõik vahvad mehed, mõõgaga kes vuhti
 on mõnitavalt vaenlast surnuks suskind,
 Mis läks neil korda Muhamed või mufti,²
 ehk kui just trummile uut nahka kuskilt
 ei olnud võtta pääle nende naha,
 sest pärgament ju maksis kallist raha.

18.

Sääl oli palju kuulsaid võõraid veel,
 muust rahvast vabatahtlikke, kes siin
 ei sõdind oma maa või krooni eest,
 vaid lihtsalt soovist olla brigadiir
 ja rüüstata, kui vägi linnas sees,
 misjärgi meestel noores eas on kiim.
 Muu seas hulk inglasi, neist hüüti vist
 Thomsoniks kahtteist, kuutteist aga Smith.

19.

Jack Thomson ning Bill Thomson - "Jemmys" muid
 vaid hüüti, nagu hüüdis end suur bard,
 ei tea, kas omasid nad vappi, kuid
 neil nimekaimgi soovituskaart.

¹ Londonderry (1778-1854) - inglise kindral.

² mufti - seaduste tõlgendaja jurist idamaades.

Kolm Smithi olid Peetrid. Neist, kes truult
siin lahmisid kui kange avangard,
üks oli, keda tundis Halifax¹-
nüüd tatarlaste teenistusse läks.

20.

Kõik teised olid: Jack, Gill, Will või Bill,
kui lisan, et neist Jack Smith vanimal
jäi Cumberlandi² sünnikoht teab mil,
et ausaks sepaks oli isa tal,
siis olen õelnud kõik, mis sellest küll
kolm rida teadet toob: "Schmacksmithi" all
Moldaavias ta langes rünnu pääl, -
ta teinud surematuks bulletään.

21.

Ei mõista, nimi b ü l l e t ä ä n i s kuis
(ehk kiidan Marssi küll kui jumalat)
võib tasa teha kuuli tema luis?
See küsimus, ma loodan, pole patt, -
üks ehkki olen lihtsaid lobasuid, -
mul näib, et keegi Shakespeare rumalat
mõnd tegelastki nõnda öelda laseks,
ja paljud seda peaksid haruldaseks.

22.

Sääil prantslasigi salkkond röömus, noor,
ent nende galli nimesid ei saa
siin jäädvustada, olles patrioot.
Ei tõtt üht tera, pigem luiskan ma -
sest tõed on riigi reetmine, ja nood
on põlatud, kes reetnud kodumaa
on prantslast mainides, või olgu seks,
kuis rahu prantslast teeks me vaenlaseks.

23.

Nüüd vene vägi saarel üles lõi
paar patareid, ta taotles sihti kaht:
eelkõige pommitamist, et ei või
aäil terveks jääda ükski elukoht,
mis rahvast pidi saama, ükstakõik!
Linn amfiteatrina seks sobis kah,
sest kahurile, astmekaupa olles,
märklauaks sobis iga elukolle.

¹ Halifax - linn ning krahvkond Põhja-Inglismaal.

² Cumberland - krahvkond Loode-Inglismaal.

24.

Eesmärgiks teiseks oli kasusaak
sest üllatuse parajast momendist,
et teha türgi laevule ataak,
mis seisid ankrus, maitstes vaikust endist.
Võis olla kolmas põhjus - et ehk saaks
neid kohutada alla andma endid:
sest mehi taoti haarab seegi lootus,
kui lahtub verekoerte võitluslootua.

25.

On taunitav, et alati meil püüd
liig vähe pidada on vaenlaasist,
ja selle tavalise nähte süü,
et surma said sääl Tsitšitskov ja Smith,
üks "Smithidest", me keda peame nüüd
neist valima, kel eespool riimiks "vist".
See nimi levind on kui "sir" või "maadam",
võiks mõelda, et tal esmakandjaks "Aadam".

26.

Värk lonkas vene patareide alal,
sest liiga ruttu olid nad need rajand, -
just nagu kiirus rikub värtsijala
ja Longmani ning Murray¹ mossi ajab,
et pole raamatutemüük nii palav
kui trükkijate meelest oleks vaja, -
nüüd süüdi rutt, et mida ajalugu
kord hüüab "roim", kord "kuulsus", viibib sugu.

27.

Kas oli insenere tobedus,
või rutt, või riivatus, ei tea, kumb neist,
või kroonuhankijate nobedus,
et päästa hinge, maha müüa teist,
sääl igatahes ilmnes logedus,
monteeritud kui olid patareid:
kas ise tuld said, või ei osand lasta -
ja see-eest kasvas ohvrite arv vastav.

28.

Et kaugus hinnatud neil oli väära,
läks viltu kogu asi mereväes,
kolm rüülaeva hävis, polnud säärast,
mis jõudnuks pärale, sest kuna säet¹
neil süüde oli vara ülemäära,
ei päästnud miski nurjumise käest:
nad õhku lendasid kesk jõge, aga
türk päiksetõusulgi veel rahu magas.

¹Longman ja Murray - inglise kirjastajad.

Kell eetee tõustes siiski nägi ta, et Vene sõjalaevastik on teel, mis liikus, kuni kell lõi üheksa ja kaabeltau¹ võrd Ismailist veel jäi eemale, kui algas kanonaad. Protsentidega tasuti neil' see - ja iga tulirelva liik ning laad.

30.

Kuus tundi järjest türgi tulistust nad talusid; maapatareide toel tõid vene kuulid vastuvilistust: ent leides, et neil kahurid sel moel ei suuda tuua linna alistust, nad märku andsid taandumiseks jõel. Üks park läks õhku, teine kaldale, kus moslem tungis selle pardale.

31.

Türk purjekaid ja mehi kaotas ka, kuid nähes vaenlast taanduvat, ju paate taas mehitades sõudis välja ja tuld ränka venelaste pihta saates nüüd püüdis mehi maale saata ta. Ent pea sai asi hoopis teise vaate: krahv Damas lõi nad vette läbisegi ja leht sest veresaunast kõmu tegi.

32.

"Kui (ütleb kroonik) reporteerida võiks kõik, mis Vene korda saatis, siis jääks napiks mitmes kõites seeria ja asja veelgi lõpule ei viiks;" ta vaikib muust; kuid respekteerida tal võõraid püüdeks oli niikuinii; neist vürst de Ligne¹ ja Damas, Langeron² autahvilil jäävalt suured nimed on.

33.

Mis kuulsus on, sel puhul näha võib: sest kui preux Chevaliers³ kord olid nad - siis paljud lugejad mul kõhklema nüüd löid, et kes nad on? (Ehk on veel elus?) Jah,

¹ Vürst de Ligne (1735-1814) - Austria kindral vene teenistuses.

² Damas (1765-1823) ja Langeron (1763-1831) - prantsuse päritoluga vene kindralid.

³ Preux chevaliers - vaprad rüütlid (pr. k.).

on juhus seegi: renomee saab või
ei saa sull' osaks - au, vaid õnn on ta!
Näe, memuaaridega vürst de Ligne
on oma unund varju ellu viind.

34.

On mehi, kes end lahinguis ei ohja,
kes võidelnud kui kangelased eal,
kuid saavad maetud toimikute kuhja, -
ja nende nimesid kes otsib seal?
Nii isegi eht kuulsus jookseb tühja
ja hävib enneaegselt: kihla vean -
kaasaja lahingute sangareist
vaid ühte kümnest mäletad ehk neist!

35.

See rünnak näitas, kuigi lõppes suga,
et kuskil midagi on väaratand,
ja admiral Ribas (tast vene laul ka)
uut tormijooksu tahtis määrata,
kuid vastu seisid noorukid kui raugad
ning riid - ent juttu vaja käänata,
sest kui ma tooksin meeste kõnelust,
ei näeks te ründa keset sõnelust.

36.

Mees oli, kui ta mehe nime väärt,
ei eita ma ta võimeid mehelikke,
kuid, kui ta polnuks Herkules, karjäär
tal olnuks lühike kui seederikked
ta elulõpul, millal kaameks jäänd,
ta suri puu all keset kõnnustikke,
nii rüüstand lagedaks provintsi halja,
kuis ainult rohutirts maa laastab paljaks.

37.

See mees Potjomkin - eellal tähtis tuus,
mil tapmine ja hoorus suurust tõi;
eks kiitus talle olnuks kõigi euus,
au võrdselt varaga kui tõusta võiks.
See vürstist sell, kel pikkust jalga kuus,
nii eama suuri kujutelmi löi
tooaegses võimsa Venemaa keiseririnnas,
kel - kui teil kõrgus torne - meeste juures hinnas.

38.

Ribas siis saatis, kuni peeti nõu,
kaskjala vürsti juurde; otsus oli,
et peatselt said ta korraldused jõu,

ei tea, mil moel Potjomkinilt sai voli,
ja rahulolekuks põhjust omas põu.
Sel ajal jätkus patareide kolin,
kui kümned müüsid Doonau ääremail
tuld tublilt andes tublilt vastu said.

39.

Kolmteistkümnendal, siis kui jätsid muist
väesalku piiramist ja läksid laeva,
kiirkuller taplusdiletandel' kui
ka neil', kes ajalehekiidu vaevas,
uut julgust andis, kuulutades, kuis
on määratud depešis äsja vaevalt
väejuhatajaks mees, kel oli voores
vaid armastada lahinguid - Suvorov.

40.

Vürst marssalile saatis kirja; väärt
see olnuks spartlast, põhjendada saaks
kui seda õilsus - et on vaja säääl
kas kaitsta priiust, seadust, isamaad.
Kuid et vaid ülbe võimuiha päääd
tas tõstis, siis ei pälvi kiitu raas
depešis muu kui sparta laadi stiil:
"Ükskõik mis hinnal, võtke Ismail!"

41.

Kord öeldi: "Saagu valgus!" Ja see sai.
Nüüd ütleb inimene: "Saagu verd!"
Õõ autu poja käsust piisas vaid
(häääd temast päev ei näind), et nagu merd
säääl verd. Ei tunni jooksul laastat' maid
see paranda, kui kolmat kümmend kord
võiks suved jälle kanda vilja uut,
sest sõda pööäle ladva raiub juurt.

42.

Me türk nüüd arvas Allah hõigates,
et vene taganemist tingis lõök,
ent eksis, mõeldes, eest et põigates
ta vaenlane on täielikult lõöd'
(või lõödud, kirjakeel kui kallis teil',
mis pole põlev küsimus mu tööes).
Ses asjas türklaste poolt tehti viga,
nad tahtsid pekki, sallimata siga.

43.

Kuuteistkümmendal täisgalopie nähti kaht kasakateks peetud ratsameest, kuid nende tulek, see ei paistnud tähtis. Neil vähe varustust näis pauna sees, kolm särki kahe pääle, kõik nii lihtis, ukraina hobustel nad kihutasid teel. Ent ligidamalt selgus, et ses paaris Suvorov ja ta teejuht sinna traavis.

44.

"Mis rõõmus London!" mõni sõge hull on hüüdnud, mil sääl lõõmas tulevärk. Kui und näeb vana trikimees John Bull, rakett ta õnneunelmate märk ja tänav kiirgav tulel meeletul, ning meelsalt loovutaks (me John) see Tark nonsensi, aensi, kukru, hinge eest õõliblikana selle mõnu eest.

45.

On veider, et ta "oma silmi neab", sest need on neetud; vandeid vägevaid nüüd kurat enam millekski ei pea John Bullil pole silmi nägevaid. Tall' võlg näib rikkus, maksud Eeden hea, ja kondist Nälga nähes ägedalt teeb, kui ei näeks, või mõtleb vande välja, et viljakuse jumal saatis Nälja.

46.

Ent asja juurde. Laagris hiiglarõõm! Rues, prantsus, inglis, tatar, kasakas, Suvorov neid kui gaasilambilõõm hääd ennustavalt üle säratas. Või nagu umboos virvatulehõõg viis rännakule, lumma äratas, - ta siin-sääl vilkus, tantsiv tuluke, mis veetles kõiki, väär või õige see.

47.

Ja teatud asjad uue näo said hoobilt: aplaus ja valmistus ei lakanud, flotill ja laager saluteeris nooblilt, usk võitu kõiki oli nakanud. Nii kaugel jäänd, kui kahur mürske loobib, siis redeleid, fašiiine hakanud sääl seadma, - keset tööde rüsinaid nad tegid muidki õilsaid masinaid.

48.

Võib põhjustada ainus mees, et suur hulk ühteliitva, kindla sihi loob, just nagu vesi voolab säält, kust tuul, või kari uidab, kaitstud pulli poolt, või koer on pimedale juhiks truult, või nagu kellatilinaga toob jäärlambad rammust rohtu sööma vainul, nii üle väikeste on suurmees ainus.

49.

Ja kõikjal laagris rökkes elavad, võib arvata, et algab päris pulm (see võrdlus sobib, kuna tulevad lahkkelid mõlemal, kui lõpeb ulm). Ei paistnud ühtki reameest olevat, kel poleks meeldind saak ja oht, mis julm. Ent miks? Vaid sest, et saabus särgiväel üks vana mees, kes võitlusse viib väed.

50.

Nii. Kogu ettevalmistus, mis lasus neil, tehti kärmelt. Esimeseks ees väesalk, kus kolm kolonni, kohal' asus, signaali oodates, et murda teed kesk vaenlast; teine üksus, mõeldes tasust, kesk tapatalguid kuulsusjanust kees, kolonni kolme kujutades endast; veel kolmas üksus - kaks kolonni - ründas.

51.

Veel püstitati patareisid ning nõu peeti ühel meelel - seda leida nõupidamistel harva, kui vaid ping ehk viimses hädas ühte neid ei heida. Siis nähti - võidet takistustering, et kuulsus oma ülevuses koidab. Suvorov, au eest väljas, sest ei rääkind, vaid õppas noori kasutama tääki.

52.

On fakt, et ülemjuhataja ise võis kulutada aega väljaõpukes ja endale veltveebli kohustise hääks arvas võtta, nii, et salgal lõpuks kui salamandril ükski viga pisem ei juhtuks loitvas tulekeeltevõpus.

Ta õppas, redelil kuis näha vaeva
(ei olnud Jakobi see redel¹ taeva).

53.

Ja samuti fašine² üles seades
kui mõõkadega mehi turbaneis,
ta lasi tääke pista läbi peade,
kui õigeid türklasi nad surmake neis.
Siis, küllalt harjutatud, pidas headeks
neid sooritama ülesannet teist.
Nii mõni muigas, heites pilget sinna -
Suvorov vaikis, aga võttis linna.

54.

Nii õhtul enne ründa olid lood
ning kogu laager puhkas nõnda karmilt,
et meel sest vaevalt kujutlust teil loob.
Kui läbi tulest-veest nõus jooksmata tormi
on mehed, nad on vait, ka oli hoolt
säält kantud kõige eest - siis polnud lärmi,
vaid mõeldi sõpradest ja koduhurmast,
või iseenestest ja oma surmast.

55.

Suvorov kogu aja ärkvel' jäi,
kontrollides, või drilli tehes veel,
või mõeldes, nalja heites ringi käis
kui suurim ime, heeros, naljamees,
poolpõrm, pooldeemon olevat ta näis,
kes laastas, palvetas, või suunas teed.
Kord Mars, kord Momus,³ ning kui lahing siin
läks lahti, oli mundris harlekiin.

56.

Päev enne rünnakut, kui drillides
veltveebliit mängis võimas võitja see,
sääli mõned kasakad, kee kullide
moel künkal tiirutasid, eha eel
vast kohtasid seltskonda, millises
mees leidus, kellel' tuttav nende keel.
Kas oli tema jutt, või hääl, või poos,
nad mõistsid, et on varem sõdind koos.

¹ Jakobi redel - piiblilegendi järgi nägi Jakob unes taevani ulatuvat redelit, millel inglid üles-alla liikusid.

² Fašiinid - haakood kraavide täitmiseks.

³ Momus (Momos) - pilkejumal antiikmütoloogias.

Peakorterisse, nagu palve tal,
 seltskonna viisid: riietuselaadilt
 kui moslemid, ent pilgul täpsemal
 salk näis kui tatarlased maskeraadil.
 Ja näis, et türklasliku rõiva all
 on varjul kristlus, mille armu saadi
 nii välispaiste vastu vehetada,
 et raske mõistatus sul lahendada.

Suvorov drillis särgiväel sel tunnil
 kalmõki roodu, kirus, kisendas
 ja narris nahahoidjaid tagasunnil,
 ning tapa õilist kunsti lisandas, -
 sest kuna inimpõrm tall' näis vaid sõnnik,
 see filosoof tilkhaaval sisendas
 nii sõdureile elutarka joont,
 et surm on sama hää kui pension.

Suvorov, nähes salka kasakaid
 ja nende saaki, pöördus eelmisist,
 neid uurides altkulmu sedamaid.
 "Kust tulete?" "Konstantinoopolist,
 me salk säält äsja põgenema sai."
 "Kes olete?" - "Ju näete!" Jutlemist
 nii jätkati, sest teades, kelle ees
 ta seisis, vähe sõnu tegi mees.

"Te nimed?" - "Johnson ma, Juan, mu sõber,
 kaks naist ja kolmandast ei meest, ei naist."
 Neid riivas Ülemjuhataja käbe
 pilk õeldes: "Olen varem kuulnud teist,
 te kaaslast aga ma ei tunne kübe,
 absurd on siia tuua kolme neist,
 ent olgu pääle. Nikolajevski
 polk oli vist, kus kuulsin teist?" - "Just nii!"

"Vidinis¹ olite ataagi juhiks?"
 "Just nii!" - "Ja siis?" - "Ei enam hästi tea." -
 "Eel teiei tormasite?" - "Oli tuhin
 mul vähemalt üks olla esireas." -

¹ Vidin - linn Bulgaarias.

"Ja edasi mis sai?" - "Üks mürsk kui vuhin mind rabas, vangi langesin siis seal." -
"See kätte makstakse, sest Ismail on kaks kord tugevam kui too Vidin."

62.

"Kus teenikeite?" - Kuhu kindral määrab." -
"Tean, teile meeldiks tormijooksu-salgas, et, talund raskusi, selsamal määral nüüd vana vaenlast kimbutada palgaks. Kuid milleks kasutada noormeest säärast piimhabet katkend rüüs?" - "Noh, kui ta algaks nii edukalt kui armus, ka siin rindel, on tormijooksul juhina ta kindel."

63.

"Kui julgeb, olgu!" Pälvis kompliment, et Juan kummardas. Ja jätkas siis Suvorov: "Teie vana rügement on töotanud, et rünnakule viib veel mehed täna ööl või homme. Ent ma vannun pühalt: siin, kus Ismail, pea künnab sahk ja takistust ei tee ta terale ka toredaim mošee."

64.

Au ootab, poisid!" Drilli jätkas taas ta venepäraseimal kõneviisil, -
pea iga uljast rinda veetles saak ja võit: kui jutlustaja kantsliplüüsil (kel põlat' iga maine kasuraas, ent mitte kümnis) nii ta käsud viisid neid tapma paganaid, ei kartnud veel kes Katariina, kristlanna armeed.

65.

Sest veetlusest, mis küllalt pikk ja põnev, näis Johnson soosingus; nii julges pöörduda ta juhi poole taas, kui tähtsal kõnel see jätkas harrastust: "Mul mõõnda vaid tänu on, et nagu üksnes mõned ma esireas võin surra, siiski õelda kui suvatseks te, koht meil' kuulub kuhu, me kohust täita ise teaks sel juhul."

66.

"Ah, ja! Teid tegevuses unustasin. Noh, te minge oma vana polku, see on relvil. Hei, ta kaasa vii, Katskov (kes oli käsunduseohvitser),

ma mõtlen rügementi, kus ta koht.
See nooruk võib mu juurde jääda veel,
eest ta on tore poiss. Vii naised muude
tavaaride, või laatsareti juurde."

67.

Nüüd aga puhkes stseen, sest daamid, kes
ei olnud kasvatatud üldse nii,
et oleks võind neid kästa laadis ses:
ehk haaremeis küll kasvatuseviis
hea oli oma elutarkuses -
passiivse sõnakuulmise doktriin -,
nad tõstsid loitvail pisarsilmil pääd
ja käed kui kanatiivad poege pääl

68.

lõid ümber meeste, kui need vapralt käitund
ja austet vägevaima juhi poolt,
kes põrgut langend heerostega täitnud,
ja kellest ohus mõni maa või troon.
Oo, vaesed surelikud! Õppus näitub
teil asjatu! Oo, loorber kuulsust toov!
Vaid loorberi eest voolavad kui meri,
mil pole mõõna, pisarad ja veri.

69.

Suvorov, kes ei hoolind pisaraist,
kel kahju polnud verest, siis kui jälgis
kaht kõrvadele seotud juustes naist
agoonias, tas ilmnes kergelt jälgi
kaastundest, sest ehk harjumus küll vast
teeb miljonite vastu hinge kalgiks
neil, tapp kel tööks, ka ainsast murest hellaks
võib minna heeros - nii Suvorov sellal.

70.

Ta lahkeimal kalmõki toonil vestis:
"Mis kurat, Johnson, naise tuua sial?
Neid ohust hoides koheldagu hästi
ja tuleb veatult voori juurde viia.
Peaks olema teil ammu teada vistist,
et sedasorti pagas hästi ial
ei liigu. Loeb mis abielu-aasta;
on vilets nekrut, toob kes naise kaasa."

71.

"Ehk tohiks öelda Hiilgusele", kostis
me briti sõdur, "nad me naised pole,
vaid teiste. Sõjavendadega mestis
seks teenistuses liiga kaua olen,

et reegleid rikkuda ja laagri vistist
on oma pruuti tuua lihtsalt kole.
Ei miski rünnul rõhu rinda nõnda
kui tuule pääle jätta perekonda.

72.

Ent need on vaid kaks türgi daami, meil
kes teenri abil aidand pageda,
meid hiljem saates ohurikkail teil
ses rõivastises. Mulle sagedam
on sedasorti elu, aga neil
see samm on olnud raske kogeda,
ja võideldes end vabalt tunda tahtes
ma palun lahkelt kohelda neid kahte."

73.

Need vaessed tüdrukud, kel silmad vees,
siis näisid kahtlevat, kas uskuda
nad kaitsjaidki nüüd võivad endi ees.
Neil polnud üllatuski väiksem ka
kui mure, nähes, kuis üks vana mees,
kes pigem metsik näis kui mõistlik ja
kes lihtsalt riides, tolmund, vestiväel,
võis kardetum kui sultan olla väes.

74.

Kõik sõltuvat ta noogutusest näis,
see paistis igäühe silmist. Need,
kes jumalana sultanit vaid näind,
kui kandes uhket kalliskivikeed
see paabulinna kombel kõrgilt käis
(sel linnul sabake hiilgav diadeem),
aupaiste säras, need ei uskund - võib
kuis sel, kel puudub hiilgus, olla võim.

75.

John Johnson nende kokkund ilmet nähes,
küll üsna võhik tundeis idamaistee,
mõnd lohutust neil^o lausus kähku vähest.
Juan kui tundelisem töötas naistel^o,
et näha ao eel tal neid korda läheb,
või seda kahetseb armee, ja - paistes
küll veider - see neid lohutaski just,
sest naised armastavad liialdust.

76.

Nutt, ohked, kergelt suudlust paar ja nad
nii lahkusid siis. (See, et teadmatake
jääb tulevik, on hää.) Mis nimeks saand
Önn, Ended või Saatus, seda kaks

naist ootas, pöördumas nii kuis kanonaad
kas hajuvile või siis täppi läks.
Kake sõpra relvastus, et linn, mis paha
neil' polnud teinud, põletada maha.

77.

Suvorov, võttes asju suurelt paljalt,
detaille nägemiseks liialt suur,
kes elu pidas põrmuks, ja ei paljut
teind vahet, on see leske nutt või tuul,
või kaotusteski kes ei hoolind naljalt
(kui seega võis vaid saavutada muud);
ehk nagu sõbrad Hiibist ta paiseis -
mis väejuht hoolis halisevast naisest?

78.

Ei miskit! Jätkus asi kuulsust-tooja
ning valmistati ette kanonaadi,
nii hirmsat, nagu olnuks tema Troojas,
kui platsis olnuks Homerosest saadik
suurtükk. Duelli Priamose poja
nüüd näidata ei saa, vaid eskalaadi¹
ja patareisid, pomme, tääke, kuule,
mis rängad sõnad õrna Muusa suule.

79.

Oh, Homeros, su igivõlust tulvil
kõik kõrvad, kuigi pikad, iga sajand,
ehk see küll lühike! Su luules relvil
on võideldud, mis tarbetud me ajal,
või olgu siis, et püssikuule külvil
on vähem tulu, kui on lootust-rajand
õukonnad, kel noor Prius tüütav on -
ei hävi Vabadus kui Ilion.

80.

Oo, surematu Homeros! Pean nii
siis ründa maalima! On surmatud
veel rohke, tapamasinaiga siin,
kui sinu teatel Troojas turmatud.
Ent nagu igaüks, pean mõnma: liig
on taotella sinu hurmavust
kui ojal vastandada ulgumerd:
me ühes võrdsed vaid - et valand verd;

¹ Eskalaad - tormijooks müüriredelite abil.

Kui mitte luule, faktid ühes hinnas,
fakt peegeldus on igatsetud tõest,
ning pisut tõttki vaja aluspinnaks,
kui pildi maalib Muus ükskõik mis teost.
Ent ründama nüüd hakatakse linna -
kuis jutustada igast sangarteost?
Vaejuhid surematud! Ootab Phoebus,
et teateid hiilgus kiirtesse tal lööbuks.

Oo, Bonaparte'i bulletäänid suured!
Oo, tapetuteloendid, vähem uhked!
Leonidas, su vaprus Thermopylai juures,
mil Kreekas nagu nüüdki võitlus puhkes.
Su teosed, Caesar! Manage kontuure
te, kuulsusvarjud (muidu tuleb puhke,
mil hätta jään), ja tuhmund taustal uusi
ning kauneid värvitoone andke Muusil".

Kui "tuhmuvaks" pean sõjakuulsust ma,
siis mõtlen: igal aastal, igal eal,
ja igal nukral argipäeval taas
noor kangelane mõni tõusma peab,
kee, kui totaalse kokkuvõtte saab
neist tegudeet, mis tehtud õnne heaks,
end ilmutab kui lihunik vaid toores,
pääpõirituse kellelt saanud noored.

Aukraadid, paelad, tressid, triibud, tähed,
neid kuulsusriikas mees peab kuulsaks kraamiks
kui Paabeli hoor¹ purpurit. Ei vähem
ju munder poisile, kui lehvik daamil;
ons kannupoissi, kel ei tuleks pähe,
et eeskätt tal on loota kuulsakssaamist!
Ent Au on Au, mis on ta? Egas muud
kui pörsalt küsige, kes uurib tuult!

Poiss teab või tunneb au, sest jookseb ju
aust aetuna kui pörsas tuulest, või
kui see sentents ei meeldi, toome uus,
et joosta ta kui brikk või kuunar võib
aust aetult, - aga väsind nüüd on Muus,
aeg lõpetada selle kanto² põim.

¹ Paabeli hoor - luksuslikkuse ning liiderlikkuse võrd-
kuju piiblis.

² Kanto (ingl. k. canto) - nii nimetab Byron "Don Juani"
laule.

Laul järgnev pikeeraksatuei kannab,
et inimesi võbisema panna.

86.

Oo kuula! läbi vaikse külma õõ
kuis sumisedes kogunevad väed.
Näe! Mõõda kalda relvastatud võõ
ja piki müüri halle masse läeb
nii vargsi, kuna virvendama lõõb
nõrk, piiluv tähevalgus udu käes,
mis tuhm ja rõske, kummaliselt kähär,-
pea hirmus suits ei lase enam näha.

87.

Nüüd teeme pausi - nagu oli siis
paus õudne, lahutas mis elu surmast,
ja rabas südameid, sest paljud nii
küll viimast korda hingasid veel hurmas!
Ent elu algab taas, kui mõõduv viiv!
Marss! Rünnak! Kumbki usu hüüded turmas
Hurraa! ja Allah! Aga hetke pärast
on surmakarjed maetud sõjakärast.

Ü h e t e i s t k ü m n e n d a s t l a u l u s t .

8.

Juan seal jõudis päikeveeru paiku
siis Shooter's Hill'i peale, mille rajalt
näeb selle hea ja halva oru paiku,
kus hiigel-London laiali end ajab.
Siin ümberringi rahu on ja vaikus,
vaid vankriratta kõmin kõrvu kajab,
nagu linna pulbitsuse vaht ja möll,
ta mesilaslil sumin, sagin all.

9.

Pea mõtetes, Juan mäeharja kohal
käis jalgsi tõlla järel veidi maad.
Täis imestust, mis tema rinnas vohas
nii võimsa rahva vastu, hüüdis ta:
"Siin Vabadus on leidnud omal kohal!
Siin kõlab rahva hääl - ei seda saa
siin matta nuhid, türmid, piinapingid,
see täidab valmised, miitingute ringid!

Shooter Hill - kõrgendil Londoni lähistel.

10.

Siin karsked naised, range eluviis!
Siin maksud nii, kuis soovib rahva meel -
kui seegipoolest kõik on kallid, siis
vaid pillamisest tuleb see!
Oo, seadused on puutumatud siin!
Ka ohtu reisijal ei ole teel:
kõik teed on lahti ..." Siin tal sadas hoop. ^
"Käed üles! Surm, või raha siia toodi!"

11.

Nii kõlas röövleilt vabameelne hõik,
kes nägid paost ta käimist tõlla taga,
nad mehed osavad ja vilund kõik,
just seda parast hetke ootsid aga,
mil uutev rändur teel, mis märke tõi,
käib maas. Kui võitleja ta pole agar,
võib ilma jääda ta sel rikkal saarel
kas oma elust või siis püksipaarest!

12.

Juan, kes raasu ingliskeelt ei teand,
siis kuuldes meie loosungit "God damn!"¹
ta - kuna teadlik polnud - kõigepealt
ju mõtles: see on sama, mis Salaam!²
või "Jumal sinuga!". Ent selle vea
võib teha hõlpsasti, sest ehkki ma
britt (kahjuks) olen, pole mitte põrmu
teistsugust õnnistust mul kostnud kõrvu.

13.

Näost näha, milles asi, polnud raskust
ning olles järsk ja äge, võttis suuna
ta püstolil, niipea kui tõmbas taskust,
teeröövli palgesse, mis ümmar kuuna -
kui härg see prantsatades maha laskus,
kus poris püherdades avas suu ja
veel hüüdis kaaslasele selja taha:
"Oh Jack! Mind neetud prantslane löi maha!"

14.

Ent Jack ja kogu bande puged paku.
Juani saatjaskond, kes ennist pages,
nüüd tema vahvust imetles ja pakkus
tal abi, mis ju hilinea sage!

¹ God damn (ingl. k.) - olgu sa neetud.

² idamaine tervitus.

Juan ent nähee vere jooksmahakku
"kuurüütliil" nii, et mees pea verest lage,
siis nõudis sidemeid ja juba soovis,
et poleks lasta nõnda kähku proovind.

15.

"Võib-olla säärane on komme sel
maa võõraid vastu võtta," mõtles ta.
"Ka kõrtsmikke siin nägin, viisiks kel
sind rõõvida on kummardusega
näo jultunu ja pussi asemel.
Kuid paraku, mis teha? Ma ei saa
meest jätta oigavana keset teed -
noh, kandke teda, ise sama teen!"

16.

Kuid enne, kui see halastus sai teoks,
mees surres hüüdis: "Segi löid mu maske!
Veel rüüpaks käraka! Meil saak läks peost!
Siin, kus ma olen, siin mind surra laske!"
Jõud kadus kehast mustas vereleos,
mis haavast nõrgus, hingamine raske,
ta tõmbas salli ümbert tursund kõri.
"Rätt andke Sallyle!" Ja samas suri.

17.

Juani jalge ette Tomi rinnalt
siis varises see verest määndund rätt -
ei teadnud ta, miks visati see sinna,
jäi mõistmata tal jumalagajätt.
Tom oli kange rusikamees linnas,
moenarr ja päevavaras, kelm ja pätt,
kes raha maha jõi ja polnud vähe,
et lõpuks saigi omal kuuli pähe.

18.

Juan ses olukorras kõik, mis vaja,
nii hästi korraldas kui tema sai.
Sealt nõnda pea, kui juurdlus lubas, rajas
teed hiigel-Londonisse otsemaid.
Ent südame see valutama ajas
et viibind saarel kaksteist tundi vaid,
siin pidi tapma endakaitseks ta
prii britlase. See pani mõtlema ...

22.

Kesk tõldu, vankreid, tollitõkkeid, kära,
kus virr-varr, segadus ja askeldus,
seal "purl'i"¹ pakkudes ju kõrtse särab,

¹ Purl - absindist ja likööri segatud naps.

postvanker lendab, juuksur asub, kus
on aknal parukad, mis lokit ära,
seal lambiläitja valab õli just
nüüd tänavlaternaisse, mille klaasid
tuld kumavad (sest veel ei tuntud gaasi).

23.

Peab läbima see palju muudki veel,
kes vägevasse Paabelisse astub,
kas sõidab tõllas ta või ratsa: teed
on kõik ühtemoodi. "Reisijuhil" vastu
et mitte patustada, vaikib keel
sul rohkem lisamata. Üttu kastund
ja hämardund on seni õhtu, millal
Juani vanker veeres üle silla.

24.

On kena siiski Thames'i vaikne koha,
voo mustusega lepid, ehkki suleb
ta kuulmist lärm, mis tänavate kohal.
Westminsteri täpses järjestuses tuled -
paekivipõrand, altar, pind, kus kohas
on ase kuulsusel - kuupaiste tuleb
ja üle torni hõljub kumav laik:
see siin on Albioni pühapaik.

25.

Druidi hiied, kadund on - hea küll!
Stone-Henge'i¹ pole enam - tühja ka!
Kuid alles Bedlam² on, kus iga hull
on ahelais, et purra nad ei saa.
Ning kohus, kannatavad kohtu all
vaid võlgnikud! Siis Mansion-House,³ ehk ta
küll rahva naeruks, hoone ta on suur!
Ent klooster veelgi üles kaalub muud!

26.

Siis Charing-Cross, Pall-Mall,⁴ ja kõikjal tuld
ju laotab laternate rida pikk,
mis särab nagu prahi kõrval kuld,
mis on kui mandril ilutulestik
kus linnad alles õõs on tuletult.
Ka prantslastel veel meeldib pimedik,
või kui, siis laternatel tahi eest
nad riputavad mõnda härrasmeest.

¹ Stone-Henge - brittide kivitempli varemed Wiltsi krahv-
konnas Inglismaal.

² Bedlam - vaimuhaigete varjupaik Londonis.

³ Mansion-House - Londoni ülemlinnapea ametihoone.

⁴ Charing-Cross, Pall-Mall - rikkaste linnaosad Londonis.

27.

Nii rida härrasmehi valgustada
võib rahvast tänavatel rippudes,
kui lõkkes mõisa parges! Eelistada
on parem endist pimedust neil, kes
on nõrga nägemisega, sest kohutada
võib uus kui vosvor - pettetules ses
meel eksib - targu põlema ta peab,
et valgustada inimeste pead!

28.

Ent London särab tules nii, et kui
Diogenes taas otsiks "inimest",
siis seda leidmata kesk tohutuid
suurlinna rahvahulki, valgusest
siin poleks selle aarde otsinguil
tal puudu! Kõigist minu püüetest,
et leida "inimest", ma muud ei saand,
kui näha: maailm on vaid advokaat.

29.

Viis pörav sillutis Pall-Mall'i, kust
(täis rahvast, vankreid, kära ümbruskond:
seal koputite mürin vastu ust,
kus võlausaldaja, teisel on
laud kaetud külaliste puhul just)
noor diplomaat, me patune Juan,
teed jätkas, möödudes hotellidest,
St. James'i lossist¹ kui ka "pörgutest"²

87.

Kuis jätkan laulu sellest, mida mu
loo kangelane läbi elas seal
maal, millest luisanud on kõigi suu
kui ülivooruslikust? Vaos end pean,
et vaikida Atlantisest³ siin ju!
Te pole kõlblas rahvas, seda teab
teist igaüks ja selgituseks see
ei vajagi poeedi siirast meelt.

¹ St. James'i loss - kuningaloss Londonis.

² "Pörgud" - mängupörgud.

³ Atlantis - Muinaskreeka autorite järgi saar Gibraltarist läänes, mis hiljem on mere alla vajunud.

Percy Byeehe S h e l l e y
(4.VIII 1792 - 8.III 1822).

I i r i m a a l e .

Oo, Iirimaa,
su rannikul ma võtein seista kord
ja laineid loendada, mis lakkamatult
sind uhuvad - ja iga laine näie
kui tööriist võimsa hiiu, Aja, peos,
et purustada Igaviku tammi.
Oo, jätk, hiid, sa marssi üksildast
ja valluta ning võida! Sinu aste
all varisevad riigid; püramiidid,
mis sajandeid on trotsind marusid
ja äikest, hävitad sa pihuke-põrmuks.
Monarh on oma toredusekütkes
vaid nagu ennast laotav mürgiseen,
ea kergel sammul litsud selle tolmuks.
Aeg, võitja, sulle annavad kõik teed,
kuid see, mis jääb, on "pühitsetud tahe"
ja hingede sümpaatia, mis oli
veel enne sind ja püsib, kui sa hukkad ...
.....

V a b a r i i k l a s e t u n d e d B o n a p a r t e ' i
l a n g u s e p u h u l .

Sind vihkasin, türann! Mul oli valus,
et eina, vilets ori, reetmishinnal
lõid tantsu Vabaduse hauapinnal!
Eks oma troonile sa otsind alus,
mis olnuks püsivam: sul oli vaja
vaid tühist, verist hiilgust, mille uhtus
Aeg unustusse! Soovisin, et sajad
käed kägistaksid su, et kõik sul luhtuks:
et oma loodud Hirm ja Orjus samas
sind lämmataksid! Mõistsin alles siis,
kui Prantsusmaa ju lõpuks põrmus lamas,
et sinu Vägivald ei keelnud priiks
meid saamast: Vabadusele veel kauaks
Uek, Öiglusetus, Tagurlus on hauaks.

L a u l B r i t i m e e s t e l e .

I.

Briti mehed, milleks te
isandaile künnate?
Kangrud, milleke hool ja püüd -
rõhujale koote rüüd!

II.

Milleke säästa, katta, toita
neid, kel aega jõude roita?
Tänuta nad ometigi
joovad teie verd ja higi!

III.

Briti mesilased, hoolet
miks te neile taote nooled,
et nad võiksid tööta tarus
hävitada teie varud?

IV.

Leiate te puhkust, mõnu,
kodu, armu, trööstisõnu?
Või mis näete elus head te,
et nii kallilt maksuma peate?

V.

Mis külvate, on teise saak,
mis kaevate, on teise maak,
mis koote, teise seljas hiilgab,
mis taote, teise puusal kiirgab.

VI.

Tee külv - kuid lõika ise saak,
loo kaevandus - kuid võta maak,
koo rüü - et see su seljas hiilgaks,
tao mõök - et relv su kaitseks kiirgaks!

VII.

Jää onni, ehitusemees,
sest isand elutseb palees!
Vea oma taotud ahelat -
näe kuklas tääki vahedat!

VIII.

Sise võtke kirkad, kõplad, sahad,
end oma käega matke maha
ja eurilinaks heitke heiet:
haud - Inglise, ja kirstus - teie!

O o d l ä ä n e t u u l e l e .

I.

Oo metsik läänetuul, sa sügislaps,
su nähtamatu hingus kolletuet
viib puult kui tonte nõiavitsa saps;

kuldkollane ja verev, hall ja must -
kui katkuvikati ees langeb loog;
sa külvad keset sügist pimedust

uut seemet: ehkki jääne lumevoog
kui laipu seemneid talveke huda matab,
ei jäta virge kevadtuule hoog

und peletades vilet puhumata,
vaid toob kui karjad jooma pungad puule
ja õite hõngudega aaeu katab -

oo metsik vaim, sa tuhiseva tuule
meid rüüstav, kaitsev ürgjõud! Kuule, kuule!

II.

Ilmlõpmatuna taeva all su marud
kui koltund lehti pilvi sarjavad,
mis laotuses kui sasis oksaharud;

oo piksehaldjad, nagu lainteharju
täis pilverünkaid sinav taevakumm,
jääb päike kui menaadi juuste varju,

mis pulstund kahus lehvivad kui lumm
kesk laotust, ennustades peatset raju:
maa-taeva pilves piir on must ja tumm.

Torm leinalauluks ajale, mis hajub -
see õõ, see aasta kaob, ja hauasuule,
mis mustab, hämar udulinik vajub,

vihm, rahe, välgusähvatused, tuuled
siit üle pahisevad, Oo, kas kuuled!

III.

Sa suve sumeduses äratad
kui unest Vahemere, millel leegib
kuldkiirendue ja laineid säratab;

seal Baiaes¹ saare kivikamar pleegib
ning iga iidne lossitorn ja sammal
end peegeldades maaliks muudab veegi,

kus kõike mähib lille mets ja sammal
nii kütkestavalt! Ühtki häält ei kaja;
siis äkki vaikselt vees, mis puhkas rammalt,

lõõb järsku värisema, tundes tuule
häält hirmuäratavat: kuule, kuule!

IV.

Kui oleksin ma surnud leht su käes,
kui võiksin pilv ma olla, mida puhud,
või voog, et võiksin ägada su väes

ning anduda su jõule! Hooga uhud
must üle, keegi kõita sind ei saa!
Kui laps taas oleksin ja ükskõik kuhu

su viivul kihutaksin üle maa
just nagu tuulte võluriiki astund
ja sinu hooga võiksin võistelda,

siis ma ei anuks sind, oo vallalastu!
Ma langen - tõsta mind kui pilve, voogu!
Oo, veristan end elu okkaid vastu!

Liig raske koorem painutab kui roogu
mind, tuulelast, kel oli hing täis hoogu.

V.

Kui põlislant mind oma kandleke tee,
mis sest, et langevad mu lehed maha;
siis ühte sulades nii võimsalt me

koos mühiseme. Kui sa ainult tahad,
oo julge vaim, sa minu vaimuks sa!
Tuul, tõuseme ja tormitseme kahas!

¹ Baiae - muistne linn Naapoli lahe ääres.

Kui koltund lehti üle ilmamaa
mu mõtteid vii, et sünniks uut neist tuumist;
las võlusõnust, mida loitsin ma,

kui kustumatuist leegitsusist kuumiet
tuld võtab inimkond, ja minu suu
las kuulutada uut maailmaruumis

kui heerold pasunaga! Vasta, tuul:
kui saabub talv, ons kaugel kevadkuu?

P i l v .

Janus lilled mind oodand, neid vihmaga joodan,
sadu meredelt toon;
kuumal keskpäeval varjan ma salude harjad,
tukub lehtedekroon.
Kaste langeb mu tiivult ja virgutab viivul
iga eekese väikse
mulla hällival pinnal, maaema rinnal,
mis tantsides käib ümber päikse.
Peksan koodiga vahel ja piitsutav rahe
teri rabistab aasal ning õues;
paduvihmaga taas rahe sulatan maast
ja naeran, kui möödun kõues.

Pillun laia lund, segan mägede und;
männid ägavad hangede paisus;
valey on minu ase, kätelt torm mind ei lase,
kogu õõ uinun ililde kaisus.
Kohal mäetipu morni oma vägevas tornis
istub mu tüürimees pikker;
all pimedas aga rahnude taga
kõu tapleb ja määratseb ikkes.
Üle mere ja maa aina liugega
juhib mu tüürimees mind
vaimu lummava jälil; nagu ääretu väli
tema all on voogude pind.
Üle rohuse maa, üle mägede ja
üle sinivee-valla,
kuhu iganes põikab, ta uneleb kõikjal
Valmust, mis tuuleteid tallab.
Keset laotusesina ennast soojendan mina,
kui ta valab end vihmana alla.

Metecoorina eretav päikesetõus veretav
sära tiibasid laotab,
hüpates takka kinni mu lakka,
kui koidutäht hiilguse kaotab;
nagu kotkas retkel istub hetke

oma kuldsete sulgede säras
kaljul, mis vappub, maavärinast rappub,
ja lendab siis jällegi ära.
Ent kui päikeseloojang merd jumestab soojalt,
hoovates armu ja rahu,
eha puhane loor varju maheda loob
ja katab mu villpehme vahu;
tiivad koos siis puhkan, imehellust ma uhkan
kui tuvike, vaikne ja rahul.

Neitsi, tiireldes ringi, hõbeõrnust kingib -
nimeks maa peal tal kuu -
kiirte sädelust pillab mu kähardund villa,
mida hõljutab südaõõ tuul.
Kuhu iganes sala kuu libistab jala,
samm kuulmatult vaga
heidab astudes helki igast pilust mu telki,
tähed tagant piiluvad aga.
Naeran, kuidas tiir-tiirult nad keerlevad kiirul
nagu mesilasparv,
kui ma avardan pilu: seda siravat ilu!
Neid tähti on tohutu arv,
mida peegeldab nagu täiskülitud vagu
meri, jõgi ja järv.

Ümber päikesetrooni põimin kullaseid jooni,
kuu ümber pärlikee kujun;
vulkaangi jääb varju; katan tähtedesarju,
kui mu lipp rajukeerises ujub.
Loon laial lahel silla neemede vahel
ning ma mässaval veel
nagu katus ripun; mägede tipud
on sembaiks mu teel;
tormitõllas seal kihutan, piisku ma pihutan
seltsis iilide, välkude, lume;
nagu sammaskaar tõuseb vikerkaar,
miljonvärvine, kumer;
sära üleval, aga madalas all
maa naeratab, niiske ja sume.

Tütar vete ja maa, taeva kasvandik ma
avar laotus mind ilmale tõi:
läbin maailmakaared, kõik mandrid ja saared,
ja muutun, kuid surra ei või;
sest peale sadu, kui taevast on kadund
iga täppki, ja kiudpeened jooned
tuul laiali ajab, päev särades rajab
õhu sinavat hoonet,
mis kabeliks mulle - naeran päikesetulle:
keset udude hälle
hauast tõusen ma üles nagu laps ema sülest
ja kasvan ja alustan jälle.

L ö o k e .

Oi sa vilgas vaim!
Laiast laotusest,
laulik ülevaim,
purskad südamest
sa sundimatult joa nii võimsa helidest.

Kõrgemale üles
üha tõused maast,
sihiõhu süles
nagu tuleraas
lend agarusse viib su, lauldes taas ja taas.

Õrnalt õhumähe
sind üle vaob,
nõnda varjab tähe
päevavalgus aol -
täis lõõritust on ilm, kuid ise silmist kaod.

Nõnda kirkalt särab
tähelambis kiir,
kuni selle ära
peidab koiduviir -
ei päeval tähte näe, siis sinab silmapiir.

Sinu trillereist
maa ja taevas kajab,
õhk on tulvil neist,
nõnda täidab rajad
kuu helk, mis pilkal õõl alt pilveserva sajab.

Kelle sarnane -
kes küll oled sa?
Heita vihmavee
piisku pilv ei saa
nii säravalt kui, lõo, sa viise üle maa.

Nõnda luuletajal
mõtetes on pää,
vabal tahtel kajab
maailmas ta häääl -
ta kuuljal heldib põu ja unelema jääb.

Nõnda piiga uhke
toredas palees
hällitab vastpuhkend
armu südames,
kui üksi lauldes seal ta istub pilli ees.

Nõnda kastes vainul
kuldne jaaniuss
sära tõttu ainult
paistab rohust, kus
maas lilleõite all ta varjab pimedus.

Nõnda valla paatab
õis end roosipuul,
võlulõhnu laotab,
nii et nõrkeb tuul,
mis varga viisi käib ta äsjapuhkend suul.

Nagu kevad, mille
soojad vihmahood
äratavad lilled,
nagu kõik, mis toob
jõuküllast rõõmu taas - on võrratud su lood.

Vaim või lind - mis meelese
mõlgub sul küll head?
Ei ma inimkeeles
sellist hõiset tea,
et nõnda armu auks me tänusalme sea!

Pulmalaul ja kära
mürtsuv marsiviie
kaunimalt ei sära
sinu häälest priist -
ei helise need nii, et õnnest kõlaks hiis.

Mis su laulu aine,
rõõmuläte, lind
Põld või laas või laine?
Mäe või oru pind?
Mis muretus? Mis arm? Mis pulbitsus või lind?

Kõlada su keelel
väsimus ei saa,
sulle pahameele
vaev on tundmata;
sa armastad - ning eal ei tüdi sellest sa!

Erk või unne raugend,
tunned jõude sa,
mis on meile kauged,
surma kartmata -
kuis muidu võiks su hää! kristalselt voolata?

Meil mured ees ja taga,
ei rahu leia me,
suu siiralt naerab, aga
nii nukralt kostab see -
ja meie armsaim laul toob meile silma vee.

Kaoks ms raev ja kõrkus,
hirm ning muudki vead,
kui meil poleks nõrkust,
silm ei niiskuks eal -
kuis tunneksime siis su rõõmu suurt ja head!

Ülem kui kõik ilu,
mida pakub ood,
kui kõik mängus vilund
käte pillilood

Anna poolgi rõõmust,
rõõmutundja lind;
Kui siis ühel sõõmul
laulaks minu rind,
siis kuulaks maailm mind, nii nagu kuulan sind.

John Keats

(29. või 31.X 1795 - 23.II 1821).

K u i v i r g u b h i r m .

Kui virgub hirm, et tuleb surmatalv,
kui pole lõigat lokkav laulurivi
ning veel ei kuhjund teoste viljasalv
täis värsiks kuumund mõtte küpenud ivi;

kui näen, kuis taeval õiselt süngleval
käib määratuma luule pilvevari,
ning tean, et vaim, mis sumbub mätta all,
noid irdund ulmi tervikuks ei tari;

ning hetke hurmav laps, kui tean, et hää,
õrn arm ei päästa mind, kuis lootsin hardalt,
ning et ei ial, ial enam näe
sind maa pääl silm - siis maise mandri pardalt
pilk upub ääretusse igavikku
ning arm ja kuulsus kutsub kuristikku.

M i k e n a e r s i n t ä n a ö ö l ?

Miks naersin täna ööl? Ent kõik on tumm:
ei vasta jumal, vasta pörgulohe,
vait Altmaa võlvid, vait ka taevakumm.
Siis enda inimhingelt küsin kohe.

Mu hing! meid kahte valdab piin ja värin -
oo ütle mulle, miks ma naersin praegu?
Oo pimedus! oo hirm! miks ikka pärin
nii taevalt, pörgult, hingelt ilmaaegu?

Miks naersin? Tean, oo mõtte hoog ja pinge,
kui jõudsalt õnne härmustesse kipud,
ent meelsalt heidaks veel sel keskööli hinge,
et kistaks lõhki elu kirjud lipud.

Värss, ilu, kuulsus - suur te kiirgav kasu,
ent surm on suurem - surm me palk ja tasu.

O o d k r e e k a u r n i l e .

Oo rahu puhas mõrsja, vaikse aja
ja hääletuse kasvatek vestaal,
bukoolse jutu hurmav pajataja,
mis õitsvam kui mu riimit pastoraal:
kas räägib koolmatust või koolvast soost
sind piirav lehil-palistet legend?
Ons Tempe org¹ see koht? Ons inimparved,
ons jumalad nii pingul jooksuhoost?
Miks neitsid pagevad? Miks möll ja lend?
Miks hull ekstaas? Miks flöödid, trummid,
sarved?

Jah, kuuldav muusika on hörk, ent hõrgem
on mäng, kui kõrv ei kuule tumma viit;
tumm flööt, oo mängi: mäng, mis kuulmeis nõrgem,
kuid vaimul kuuldav, kandku meeled siit!
Oo veetlev nooruk puude all kesk orgu,
su laul ei kao, ei eal jää oksad raagu;
ei eal, ei eal sul suudlust too su tarm,
noor armunu, ent ära vaibu norgu:
jääb igikestvaks kirk, ükskõik mis saagu
noist embusist, ning kaunike jääb su arm.

Oo õndsad, õndsad oksad, kust ei tuul
vii lehti, mille kevad eal ei kängu!

¹ Tempe org - antiikajal väga tuntud lõhendik org Ossa
ja Olümpose mäe vahel Tessaalias.

ning õnnie pillimees, kel ial huul
ei väsi pikendamast meelsat mängu;
veel õndsam, hoopis õndsam arm! täis kirge,
täis soojust, ikka otsiv, ikka ihkav,
sää! üle maise elu reetva juhu,
kus eal ei ole hinges nukrus virge,
kus võõraks jääb meel haige, tunnet vihkav,
kuum, tuikav laup ja keel, mis kuivab suhu.

Kust tuleb hulk, kes ohvripaika sammub?
Ning kuhu, preester pühalik ja jube,
viid mullika, kes taeva poole ammub,
täis pärgi pää ja pehme, siidjas kube?
Mis mägikindluse, mis sisemaa,
mis jõe- või merekalda väikelinna
on jätnud tühjaks jõuk sel hommikul?
Sa väike linn, ei ial majad saa
sul rahvast täis - ei pöördu ial sinna
neist ükski veetma tollest ohvrast sul.

Vorm Atikast, nii veetlev, tumm ja kurt,
mil pääle koet see marmortõug, kel tõttest
ning jooksust lilled tallat, oksad murt:
sa, vaikiv vorm, teed meeled tühjaks mõttest
kui igaviku rahu - külm idüll!
Kui suubub surma selle põlve tee,
siis, inimeste sõber, kannad teate,
kust teiste lein saab tröösti küll ja küll:
et ilu tõde, tõde ilu, see,
vaid see on kõik, mis ial teadma peate.

O o d n u k r u s e l e .

Ei, ära otsi Lethet,¹ ära hakka
käokinga juurtest jooma mürginiret,
ning ära suudle sünget ussilakka,
et viiks Proserpina² su rinnast kired;
ei jugamarjad kõlba palvekeeks,
ei tondiliblik morniks Psüükeks sulle,
ning ära looda nukrast, kalbest huugist,
et see su leina enda sõbraks teeks;
liig raugelt langeks leebus tunde tulle,
hing võõrduks ärksa piina kurvast pruugist.

¹ Lethe - unustusejõgi, üks manalajõgedest antiikmütoloogias.

² Proserpina - manalajumalanna antiikmütoloogias.

Ent siis, kui nukrus tabab südant sünka,
nii nagu nuttes langev sajuhoog
aprilliloori peidab halja künka,
et kosub lõdvaks norgund lilleloog:
las ahne lein end koiduroosist toidab,
las vaade vikerkaare särra kaevub,
las tunnistab peoniat ja nelki;
või kui su armsae viha uhkelt loidab,
siis suru õrna kätt ning las ta raevub,
ning süüvi, süüvi silme sinihelki.

Sest ta on ilu - ilu, mis vaob hauda;
on rõõm, mil sõrmed säet ju huulte ette,
et õelda hüvasti; on õnn, mil lauda
ju riivab mürk, kui suu veel kastub mette:
jah, õnne templis endas pühaks kuruks
sai loorit Nukrus nurga, mille üllust
näeb ainult see, kel rõõmu hõrkjaid marju
keel vaotab julgel surve suulael puruks;
tal maitsku hing ta leina võimsat küllust
ning jäägu rippu ta trofeede varju.

O o d õ õ b i k u l e .

Rinõ tuskab, raskelt painab unihuum
mu meeli nagu kooljaputke valu,
kui oleks sukerohi ränk ja tuim
viind alla mu kesk Lethe võõraid alu:
ei kadedus su õnnest südant lõõ,
vaid sinu rõõmust liigne rõõm mind rabas,
et sina, puie hillerdav drüaad,
säält läbi leheõõ
põõkpuude varjus lõõrituses vabas
suvisel hõisahtusel täidad maad.

Oo, andke veini hõõguvat, mis maas
hulk aastaid jahtund - veini suured sõõmud,
mil maitset tundub Flora, tantsuaas,
Provence'i laul ja päiksest pruunund rõõmud!
Oo, andke karikas täis lõunahuuma,
täis ehtsa Hippokrene punastust,
pärlsädelevalt herk mil viipav veer
huult hüüab purpurkuuma,
et saaksin joobuda! - et unustust
tooks sinu poole kutsuv metsateede keer:

tooks unustust! tooks vabastust sest vaevast,
mis sull' kesk lehti võõras igavest;
sest palavikust, rahutusest, raevast,
siin, kus vaid õigeid kerkib südamest;
kus jooksvast viimsed hallid juuksed võppel,

kue kõhnub noor ja ohkel leiab hana,
kus mõttest vähimast pilk tuim kui tuhk
ja rõõmuhüüud lõppel;
kus Ilu särav silm ei kesta kaua;
kus teda homseni vaid ihkleb kireuhk.

Too unustust! - Saan unustust su saaril,
kuid pantreil Bachuse ei page siit,
vaid luule nägematul tiivapaaril,
ehk taobki tõmpund aju hämmund viit.
Ju lendab tee! Võlulik on õõ,
kuu kuningatar troonil, kihkvel tiir
ta ümber saalitsevaid tähehaldjaid,
ent siin ei valgust kõe,
vaid ihmjat lummu külvab tuuleviir
kesk lehtlaid, samblaid kohevaid ja kaldjaid.

Ei lilli näe, kuid illest virvlevaist
meel teab, et viiruk ripub okste võrgus,
ja videviku tuulist tajub alst,
kust magusust nii joovastavalt nõrgus:
siin kibuvits, siin viirpui õitest aimus,
metsviljapuud siin koos, siin kastehein,
õrn sinikann, mil tupeks lehevihud,
ning vanim maikuu hõimus,
noor muskusroos, mil joogiks helkiv vein -
suiõhtul sumavad ta kallal kihud.

Sind kuulan pimedas; niipalju kordi
ma armund surma, kergesse kui mäng,
nii mõnda lõõnud kutsuvat akkordi,
et tuleks lõpp, et vaibuks vaev ja äng.
Näib surra hää neis hämarduvaie laasis,
hää rahul raugeda, kui muudab luuleks
su tulvav süda enda tuisketuld
nii voolavas ekstaasis!
Sul jätkuks laul, ent siis mu kõrv ei kuuleks -
sult kostaks rekviem, ja mina oleks muld.

Ei vii sind häving, surematu lind!
Su võidukust ei talla triumfaator;
kuis täna kuulen sind, nii kuulsid sind
ju muistseil ajal narr ja imperaator:
seesama viis lõi leinalaineid tummas
ja norgund Ruthis, kellest kaugel rahu,
kui võõral põllul valas pisaraid;
seesama muusik lummas
hurmhelkjaid aknaid, valla üle vahu
vee hädaohtliku kesk süngeid haldjamaid.

Kesk süngeid maid! See kõla kurb kui kell!
Morn mõte vapustab mu luulehelmi!
Hääd ööd! Ei põhjust usku südamel
lendtiibset unehaldjat, petvat kelmi.
Hääd ööd! hääd ööd! Koraali valuliku
hää! mõõdab niidud, ületanud jõe,
nüüd tõuseb märke - õrnudes kui palvel
kaob oru kitsastikku:
ons nõidus, ilming ebamaise tõe?
Hää! hääbunud - kas unes ma või valvel?

P ä e v k a d u s j a k ö i k p ä e v a
h ö r k u e k a o b .

Päev kadus, ja kõik päeva hõrkus kaob:
hõrk hää! ja huul, hõrk hingus, hõrgud pihad,
hell sosin, pehme käsi, rind, mis taob,
ja pilk, mis hiilgab, vallandades ihad.

On hääbunud lill, ta puhkev veetlus vajuks,
ning minu silmist ilu kiirgus loojus
ning ilu vorm mu käte vahelt hajus
ning haihtus paradiis ja heik ja soojus!

Liig vara õhtu saabudes nad viidi,
kui hämar pühapäev - ei, püha öö
koob lemme vaibaks hõngav-halli siidi
ning õnne peidab varju hõljuv vöö;

ent nüüd, mil armu missad päeva valvel
kõik loet, jään unne - paastudes ning palvel.

R o h u t i r t s j a k i l k .

Maa veetlev luule ialgi ei koole:
kui päikse lõõsk on suur ja tuult ei puhu
ning linnulgi ju laulud lämbunud suhu,
käib hüppav helin puhmalt puhma poole.

See rohutirts - sui hullavale soole
hää pillimees, kes leiab ikka juhu,
et hõisata, ning heinalible, kuhu
end õhtul peita meelsaks lõpuks loole.

Maa hurmav luule ialgi ei lakka:
kui talveõõl vaid hanged maal ja mäel
ja õues õhk nii külm ja tuul ei vingu,

siis kilgi sirtsuv sirin kolde takka
näib tukkujal kui rohutirtsu hääl,
mis kuumal suvel kiljub üle kingu.

S ü g i s e l e .

On aeg täis küllust, aeg täis uduniiskust,
mis liitund päiksega, et kogu külal
saaks müüriviinapuud täis värvipriiskust
ning ripuks raskeid tarju all ja ülal;
et õuntest nõtkuks vanad uibud talul,
et küpseks viljal sisim tuum ja üdi,
et kasvaks koores pähkel, paisuks järjest
ja paisuks kõrvits; korjaks saaki südi,
virk kimalane igal lillepalul
ning õitest näiks, et suvi taas on jalul,
ent ammu voolaks mesi täidet kärjest.

Kes poleks näind sind, ümber tuhat aaret?
Võib leida küünist sind, kes uurib, kuulab,
maas istumas kui sirutamas haaret
su salkudesse il, mis vilja tuulab;
või lõikamata, vaolt, kus unne jäid,
käes sirp, pääs mooni leitsed, kuna vihku
sul kõrt ja lilli kõitmast käsi tõrgub;
või vahel läbid jõge, tähkapäid
suur kandam pääs; või vahel taas su pihku
jäab kauaks veinipress, ning aeg ei nihku -
tund-tunnilt vaatad, kuidas virre nõrgub.

Ent kus on laulud, millest rõkkab mai?
Ka sul on muusikat, mis küllalt tõhus, -
kui loodes punav pilvelade lai
ja kõrreväli kumab roosjas õhus,
siis halab sääsesumin leinaloona
kesk remmelgaid, jõe kohal vajudes
või tõustes, kantud illi paisust, seisust;
nõos valjult määgivat sa kuuled vajona,
sirts laulab hekis, tuulde vajudes
käib punapaabu vidin pajudes
ning pääsud sädistavad, mõeldes reisust.

S o n e t t
(Keatsi viimne luuletus).

Oo oleks mul su kindlust, hiilgav, kauge
ja üksik täht - ei nii, kuis näen sind siit,
öötaeva tumma ja valvas eremiit,
kes, sulgemata igiärkeaid lauge,

näed, kuidas puhtaid preestrituaale
peab kaldaid pestes vete voogav uht
või kuidas kandmas kingud, sood ja luht
õrnvärsket lund, mis langend vaibaks maale.

Ei - teist, ent siiski kindlat püsi ihkaks,
et armsa küpsev rind saaks pehmeks paoks,
et see mu pää all üha paisuks, vaoks,
et üha kärsik rõõm mu põues kihkaks,

et üha, üha huimav hingus hurmaka
mind igiellu - või mind leebelt surmaks.

Thomas H o o d
(23.V 1799-3.V 1845).

L a u l s ä r g i s t .

Väsind sõrm, punapaistetand laug,
kurtes saatust tuimkalget ja õela,
ebanaisekas rüüs istus naine, kel käed
liigutid niiti ja nõela.

Pist - pist - pist!
Silme õördund muremärgiet
tunduv vaev ja nalg, häälest valujalg,
kui ta laulis laulu särgist.

"Tööta, tööta, tööta!
kuni koidul kukk kirema sattus -
tööta, tööta, tööta,
kuni tähtedest läbistub katus.
Parem kütva taeva all
higis orjata armutut türki,
kus ei naisel hing päästa õnnekal,
kui nii julma keeta mürki.

Tööta, tööta, tööta
kuni umbseks jäänud aju,
tööta, tööta, tööta,
kuni raskund silm ei taju!
Palistus, kiil ja niit,
niit ja kiil ja palistus,
kuni silm, nägev nõõpe kesk undki veel, tuim,
une matvale koormale alistus.

Oo mehed, kel sõsarad hääd,
oo mehed, kel emad ja naised,
ei see kangas, mida kannate,
need on hinged soojad maised.

Aga miks mul surmast jutt?
Viirastus ei kohuta
võikaluine too mu paatund meelt,
nii mulle sarnlev ta!
Nii mulle sarnlev ta -
paast mu küürdu surund piha --
Oo jumal, et leib nii hinnakaks aet
ja nii odavaks veri ja liha!

Tööta, tööta, tööta!
Ainus palk, mis elult nurud,
et ei raiskaks kõng, on õlesäng,
leivakoorukas - ja närud.
Katus määndet, põrand paljastet,
laud - tool murt - ja tühi müür,
nõnda tühi, et tänan varju, mis
heidab krohvile mu küür.

Tööta - tööta - tööta
kellast kellani kui roist!
Tööta - tööta - tööta,
ent ei pääsu piinust noist.
niit ja palistus ja kiil,
kiil ja palistus ja niit,
kuni haigund hing, ajus uimav ving,
vallub sõrmede krampunud liit.

Tööta - tööta - tööta
keek detsembri valgust kurba,
tööta - tööta - tööta
märtsis puhetaevae urba;
eks vist mõnituseks vaid
all mu akna pääsud haudu,
tuleb tundeid vaid külmkaredaid
nende vidistuee kaudu.

Kord vaid sõõmul hingata
pääsusilma, kullerkuppu,
teada taevast üle pää
ja all jala õilmenuppu!

Üks vaid tund taas tunda nii
pakitsevat südamelööki,
nagu siis, mil koit ei tuska toond
ega riisund veel jalutus sööki.

Rahu üheks tunniks vaid,
et saaks lohtu hingeisud!
Ei küll armuks ega lootuseks,
ainult valuks aega pisut!
Nutuks pisut vaid, et lohtuks hing,
et ei pisarate jõel
oleks silmis sulg - nende uhkav kulg
teeks, et võppuks niit ja nõel."

Väsind sõrm, punaõhetav laug,
kurtes saatust tuimkalget ja õela,
ebanaisekas rüüs istus naine, kel käed
liigutid niiti ja nõela.

Pist - pist - pist -
rabat saatusest käskivast kõrgist,
kurjalt piinavast, mille raske rist, -
et see riivaks viis rikkust rahulist! -
laulu leinavat laulis ta särgist.

I t a a l i a .

Giacomo Leopardi .
(29.VI 1798 - 14.IV 1837).

L õ p m a t u s .

Jääb ikka mulle armsaks tühi kungas,
ja aed, mis vaadet kohe silmipiiri
nii mitmelt küljelt enesesse suleb:
ja kuuldes, vaadeldes ma otsatuna,
sest teispool avarusi mõttes aiman,
ja üliinimlikke vaikimisi,
ja rahu imesügavat; kust peagu
mu süda kokkub. Kuidas kahisevat
tuult kuulen nendes kasvudes, nii seda
ilmlõpmatumat vaikust endas võrdlen

ma selle häälega, ja igavene
ja surnud aasta ajad, nüüdne
ja elav, ja ta kõla tuleb meelde.
Kesk seda päratumat hääbub mõte
ja uppuda on magus sinna merre.

Giosuè C a r d u c c i
(27.VII 1835 - 16.II 1907).

S a n P i e t r o õ h t u .

Mäletan. Raskena päike kesk punavat auru ja pilvi
kuumana merele vaibus, sarnane kilbiga vasest,
mis barbaarsete tapluste voogudes läigib ja langeb;
Castiglincello kesk tammede salkusid üleval naeris
klaasidelt meeltetut verevat naishaldja salalist naeru.
Raugena, kurvana (hiljuti pääsnud maremmide tõvest,
närvid mul painavad tinajas-rasked) ma vaatasin aknal:
pääsused väledad saalisid lõpmata räästaste ümber
paadikad varblased lähedal kisasid õhtusel õelal;
kergena puhmaste keskel vaheldas lage ja künkad,
pooliti vikati niidetud, paiguti liikuvad haljad;
ajuti küll ja ajuti ei läbi aurude kuulus
lõikuse laulu, nii pikka nii kauget nutulist rammet.
Raskena palavus rängastas õhku ja randu ja kasvi.
Päikese poole ma tõstsin siis silmad - "Maailmade valgus,
uhke, sa vaatad elu kui joobnud tsükloop ülalt kõrgelt".
Pilgates karjusid paabulinnud granaatide keskel,
hälbinud nahkhiir pään minul puudutes kiirustas mööda.

S i r m i o n e . ¹

Vaata: Sirmione haljana naeratab heledast järvest,
poolsaarde puhkenud õilmes.

Päikene vaatleb ja kallistab: paistab Benaco² ta ümber
suur nagu hõbene astjas,

¹ Sirmione (ladina k. Sirmio, tänapäeval Sermione) -
poolsaar Garda järves, suvituskoht tervisevetega, mis oli
tuntud juba vanadele rõomlastele.

² Benaco - Garda järve teine nimetus.

mille selgetel äärtel oliivisid tasasid küünib
põlise loorberi hulgas.

Sarnase kiirgava karika ängab Itaalia ema
taevale, ülendud kätel;

jumalad kõrgusest laaksid Sirmio langeda alla,
poolsaarde hiilgava gemma.

Baldo,¹ isalik mägi, varjab ülevalt kaunist
enese vihasel kulmul:

Gu, nagu hiiglane, tapluses ta eest langenud, näikse
selili, ähvardus vaates.

Temale vasakult vastu Salo² oma kuulisest rüpest
sirutab käevarred valged,

rõõmus kui neiu, kes karglema minekul õhkude hooleks
juuksed ja liniku heidab,

naerab ja lillesid pillub täis-kätel, ja lillede tõttu
ilutseb temal siis noor pää.

Garda tagapool tõstatab enese mustavat lossi
päälpool valguvat peeglit,

lauledes üht saagat ju muistisest mattunud linnust,
barbarikuninga naistest.

Siin aga, Lalage,³ kust sa rõõmsana taevaste sinast
lähetad pilgu ja hinge,

Siin Valerius Catullus,⁴ sidudes rahnude külge
rannale Bythia laeva,

viitsid pikkasid päevi, ja Lesbose tüdruku⁵ silmi
fosforestseeravas laines,

Lesbosa tüdruku petlikku naeru ja ihkavaid kirgi
silmitses klaasises laines,

kuna see nimmeid väsitas mustasid tänavaid mööda
muistsete roomlaste poegil.

¹ Baldo - mägi Garda järve idakaldal.

² Salo - talikuurort järve läänekaldal.

³ Lalage - Horatiuse armastatu nimi.

⁴ Quintus Valerius Catullus - Sirmiones on säilinud oletatavad rooma luuletaja Catulluse (ca 87-54 e.m.a.) viljala varem.

⁵ Lesbosa tüdruk (Lesbia) - Catulluse armastatu Clodia varjunimi tema luules.

Temale sügavaist haudadest järve haldijas laulis:
"Tule, oh Quintus Valerius.

Silagi, meie grottide keskele päikene laskub
valge õrn Kynthia¹ sarna.

Siin teie askluse lõpmata voogus kuulduv kui kauge
süleme tasane sumin,

jahedas vaikuses hullused, alati sõostavad hooled
unuvad raugedes pikka.

Siin on värskust ja und, siin muusika uinutav mahe,
haljaste neitsite koorid,

kuna Hesperus² vetele küünitab roosakat tõrvast,
lainete soigudes rannal -.

Ah kurb Arm! tema muusasid vihkab, poeetisid murrab
lõdvalt või traagikalt surmab.

Kuid sinu silmist, mis pikkasid võitlusi toovad,
kes on, Lalage, julge?

Korja nüüd muusade jaoks kolm mürti ja loorberi oksa,
tõsta nad päikese poole.

Kas sa ei näe Peschiera poolt ujuvat luikede parve
alla kesk hõbedast Minciot?³

Vainudelt, kus Bianore⁴ on uinunud, kas sa ei kuule
kostvat Vergiliuse laulu?

Kääna end, Lalage, austa. Üks suur ja tõsine näikse
ülal Scaligeri tornis.⁵

- Üles Itaalias ilusas - naerates lausub ta, vaatleb
vesi ja mannert ja õhku.

¹ Kynthia - kuujumalanna Artemise teine nimi.

² Hesperus - ehatäht.

³ Peschiera, Mincio - Peschiera linna juures voolab
Garda järvest välja Mincio jõgi.

⁴ Bianore - Vergiliuse sünnilinna Mantua legendaarne
asutaja (lad. k. Bianor).

⁵ Scaligeri torn - Garda järve idakaldal on samanimeli-
ne loss. Tuntud itaalia humanist Julius Caesar Scaliger
(1484-1558) on sündinud Garda järve põhjatipus asuvas Riva
Sul Garda linnakeses.

P o o l a .

Marija K o n o p n i c z k a .

T e o m e h e h ä l l i l a u l .

Kiigu, kiigu kätikene,
kiigu, liigu kiiresti!
Sinu eest ma, pojukene,
saadan palved ülesse.

Kaitsegu sind taevaisa,
tehku meheks mehiseks;
ehk sind, küll siis võetaks^o ära
mõisa teosulaseks.

Kiigu, kiigu kätikene
kiigu, liigu kiireste.
Vura vakk ja ketra lõnga,
lõnga kallil pojale,

ehk see lõng küll, pojukene,
kare on ja nõnda hall,
nõnda hall kui meie elu
mõisasakste käpa all.

Kiigu, kiigu kätikene,
Kuule, muusik mängib seal.
Poeg läeb sõtta... Kurvalt
ema
pühib silmi läve peal...

Maga, maga, pojukene,
kiigu, liigu kätikel ...
Üksi jääb su vana ema
toita, vaerda vallale ...

Ilm on lai... Ei pojukesest
lähe mina kaugele:
oma küla kirikuaias
leian viimaks paigakse.

N o c t u r n e
(1894).

Õid ihkan, varjundite hõbeloori,
mis palavikus silmi varjaks läikest -
poolunes andu unistuste koori.

Õid ihkan neid ja nean päikest,
miks puistes mulle helki ime,
me lahutajat näitab äikest ...

Ma tean: asjata õõ petlik pime
toob vaikist und, mis valdab mind
ja kordab sosinal mul sinu nime.

Ma tean: ialgi ei leia sind -
kaht sarnast hinge, kaht sarnast teed
ei juhi kokku ükski pind!

Ma tean: une veetlik aprad keed
kõik pudenevad hommiku eel valges,
ja surmani me saatus raske need ...

Ja lahus hanad mullas kalges ...

Adam M i c k i e w i c z
(24.XII 1798 - 26.XI 1855).

A j u d a h h .

Ma vaatlen Ajudahhi kaljult laintevalle.
Kord vahused, kord mustad, rüngad eal ei nõtku,
kui koos nad mässavad. Siin rannal hoog neil lõtvub,
et kirevates kaartes pillata kristalle.

Nad madalikku vajuvad kui malev halle
ning võimsaid vaalasiid, kes vihas liiva sõtkub,
et võtta tanner maalt ja taanduda. Eks võtku -
triumpfis jätavad nad pärle ja koralle.

Poeedi hing ja meri! Tormid on teil ühised:
kui südames kirk rajutseb ja veri mühiseb,
siis võta lüüra ja kõik tormid on sul tühised!

Kirg unustusse vaibub, hinges luuleks valmides,
et jätta kestvat mälestust poeedi salmides.
Neid kroonib igavik, su pähe pärga palmides.

A l u ſ t a ö ö s e l .

Tuul kannab jahutust ja kuumus väheneb,
ja Tsatõrdagile päev looja läheb hele.
Ta rusket õhetust veel valab kaljudele
ja juba kustubki ... Öö kiirelt läheneb.

Suurt vaikust orgudes nüüd ükski hääl ei lõhu.
Kui läbi une veed õõs helisevad veel
ja lõhna laotavad kõik roosid aiasteel,
kui tumm meloodia see ujub läbi õhu.

Õõ mahe pimedus suurt rahu kallab hinge ...
Kuid äkki meteor mind jälle äratab,
mis metsi, mägesid kuldhelgil säratab.

Oh õõ, sa odalisk! Viib ära päeva pinge
sa kallistus, kuid meel mul vaevalt vaikseks muutub,
kui sinu tulepilk veel kuumemalt mind puutub.

B a i d a r i o r g .

Mu väle hobune mind viib kui tuulispea;
mets, orud, mäed ja veed ühtsoodu mõõda vaovad,
kui lained tulevad ja lähevad ja kaovad, ...
see vaate vaheldus on silmale nii hea.

Ju väsis hobune ja hämar udulaine
vaob vaikselt üle maa, kui alan koduteed,
kuid ikka silma ees needsamad pildid aina
mul veelgi keerlevad - mets, orud, mäed ja veed ...

Õõ. Und mul ei ole. Tõttan ranna poole.
Näe, süngelt läheneb seal mustav lainevall;
käed vastu sirutan ma vahusele voole ...

See paiskub kõrgele ja taandub pahinal -
ah, kui mind haaraks kaos kui maru väeti laeva,
et silmapilgukski ei tuleks tunda vaeva.

B a h t š i s a r a i õ õ s e l .

Džamiidest¹ ammugi on lahkunud kõik vagad:
izaani hääl kaob vaikselt õhtutänavale.
Rubiinseks häbeneb end õhtueha pale:
kuu, õine hõbeprints ta kõrval varsti magab.

¹ Džamiid - muhameedlaste palvekoda.

Ju taevahaarem tähetunglaist kiirgust jagab,
kui nende keskel nagu järvel luik, nii valem,
safiirses õhus ujub pilv, nii rauge, sale,
rind hele, aga tiival kuldne sulesagar.

Küpressilt hoovab õrna varju nagu kaest,
kuid taamal mustavad graniitsed hiid võikalt
kui deemonid, kes vandenõule hiilind kõikjalt

Õõ baldahiini all. Mäetippudelt seal vahest
veel välku kihutamas näeb kui kõrbesõitjat,
kes farisena¹ tungib välja taevalaest.

K i k i n e i s - M ä g i .

See seal me all, mis särab taevana kui aare,
on meri. Taamal mägi meenutaks kui lindu,
kel välgud surmava on lasknud noole rindu
ja hiigelsuled paisutand kui vikerkaare.

Seal sinivete kohal, näe, seal leiad saare.
See on vaid pilv, mis sõuab edasi täis indu
maad hämarusse matta. Näed noid tulepindu
ta laubal helkimas kui kiskja silmapaare?

See on vaid välk. Me all on kuristik. Nüüd oota:
ei ületa siin seda ükski ilma hoota.
Ma kihutan - sa hoiä piits ja ole julge -

siit lõhest ainult siis võid ülepääsu loota,
kui vastaskaljult paistmas näed mu mütsisulge.
Kui ei - siis surelikule siin teed ei kulge.

P o t o c k a h a u d .¹

Kus õitseng otsatu, kus igavesti hoos ta,
seal närbusid sa, puhkev roos. Ei hoolind keegi.
Kuldliblikana lendas aeg kui hetk, ja seegi
su südamesse jättis söövitava rooste.

¹ Faris - araabia prints.

² Potocka - poola šlahtast pärinev naisvang, kellele
khaan Kerim-Girei laskis ehitada hauasamba.

Hulk tähti Põhja teel. Miks olete seal koos te?
Kas koju kutsute ja juhata teegi,
või süütas poolatari tulipilk te leegid,
kui igatses kord sinna, kuhu ei saand joosta?

Oh neid! Kui kodumaaga ei saa luua seost,
siis tahaks viimse puhkepaiga saada siia,
muld katku siin mu hauda sõbralikust peost.

Su kalm on koht, kus emakeel ei puudu ial ...
Poeet, kes looks su elust nukrat luuleteost,
teaks minu nimest kodumaale sõna viia.

R ä n d u r .

Mu ees on lokkav loodus, maa on õnnistaja,
näen selget taevast, aina kauneid silmapaare -
miks süda põgeneb ja mõõdab ilmakaari,
miks viibib mõte - kahjuks - kaugemaski ajas?

Oh Leedu mets. Su kohin armsamini kajab
Salhiiri lauludest ja õõbikuist Baidaaris,
ja ennem tallaksin Su samblasoode saari
kui käia mooruste ja ananassi rajal.

Mind kutsub võõras arm, kuid hing on minul kauge,
sest ikka õhkan heldinult, või pühin lauge,
kui meenub too, kell' süda kuulus tervenisti.

Tall' jäeti meie kodumaa, mis minult kisti;
on's meeles tal mu ustav arm, mu hellus rauge,
kui satub tema jälg mu jälgedele risti?

L a e v n i k .

Kui näed, et pääseda ei jaksa
pääs keset tormi vahutust,
sul kurvaks muutuda ei maksa
või tunda põues rahutust.

Laev ammu kaugel kadus uttu
ja lootuse ta kaasa viis.
Lõpp niikuinii ju jõuab ruttu,
mispärast seal veel kurta siis?

Ei, võitluses ka elu anda
ja jõudu mõõta maruga, -
see parem on kui jõuda randa
ja kurvalt haavu lugeda.

M i r z a ¹ j a r ä n d u r .

M i r z a .

Sa pööra nägu, ütle palved, jäta valjad:
Siin sõitja loobub mõistusest ja usub looma.
Näe, kuidas ratsu silm on valmis teadet tooma -
kus astuda, kus kivid veerevad, kus paljad ...

Ja alla ära vaata, siis ei ole nalja:
See lõhe pole kaev, kust vett võid minna jooma!
Käed olgu paigal - nad ei lenda ega rooma;
ka mõtteid hoia: ankrud, roostetand või haljad,

on kärmed sügavusse viima rasket lasu,
et leida põhja, aga leidmata vees asu,
su paadikese uputavad keset kaost.

R ä n d u r .

Ma siiski nägin, mirza! Siit maailma praost,
ma vaatasin ... Kuid pärast surma ütlen, mida,
sest elavate keel on kirjanduseks kida!

O o d n o o r u s e l e .

Nad kooljad on! Ei hinga, südant rinnas!
Oh noorus, tiivad anna! Siis
ma surnud maa pealt tõusen sinna,
kus loova unistuse paradiis,
kus lootus, vaimustus ja lokkav kevad,
kus kuldsed pildid mulle avanevad.
Las aja koormast kooldund mees,
kes varsti vajub igavesse unne,
maad tuhmund pilgul näeb veel vaevalt enda ees,
- ta muud ei tea, ei tunne.

¹ Mirza - pärsia tiitel, vastab printsile.

Sa, noorus, tõused avaruste poole
ja lehvid üle ilmavaade
ja pilgu heidad kogu inimesoole;
kui päike särav on su silmavaade.

Sa maha vaata! Ümber udukee,
must mädasoo seal kerkib sinu ette
Maailm on see!
Sa maha vaata! Üle surnud vete
seal triivib mingi tõuk - ta laev ja laevamees
ja rool on endale - ta siht on enda sees.
Seal musta laine süles
ta saagi poole haarmeid sirutab
ja õõtsub alla-üles,
ja kui siis voog ta puruks virutab -
ta põhja vaob, ta kaob, mis meil sest lugu -
nii hukkub isekate sugul

Oh noorus, õnn on juua sel su nestest,
kes jagab teistega, end neile pühendab.
Rõõm iialgi ei lahku inimestest,
kel südameid kuldkõidik ühendab.

Koos, noored sõbrad, tõuskem nagu marul
Õnn kõigile on siht meil ühine.
On ühendus me jõud, on joobumus me aru.
Koos, noored sõbrad, teeke rühime.
Ei suuremat saa keegi teha
kui surra võitluses, sest järelesoole,
kes jätkab tema teed, ta surnukeha
ju astmeks edasi on sihi poole.
Ei mööda kergelt teed me astu -
vaen, nõrkus püüavad meid salvata;
kuid jõud siis seadkem jõule vastu,
ja noorust hirm ei tohi halvata.

Kes lapsena ju lohe põrmu tallas,
see sirgudes kentaure allutab,
Olümposelt ta loorbereid toob alla
ja põrgu küüsisist saagi vallutab.

Siis tõuse kõrgemale veel kui pilgud viivad
ja kuhu teed ei leia mõtte sõud.
Oh noorus, sul on kotkatiivad,
kui välk on hävitav su jõud.

Koos käsikäes! Liit kindel on me vahel.
Maakera piirame kui elav ahel.
Täis püha tuld ja võitluskihku
ühtainust sihti endas kanname:
Maa, vanalt paigalt nihku,
me uue tee nüüd sulle anname,
ja heites endalt kõik, mis pehkinud ja vana,
sa jälle rändad värske-säravana.

Nii nagu kord - maailma hommikaos,
kui sõna "Saagu valgus!" kajas,
õõet valgus sai ja korraks muutus kaos
ja looja asjade maailma rajae,
ja mühas tuul ja kohiseid veed
ja tähed kõrgel käisid oma teed; -

nii nüüd ka õõs, mis igal pool veel lasub,
kus pime vaen on peremees,
me leekiv noorus tööle asub
ja Vaimu maailm tõuseb meie ees
ja pandiks on, et kord see hommik koidab,
see sõprus, armastus, mis meie põues loidab.

Ja hõreneb eelarvamuste õõ,
jääd purunevad aheldatud rannal.
Suur vabaduse koit, oo loitma lõõ,
käib pääsemise päikene su kannul.

P r a n t s u s e .

Pierre Jean de B é r a n g e r
(19.VIII 1780 - 16.VII 1857).

Y v e t o t ' k u n i n g a s
(Mai 1813).

Kord oli kuningas Yvetot's,
kes tundis unest mõnu
ja kelle kohta ajaloos
on vähe suuri sõnu.
Ei au ta püüdnud suurte reas,
vaid lihtsal moel käis rahva seas,
hall lottmüts peas.
Oh-oh-ohoo, ah-ah-ahaa!
Mis mõnus vürst küll oli ta!
La-laa!

Ta lossitares tatsutas
ja kõhu täis sõi triiki

ja eesli seljas ratsutas
siis mõõda kuningriiki.
Ta ikka pööras halva hääks
ja polnud muud tal kaitsevääks
kui koeranääks.
Oh-oh-ohoo, ah-ah-ahaa!
Mis mõnus vürst küll oli ta!
La-laa!

Liig tihti - tema ainus patt! -
ta vahtis veinikannu,
kuid egas hüva kuningat
või lasta surra jannu!
Ja rõõmsalt maksti ainus maks,
sest vaadilt suurem polnud taks
kui kruus või kaks.
Oh-oh-ohoo, ah-ah-ahaa!
Mis mõnus vürst küll oli ta!
La-laa!

Peen naiste-meelitamisviis
tal oli muule lisaks
ja sada põhjust leidus siis
ju hüüda teda isaks ...
Ei liisku võetud eal Yvetot's.
Paar korda aastas lasti soos
vaid märki koos.
Oh-oh-ohoo, ah-ah-ahaa!
Mis mõnus vürst küll oli ta!
La-laa!

Ei ahnitsend ta naabreilt maid,
vaid austas lihtsat headust.
Ja riigi rõõmu tunda said
tal kõik kui põhiseadust.
Ning ainult siis, nii räägib jutt,
kui teda maeti, lahkunut,
maal kajas nutt.
Oh-oh-ohoo, ah-ah-ahaa!
Mis mõnus vürst küll oli ta!
La-laa!

Ei unustanud rahva meel
väärt valitseja pilti:
see siia maani ehib veel
seal kuulsa kõrtsi silti.
Kui rahvas, seljas kirjud rüüd,
seal pidupäevil joob, siis nüüd
käib veelgi hüüd:
Oh-oh-ohoo, ah-ah-ahaa!
Mis mõnus vürst küll oli ta!
La-laa!

T õ u k o e r t e p a l v e k i r i ,
esitatud selleks, et saada
vaba sissepääsu Tuileries' aeda.

(Juuni 1814).

Et troonilt nüüd türann on maas,
te hullata meid laske taas!

Me liputame palves saba,
sest ammu juba aeg on käes,
et Saint-Germain'i¹ koertel vaba
Tuileries'sse² oleks sissepääs.

Et troonilt nüüd türann³ on maas,
te hullata meid laske taas!

Meid kaelarihmast tunneb ära
kesk matsikoerte massigi.
On klaar, et Louvre'i au ja sära
lihtrahva jaoks ei passigi.

Et troonilt nüüd türann on maas,
te hullata meid laske taas!

Meid usurpaator³ riigist ajas
niikaua kui tal kestis võim.
Me läksime ... me kannul kajas
ta soosikute naer ja sõim.

Et troonilt nüüd türann on maas,
te hullata meid laske taas!

Paar krantsi teda kiitma kaldub -
need koera nime pole väärt!
Kõik, kes kord lakkusid tal taldu,
nüüd vapralt salvavad ta säärt.

Et troonilt nüüd türann on maas,
te hullata meid laske taas!

Me mopsikari venelasi
ja sakslast kallistamas käis,
kel riided alles - mõni asi! -
me sõdurite verd on täis.

¹ Saint-Germain - Pariisi aristokraatlik linnaosa.

² Tuileries - 16. a. rajatud loss Pariisis, mis restau-
ratsioonijal oli Prantsuse kuningate residents, põles
1871.a. maha.

³ Türann, usurpaator - Napoleon I, kelle eest vana aris-
tokraatia maapakku läks.

Et troonilt nüüd türann on maas,
te hullata meid laske taas.

John Bull las olla võitjaks rindel
ja laastaku, kui tahab, maa.
Me suhkrutükk on meils kindel
ja kohvi kassidele¹ ka.

Et troonilt nüüd türann on maas,
te hullata meid laske taas.

Kui jälle palju daamikesi
käib riides & la rokokoo,
kui taas on müügil püha vesi,
siis olgu meilgi statua quo!

Et troonilt nüüd türann on maas,
te hullata meid laske taas.

Kõik peale paari puudlinäru
me töötame, et selle eest
me teeme õnnetuile ääru
ja poeme, nähes võimumeest.

Et troonilt nüüd türann on maas,
te hullata meid laske taas.

Õ u e l i v r e e
ehk

külaskäik tema hiilguse juurde.

Seda õnne kõik kuulgu ja nähku:
Tema Hiilgus on kutsunud mind!
Vanariietepoest ostan kähku
õuefraki, mil tressides rind.
Heidan poeukael pilgu trümoole
ja siis jooksen - mind ootab palee!
Oh kui tore on see:
olen teel Tema Hiilguse poole
ja mul seljas on õuelivree!

Tirib auahnus kõrvust mind juba!
Aina kiirustumükse saan talt,
ja mu kuub räägib: kandes mind, luba.
et sa kummardad sügavamalt!

¹ Kohvi kassidele - prantsuse rahvatraditsioonis ke-
hastavaid kassid juba keskajast peale vaimulikke.

Juba silma jään kaunile soole ...

Juba märkab mind iga portjee ...

Oh kui tore on see -

olla teel Tema hiilguse poole,
seljas karraga õuelivree!

Kellel hoost pole, see oma päkki
seda tiidsamalt pruukima peab.

Mii ma tõttan, kui sõbrakamp äkki
sealt mind lauluga lõunale veab!

Annan järele nende halle -

Aga ees on mul, teate mis tee?!

Oh kui tore on see:

lähen just Tema Hiilguse poole,
seljas, näete ju, õuelivree!

Lõuna söödud, ju minema ruttan,
aga tee pealt - oi lustil eks vii
oma pulma mind kaasa üks tuttav ...
ne ja peolauda maabungi nii.

Oh kui tore on see!

Aga teel olen Hiilguse poole,
selleks otsingi õuelivree!

Veinid veinideks - tarvis on minna,
sest mu õnn mind ju ootab palees!

Viimaks, tuikudes siia ja sinna,

seisan Hiilguse peatrepi ees ...

Vaatan rahva ja tõldade voole,

kui Margot'd äkki silman ... Oijee!

Oh kui tore on see!

Unub kõik Tema Hiilguse poole,
unub samas ka õuelivree ...

Tüdruk eeslinnast härraste sära
vahel lossi ees kiikamas käib ...

Nüüd ta veab oma tupp mu ära,

mis meid kahte just ootavat näib.

Juba toas, pihin tasa Margot'le:

"Tead, see kuub toob mul turjale vee ..."

Oh kui tore on see:

ei ma nüüd lähe Hiilguse poole!

Võtan seljast ka õuelivree.

Tühi alpus, ma mõõnda ei pelga,
tegemata mul niimoodi jäi.

Vana kuue vean rõõmsasti selga,

kõrtsi tõtates tulisi päi.

Seal las andun ma lustakushoole,

mis mind enda ees narrike ei tee!

Oh kui tore on see!

Kes on teel Tema Hiilguse poole,

see las võtta mu õuelivree!

Markii de Carabas.¹

(November 1816).

Nii kui orje - täpselt nii
jälle kohtleb meid markii.
Luidral ratsul võõrsilt saks
naasis meile isandaks.
Jalad vaevalt maas,
vanas lossis taas
kärgib täies väes,
roostes saabel käes.
Mütsid peast! Mütsid peast! Ja hurraa!
Elagu markii de Carabas!

Räägib: "Teadku papp, profaan,
külamees ja kastellaan:
tänu mulle taastus troon
ning on troonil meil Bourbon!
Kui tal tekib püüd
piirata mind nüüd,
mulle tõkkeid eäeb -
kurat siis ta näeb!
Mütsid peast! Mütsid peast! Ja hurraa!
Elagu markii de Carabas!

Et mul olnud möldrist vaar?!
Puhta laim! On täitsa klaar:
Pipin² ja ei keegi muu
rajas meie sugupuu.
Mul on vanim vapp
ning mu kõrval napp
juureke vaid all
on dünastial.
Mütsid peast! Mütsid peast! Ja hurraa!
Elagu markii de Carabas!

Rühma, mats, et pea on märg!
Louvre'is on markiisil järg,³
ning mu poeg sääl paaž on viks,
ükskord saab ta piiskopiks.
Krahvist poeg, kes mul
peast on pisut hull,
ihkab ordeneid
ning peab saama neid!
Mütsid peast! Mütsid peast! Ja hurraa!
Elagu markii de Carabas!

¹ Markii de Carabas - nimi on pärit Charles Perrault' kuulsast muinasjutust "Saabastega kass" ning on sihitud võimu juurde tagasitulnud emigrantide vastu.

² Pipin - Karl Suure isa Pipin Lühike (suri 768.a.).

³ Markiisil järg - s.t. markiis on tähtis õuedaam, kellel on kuninganna kõrval eriline aujärg, kus tal on õigus valitsejate juuresolekul istuda.

Kes sääl küll veel sosistaks,
et mul maksmata on maks?!
Justkui kannaks riigi ees
mingit kohust aadlimees!

Mul on laskepraod,
mul on relvalaad,
ning mu mürsuait
hoiab võimud vait.

Mütsid peast! Mütsid peast! Ja hurraa!
Elagu markii de Carabas!

Papid platsi igal pool!
Võtku kümnist - mulle pool!
Tundku matsirahvas maal,
et on jälle jaol feodaal!
Jaht on meie tööks.

Esimeseks ööks
iga plikaõis
teadku, kus on mõis!

Mütsid peast! Mütsid peast! Ja hurraa!
Elagu markii de Carabas!

Sul, küree, on sinu töö:
mulle kiidukella löö!

Kubjas, eks sa higista -
törksaid peksa-pigista!

Seks mul õigus on
ning mu järglaskond
privileegid mult
pärib jäägitult.

Mütsid peast! Mütsid peast! Ja hurraa!
Elagu markii de Carabas!

M u k u u b .

Jää mulle truuks, mu vaene kuub, mu kallis,
mind ikka külmast varjates!

Nii kui kord Sokrates ma läksin halliks
sind kümme aastat harjates.

Jäid viledaks, kuid veel ei tea sa,
kui mitmeid võitlusi on eel.

Siis minu kombel rahus vastu pea sai!
Mu vana sõber, jäägem ühte veel.

Kord sünnipäeval, mäletan kui eile,
mul olid esmakordselt üll,
ja meie auks mu sõbrad laulsid meile
ja rõõmu oli küll ja küll!
Su kehvus, mis on toeks mu aule,
ei võõrutand must neid mu teel:

nad veel on valmis laulma meile laule.
Mu vana sõber, jäägem ühte veel.

Mis armas mälestus, kui vaatan seda,
on sinu nõelutud reväär!
Nea Liisi toast kord püüdsin põgeneda,
ta haaras sealt - ja sinuäär
nii rebeneski narril viisil,
ja mina jäin... läks hellaks meel.
Kaks päeva tööga kulus kallil Liisil.
Mu vana sõber, jäägem ühte veel.

Kae franti mängimas mind oled näinud,
eu üle naerda lubades?
Kae küürutamas ial olen käinud
suursakste ootetubades?
Müüd moes lojaaleuse-kadrill on
ja kõigi siht on - lint livreel.
Nõõpaugus ehteks sinul põllulill on.
Mu vana sõber, jäägem ühte veel.

Neid päevi meenutada ära pelga,
kus ühist teed me saatus käis,
neid päevi, millal vihm meil sadas selga,
kuid mis ka päikest olid täis.
Nüüd vist ei kesta enam pikka,
kui ült su võtan õhtu eel.
Kuid seni küllap truuks jääd mulle ikka.
Mu vana sõber, jäägem ühte veel.

I s a n d J u u d a m e e l .

Isand Juudameelele vali
jutt käib ilma vaheta:
"Mitut rolli ma ei vali!
Värvi ma ei vaheta!"
Meie, kes me teame neid
valgeid kord, kord punaseid,
hoidkem keel,
hoidkem keel
vakka, vakka, vakka:
nägin, isand Juudameel
tuleb nurga takka...

Vahest Juudameel on range
ühiskonna vaatleja,
ajakirjanik ja kange
liberaalne aatleja.
Meie, kellel nõuks on just
nõuda trükivabadust,

hoidkem keel,
hoidkem keel
vakka, vakka, vakka:
nägin, isand Juudameel
tuleb nurga takka...

Auetamata vapraid hingi,
käib see argpüks aferist
tihti mundrikuues ringi,
mille rinnal hiilgab rist.
Aga meie, kelle käest
kuuleks head me sõjaväest,
hoidkem keel,
hoidkem keel
vakka, vakka, vakka:
nägin, isand Juudameel
tuleb nurga takka...

Kui ta hakkab arutlema -
õilsast murest ägades
räägib ta me maast ja tema
pahedest ja hädadest.
Meie, kelle kohtu ees
reetjad kõik on sees mis sees,
hoidkem keel,
hoidkem keel
vakka, vakka, vakka:
nägin, isand Juudameel
tuleb nurga takka...

Muietki ta näol ei puhke,
kui ta hüüab täiest suust:
"Kulla sõbrad, siinmaal nuhke
kärtke rohkem kõigest muust!"
Aga meie, kelle õel
pilge torkab nii kui nõel,
hoidkem keel,
hoidkem keel
vakka, vakka, vakka:
nägin, isand Juudameel
tuleb nurga takka...

(1821)

S a d a e k ü ü d .

Ma pärisin raha! Oijee,
kui tore on see!
Ma olen rantjee!
Ei elä nüüd elu ma endist!
Veel tööd teha - narr oleks nüüd.

Mul on sada eküüd,
mul on sada eküüd,
mul sada eküüd on rendist!

Mu sõbrad, hurraa, oi hurraa!
On minu kõik Maa!
Ja keegi ei saa
mind nõökida sellest momendist!
Mind austada kõigil on püüd -
mul on sada eküüd
mul on sada eküüd,
mul sada eküüd on rendist!

Nüüd tõlda - ja minema siit!
Nii teeb ju eliit,
et tasku profiit
jääks talle ta rikkuspatendist.
Võlauskujad - on ses veel süüd,
kui mul sada eküüd
kui mul sada eküüd
kui mul sada eküüd on rendist?!

Surene ja su künkad, adjöö!
Ma nüüd üleöö
ei muud: enam sõõ
kui, nii nagu arvata dandy'st,
vaid austreid, fasaani ja püüd!
Mul on sada eküüd,
mul on sada eküüd,
mul sada eküüd on rendist!

Klaashelmed nüüd kaelast, mu Liis!
Oi, kahvatab siis
ka peenim markiis
su ehetekandmistalendist!
Saad pärlid ja pitsid ja rüüd!
Mul on sada eküüd.
mul on sada eküüd,
mul sada eküüd on rendist!

Head vanemad! Õekesed-oad!
Teil laual on road!
Teil köetud on toad!
Ei pruugi te hoolida sendist!
Kas kuulete, milline hüüd:
mul on sada eküüd,
mul on sada eküüd,
mul sada eküüd on rendist!

Vein, arm ja kõik naudingud muud -
paar lühikest kuud
nüüd mulle on truud -
Siis rikkusest ja ta protsendist
mul pihku jääb tol... Aga nüüd

mul on sada eküüd,
mul on sada eküüd,
mul sada eküüd on rendist!

M õ n u s v a n a j u m a l .

Kord Issand lahkes tujus ärkas
ja pistes nina aknast märkas
Määd - kaugel avaruste teel.
Ta hüüdis: "Aa! On alles veel
see inimputukate taru?!
Eeh, kui ma ükskord saaksin aru
mis sorti on seal teie mõtteviis,
mu lapsed - et mind kurat võtaks siis!
Tõepoolest - et mind kurat võtaks siis!

Nii väeti on ju inimsugu!
Kuid kinnitavad ühtelugu
te kuningriigid ja parteid,
et mina ise juhin neid.
Ei, jumal hoidku - see ei lähe!
Kas mul ministreid siin on vähe?!
Neist hundipassi saavad neli-viis,
kui mitte - et mind kurat võtaks siis!
Tõepoolest - et mind kurat võtaks siis!

Et elaks rahu rahvad maised,
nad said mult veini, said mult naised...
Kuid oh pügmeesid! Teineteist
nad kõmmutavad kahureist,
mind vägede Jehoovaks hüüdes
ja nii end õigustada püüdes!
Kui mulle allus ial üks diviis,
mu lapsed - et mind kurat võtaks siis!
Tõepoolest - et mind kurat võtaks siis!

Kamp kääbuseid end üles mukkis
ja troonidel teil istub pukis,
pead salvitud, näod kõrgid peas -
nad seletavad ühes reas,
et mina kiitvat nende karmust
ja nad on vürstid minu armust!
Kui n e i l o n m i n u v a l i t s e m i s v i i s ,
mu lapsed - et mind kurat võtaks siis!
Tõepoolest - et mind kurat võtaks siis!

Eks mulle viirukiga vehi
ka kari mustakuuemehe.
Ta elu paastuks peavad nad
ja minu nimel neavad nad

väärt jutlustes, mis on mu meelest
küll segasemad heebrea keelest!
Kui nad mind veenaks - oleks vast sürpriis!
Ei, lapsed - et mind kurat võtaks siis!
Tõepoolest - et mind kurat võtaks siis!

Mu lapsed, jätke lärm ja halin!
Head südamed ma ära valin.
Ning ärgu kartku uputust
te armurõõm ja elulust,
kuid isandaile - lööge muhke!
Ja nüüd adjöö! Sest kardan nuhke!
Kui n e i l e avaks end mu Paradiis,
mu lapsed - et mind kurat võtaks siis!
Tõepoolest - et mind kurat võtaks siis!

(1820)

K a i t s e i n g e l .

Sant vaestehaiglas nägi enda ees
kord kaitseinglit, ja ta lausus:
"Jah, olen halvatud ja kadund mees -
kuid tühja tülitad end, kõrgeausus.
Me arve klaar on. Maksin oma jao.
Hea ingel, hüvasti! Sa parem kao!"

Põhk all, ma sündisin... Kas taeva poolt
sain muud kui ainult hingamiseks õhku?!"
"Jah," ütles ingel, "ikka kandsin hoolt
et asemel sul leidus värsket põhku!"
"Me arve klaar on. Maksin oma jao.
Hea ingel, hüvasti! Sa parem kao!"

Ma noorest saadik tundsin häda vaid
ja alused mind toitsid, näljarotti."
"Jah," ütles ingel, "kuid mult kingiks said
kolm vanalt mungalt pärit kerjakotti."
"Me arve klaar on. Maksin oma jao.
Hea ingel, hüvasti! Sa parem kao!"

Mind võeti sõtta. Vähe nägin head
ning jalast ilma jäin - sa ju ei salga?"
"Jah", ütles ingel, "aga hiljem, tead,
luuvalu oleks lõõnd sul sinna jalga."
"Me arve klaar on. Maksin oma jao.
Hea ingel, hüvasti! Sa parem kao!"

Kord veini näppasin ja maitsesin...
Kui palju kohtunik lõi sellest jantii!"
"Jah", ütles ingel, "kuid sind kaitsesin
ja ainult aastake ju sulle anti."
"Me arve klaar on. Maksin oma jao.
Hea ingel, hüvasti! Sa parem kao!

Ja Veenusegi alast, eeh, ka sealt
ma jõudsin krahmata vaid tooreid vilju!"
"Jah," ütles ingel, "kuid just ukse pealt
seal häbis lahkusin sust tasahilju."
"Me arve klaar on. Maksin oma jao.
Hea ingel, hüvasti! Sa parem kao!

Siis piinas, lisaks muule pahahele,
mu eidenõid mind oma tujudega..."
"Jah," ütles ingel, "aga vahele
me abiellu ial end ei sega."
"Me arve klaar on. Maksin oma jao.
Hea ingel, hüvasti. Sa parem kao!

Nüüd olen rauk. Surm on mu viimseks paaks.
Kas saan nüüd näha taeva armumärki?"
"Jah," ütles ingel, "valmis on su jaoks
mul preester, õlitilk ja vana särkki."
"Me arve klaar on. Maksin oma jao.
Hea ingel, hüvasti! Sa parem kao!"

Kas on mu peale pörgul nüüd patent?
Või tohin paradiisis lüüa lulli?"
"Tead," ütles ingel, "kui sul leidub sent,
siis selles asjas viska kirja-kulli."
"Me arve klaar on. Maksin oma jao.
Hea ingel, hüvasti! Sa parem kao!"

Ta nalju naerdes palat lajatas,
ehk küll siin kõiki oma häda vaevas.
Ta aevastas - ja ingel pajatas:
"Sind õnnistada võtab jumal taevas!"
Me arve klaar on. Maksin oma jao.
Hea ingel, hüvasti! Sa parem kao!

K u r a d i s u r m

Ses loos ma ära räägin ime,
ja teie kiitke hardail suil
Ignaatsiuse püha nime,

1 Ignaatsius - mõeldud Jesuitide ordu asutajat Ignatius Loyolat.

kee leaks on me pühakuil.
Seet viisil, mis tooke laidukära,
kui pühakuil saake olla süüd,
ta tappis vanakurja ära.
On kurat surnud nüüd!
On kurat surnud nüüd!

Sõi lõunat pühak. Tuli Saatan:
"Noh, joome kokku!" "Silmapilk -
ma sullis klaasi veini vaatan..."
(Vulks - püha kihvti sekka tilk!)
Ja Saatan jõi. Ei läinud pikka -
sai krambid, mõirgas, rebis rüüd,
ja kõnges - nagu ketser ikka.
On kurat surnud nüüd!
On kurat surnud nüüd!

On surnud - lõovad mungad lokku -
ei osta enam küünlaid maa!
On surnud - jookseb kleerus kokku -
me palveilt pennigi ei saa!
Konklaavil puhkeb hädakisa:
"Kuis indulgentsiaid veel müüd?!"
Me kaotasime oma isa!
On kurat surnud nüüd!
On kurat surnud nüüd!

Hirm hoopis tulusam on armust.
Me jõukuet viis ta tõusuteed.
Kui õhk autodafeede karmust
saab puhtaks - taas kes süütab need?
Kui priiks saab inimvaim, see rumal,
siis tõde on ta ülim püüd!
Siis paavstist suuremaks saab jumal!
On kurat surnud nüüd!
On kurat surnud nüüd!"

Ignaatius siis ütleb: "Surgu!
Mis hirmu sisendas ta sau?!"
Hirm aga kõigil nõõrib kurgu,
kui mulle saab ta troon ja au!
Taud, roim ja sõda rahvaid lõõgu,
et käes mul kuhjuks taas eküüd!
Ja Jumal - see mu jäätmeid sõõgu!
On kurat surnud nüüd!
On kurat surnud nüüd!

Kõik kisendavad: "Nõnda teegi!
Me õnnistus su vaevale!"
Ja ordu tal ei peata keegi,
see hirmu teeb ka taevale!
"Nüüd häda käes on inimhõimul!"

seal ingleilt kostab kurblik hüüd
"Ignaatsius on põrgus võimul!"
On kurat surnud nüüd!
On kurat surnud nüüd!

(1828).

K ü m m e t u h a t f r a n k i .

Siis kümme tuhat trahvi? Kümne kuu eest
see vangla jaoks on tõesti kõrge üür!
Hüüd maksma pean nii leiva kui ka muu eest,
nii et mul murest selga sigib küür.
Ehk kohus kärbiks summat vähekegi?
"Ei! See, kel isu pilke järel käis,
kes lahke Henri lapsi naeruks tegi,
monarhi nimel - maksu kümme täis!"

Hea küll. Kuid millele, ma teada tahaks,
mu trahvisumma kulutab siis õu?
Kas on see ametnike vaevarahaks?
Või tasuks nendele, kes andsid nõu?
Aa, näen, ju ilmub pikk ning ahne käsi
ja selle järel määrdund mundrikäie...
Moraali kaitsmast politsei ei väsi!
Las loevad nuhid sealt - kaks tuhat täis!

Mu arvele eks tulge kõik siis koos te!
Mu nülginine toitku nälgijsaid,
sest trooni jalgel läheb lüüra rooste
ja kroonimise-bardid nohu said.
Oh, laulge! Õu on te karjäärituruks!
Seal tõuske aus ning ameteiski häis!
Kui Püha Nõu taas lüüaksegi puruks,
las loevad pugejad - kaks tuhat täis!

Mis hiiglasi ma näen seal karjakaupa?!
Kõik aadlikud! Ja ind neil silmis keeb.
Kes käsu peale vastu maad lööb laupa,
kes vuhib tantsu, kummardusi teeb...
Nad s u u r e suuga hammustavad kargi,
nii s u u r e d kõik - ehk teisiti küll nais...
Neilt riigi saame nende kasvu järgi.
Las lugeda lakeid - kolm tuhat täis!

Mis purpurmütsid, mitrad, ristid, vapid,
juveelide ja kullast nõude mäed,
ja kloostrid, mõisad, pungil rahakapid...
Tööd tunnevad Ignaatsiuse väed!
Nad vannuvad, et põletab mu hinge
kord põrgu leegivihm ja väävliräis...
Ju paljaks suliti mu kaitseingel.
Las loevad papid siis - kolm tuhat täie!

Kontrolligem - ehk võlgu viimaks jäängi? .
Kaks, kaks ja kuue... Ei, täpsest täpsemalt!
Jah, välja esadeti kord La Fontaine'gi,
kuid trahvi uhke Louie ei nõudnud talt
ja otsuse ta oleks heitnud tulle,
kui mulgi laul liig siiras olls täis.
Mõajõõ Loyal,¹ nüüd kviitung andke mulle,
monarhi suke on kümme tuhat täie.

(1829)

H u l l u d .²

Tinasõdurid reas - muud me pole!
Ja kee veidike väljub me reast,
neile kerjume kohe mis kole:
"Maha hullud! Nad põrund on peast!"
Teeme kisa ja pruugime hambaid,
mõnel hingegi võtame eest.
Pärast... rajame mälestussambaid
geniaalsete mõtete eest...

Mõte ootab, näol neitsilik sära:
pruudipärja ta pähe kee seab?
Talle tark hüüab: "Peida end ära!"
Lollipoparv teda meeletuke peab.
Kuid üks hull teda silmist ei lase,
üks, kes usub veel homsesse rass -
see ta kosib ja siis on ta rase...
Inimloomused eostuvad tass.

Saint-Simon tegi ümber maailma,
viimse kivini hoone sai uue.
Kõigest rikkusest ise jäi ilma,
kuni võlgades halliks läks juus.
Oma tohutuist mõtetest joobund,
juba rauk, käis ta kerjakepp käes,
aga uskumaet iial ei loobund,
et ta mõtteis on inimeoo pääs.

Ja Fourier ütles: "Rahvas, oh aja
kord püsti end poris ja õõs!"
Tõuse, inimkond, Fsalsnkseid³ raja!

¹ Loysl (pr. k. aus, ustav) - kohtuteener Molier'i komöödias "Tartuffe".

² Luuletus on kirjutatud silmapaistvate sotsialistlike utopistide Saint-Simoni, Fourier'i ja Infantini kaitseks.

³ Paalanka - põllumajanduslik ja tööstuslik kogukond Fourier' poolt kavandatud utopilises ühiskonnas.

Sinu õnn sünnib ühises töös!
Küllalt maailmas hävingut nähti.
Maa nüüd taevaga terviku loob;
sama seadus, mis valitseb tähti,
rahupõlve ka maapeale toob.

Enfantin naised kuulutas vabaks...
Teie ütlete: "Unistus! Tolm!"
Epigrammiga jalust te rabaks
kõik need sonivad hullud, kõik kolm.
Härrad - kui me ei mõista veel tuua
maale õnne, et viletsus kaoks,
au siis neile, kes oskavad luua
õnneunelmaid inimsoo jaoks!

Oli hull, kelle rahutu puri
uude maailma avastas tee;
ja kes verisel ristipuul suri
ring sai jumalaks - hull ju ka see...
Ent kui homme ei peaks enam koitma
ja kui päikegi laotusest kaoks,
mõni hull küllap taas paneks loitma
uue tõrviku inimsoo jaoks!

(1833)

N o s t r a d a m u s e e n n u s t u s ¹

aastaks kaks tuhat.

Nostradamus, kellel hüva Henri² sündi
tunnistamas oli omaenda ilm,
ennustab; kaks tuhat aastaid saab, kui mündi
tagumistki külge nägema peab ilm.
Otse kesk Pariisi, Louvre'i ees siis sandi
hädahüüe kostab rõõmsast rahvavoost:
"Prantselased! Teilt palub halastuseandi
viimne võsu teie kuningate soost!"

Sant on paljajalu, kõhn ja kulund kaabus,
ning ta pulstund habe on nii hall ja harv.
Maapaos on ta sündind. Nüüd ta Roomast saabus.
Selsab nurgal, ümber vahib lasteparv.
Üks senaator hüüab: "Sante meil ei ole!
Või sa pole teadlik sellest asjalooost?"
"Isand, halastage... Saatus mul on kole:
almust palub viimne kuningate soost!"

¹ Nostradamus, Michel (1503-1566) - kuulus prantsuse astroloog ja arst, kes 1557.a. avaldas hästi keerulistes ja segastes värssides kirjutatud ennustustekogu "Sajandid".

² Hüva Henri - prantsuse kuningas Henri IV.

"Kuningate veri sul siis voolab rinnas?!"
"Jah," - ja veel ta häälest kostab uhke toon -
"nägin ammu Roomas, siis veel paavsti linnas:
vanaisal oli kuldne kepp ja kroon.
Need ta pidi müüma, seks et õhutada
reetjaid sulerüütteleid, kel jäi puudu hoost...
Kerjakepil kõnnin mina oma rada:
almust palub viimne kuningate soost!"

Raugana mu isa võlavanglas suri.
Tööd ei õpetand ta mulle eluteel.
Kerjatee sain tunda, kuivõrd kalk ja kuri
viletsate vastu püsib rikka meel.
Tulin lõpuks Seine'i õnnistatud randa,
kus mu isad aeti välja ajalooast.
Mõistke kadund suurust! Võtke almust anda
viimasele oma kuningate soost!"

Ning senaator ütleb: "Tule kaasa! Astu
julgesti mu kotta. Ela mu palees.
Meil ei ole vaenu kuningate vastu -
nende riismed maas on meie jalge ees.
Taotlen sulle toetust meie kõrgelt Kojalt,
aga kuna koda just on läinud koost,
minult, kuningate tapja pojapojalt,
saagu almust viimne kuningate soost!"

Nostradamus lisab: "Ning mis printsi puutub,
tuhat livre'it aastas määrab riik ta heaks.
Tubliks kodanikuks vürstivõsu muutub
ning Saint-Cloud¹ ta viimaks valib linnapeaks.
Aastaarv kaks tuhat kroonikaisse kannab
süüdmuse, mis hiilgab ükskord ajalooast:
õitsengus ja rahus Prantsusmaa siis annab
almust viimasele kuningate soost."

S u r m j a p o l i t s e i .

Politseis just äsja saadi teada,
et te olla surivoodil maas.
Mul prefekti käsk on korda seada
teie tervie otsekohe taas.
Rõõmsalt lauda, marse! Ja pihku klaas!
Arstid jalamaid siit mingi, üks on valla.
Tohtritest ju on vaid surmal rõõmus meel,
aga teie surm on pandud keelu alla.
Sõna kuulake ja ärge eurge veel!

¹ Saint-Cloud - linnake Pariisi lähedal.

Kui te eureks, siis teid tuleke matta.
Matus rahvast murdu kokku veaks,
aina kahtlast rahvast kahtlemata,
kes siin meelsalt kõik pea peale seaks...
Kuidas langeb troon - kes meist ei teaks!
Või teil on ehk soov, et saaks te hauast paik, kus
keiserrigi töld just uppi lendaks teel?
Hea, et vastuseks te poolt on muigav vaikus...
Sõna kuulake ja ärge surge veel!

Tõrkuda teil pole mingit voli.
Nagu see me keisri silmis loeks,
et te laulud sagedasti olid
Prantsusmaale raskel ajal toeks!
Iseasi, kui me ees te poeks...
Sunnitöölistega ammu märkisime
ühte lahtri teid - ses süüdi on te keel...
Teil on häbimärk. Ja kandes autut nime,
sõna kuulake ja ärge surge veel!

Aga varsti teid ei aita miski:
ununeb te laul ja närtsib pärg.
Ning kui meil ei ole sellest riski
ning kui ükski silm sest pole märg,
surge siis! Siis käes on teie järg!
Ilma kärata, mis kõik on ilmaaegu,
lihtne vanker siis teid viib siit õhtu eel.
Aga oodates prefekti kāske, praegu
sõna kuulake ja ärge surge veel!

Victor Hugo
(16.II 1802 - 22.V 1885).

K r e e k a l a p s .

O horror! horror! horror!
Shakespeare, "Macbeth"

Jäid maha türklastest vaid varemed ja lein.
Nüüd Chios, veinisaar, on paljas kaljusein,
see Chios oma metsalooris,
mis kõrgeid salusid võis peegeldada veel
ja losse, rannikuid, ja vahel õhtu eel
ka tütarlapsi tantsukooris.

On tühi kõik. Ent ei! Siin mustund varemeis
näeb sinisilmset last, üht kreeka last, kes neis
veel tõstab alandatud laupa.

Sai tema päästjaks siin, sai tema varjajaks
üks valge viirpuupuhm, ja ainult nemad kaks,
need lilled pääsid õnnekaupa.

"Oo laps, su põrandaks jäi karmi kalju pind!
Sind vaest! Mis lohutaks ses õnnetuses sind?
Mis sinu pilgu sinitaeva
teeks puhtaks pisaraist, mis ähmastuvad ööks,
et jälle rõõmuvälk neis sädeleks ja lööks?
Mis peletaks su ränka vaeva

sest blondist peast? Hea laps, mis kingi tooma peaks,
et rõõmsalt kohendaks, et rõõmsalt jälle seaks
sa oma valgeil õlul juukseid,
mis teotamata jäid, kui määrates siin hukk,
ent nüüd on ümber pea kui halapajutukk,
kust kuulduv ainult tuule nuukseid?

Mis võiks küll võtta jõu neilt vaevult rõhuvailt?
Ehk siniliilia Iraani imemait
su siniailmist mure ajaks?
Või tuuba villi siis, mis on nii kõrgel puul,
et selle varju täkk, kes jookseks ka kui tuul,
peaks jääma terveks aastasajaks?

Või naerataksid siis, kui ilus laululind
oboe ja simbli moel saaks rõõmustada sind,
ja leiaksid ta laulust lohtu?
Mis on su soov? Sa näed, et kinke on maailmi!"
Siis: "Sõber!" ütles laps, siis ütles sinisilm:
"Too kuule vaid ja püesirohtu!"

(Kogust "Idamaised laulud", 1829).

T s i v i l i s a t s i o o n .

On sõnakõlks teil suus: tsivilisatsioon,
on kuulnud seda Ganges kui ka Oregon,¹
teab seda Tiibet, Niilusegi rannad
kuid küsigem, mis tähendust see sõna kannab,
ja kuulakem, mis maailm kõneleb sest meile.
Pilk heitkem Kairole, Melbourne'ile, Bombayle,
New Orleansile - vaid viletsusi toob
ning katku kannab ta "tsivilisatsioon".
Te haldjad peletate järvekallastelt
ja neitsilikult õitsvaid orge tallate,
metsmehed hurtsikuist te välja kihutate

¹ Oregon - jõgi P.-Ameerikas.

ja hurdakarjadena lapsi jälitate,
 kel kallis oli maailm, kallis kodukoht.
 Te samm on ürgse loodusilu surmaoht,
 et kõiki džungleid, kõrbeid oma maade külge
 võiks liita vallutaja, hävitaja ülbe.
 On kohutavam igast metsaliste tõust
 ta varjamatult vägivaldne kiskjalõust,
 ei pikse, päikse eeski põlvili ta lange,
 vaid jumalaks peab dollareid ja kullakange.
 End vabaks pidades ta kõikjal orje müüb -
 on orjakaup tal vabaduse kilbiks nüüd!
 Kes hirmsaid hävitusi kiitlemine kajab:
 "Maatasa hurtsikud! Me aeg vaid losse vajab!
 eest ainult meie käest saab valgust inimkond.
 Me linnu vaadake - mis rikkus neis kõik on:
 teatrid, dokid, rongid, pargid ja hotellid,
 metameeste taltsutuseks ahelad ja trellid...
 "Progress!" te karjute, "On meie loodud see!
 Maatasa püha hiis! Siit läheb meie tee!"
 Maast kullamulda kaevate te õhinaga,
 ja neegreid verekoerad kihutavad taga...
 Nii inimene lõvist ussikeseks saab,
 kui tõuseb tomahoogi asemel - nagaan.

(Kogust "Karistused" 1853)

V a l m e h k a j a l u g u .

Köhn ahv, kes vürstlikult end süüa tahtis täis,
 sai tiigrinaha kord ja selles ringi käis.
 Kui tiiger oli õel, siis tema metsik päris,
 sest nahaga ju koos seks õiguse ta päris.
 Ta hambaid kiristas ja karjus: "Mina just
 nüüd üksi valitsen õist laanepimedust."
 Nii siis see metsakratt end ära peitis rappa,
 et saaki luurata ja röövida ja tappa.
 sel kombel laastas ta ja murdis mõõdujaid -
 kõik tegi, mida kord ees nahas tehtud vaid.
 Röövretkilt urgu nii see verelaskja puges.
 Kes nahka nägi eal, see teda hirmsaaks luges.
 Ja tema mõiratas ja nõnda pruukis suud:
 "Ennäe, mu koopae siin reas pleekimas on luud;
 kõik kokkuvad mu ees, kõik kiirustavad sammu,
 kõik paku lippavad, ennäe mu tiigrirammu!"
 Ja tõesti loomad kõik tal jooksid silma alt.
 Üks loomapüüdja siis ent tuli, naha talt
 kui kaitsu võttis ült, ja jääda tuli trahviks
 sel vürstil alasti. Mees ütles: "Ahv jääb ahviks!"

(Kogust "Karistused" 1853)

K ü l v i a e g . Ö h t u .

Seda hetke veel kuldab eha.
Istun väraval vastu ööd -
kohe jätma peab homseks teha
täna pooleli jäänud tööd.

Jube videvik põlde peidab,
kus ma räbalais rauka näen,
ja mind liigutab, kuidas heidab
seemet vakku ta kindlal käel.

Tema võimukas vari lasub
üle maa, mille avas künd.
Ja ta teab, et ta vaeva tasub
lõpuks tuleva saagi sünd.

Nii ta ääretul väljal matkab,
nõnda eostab ta teekond maa
kuna seal oma tööd ta jätkab,
istun väraval mõttes ma.

nähes, kuis oma tiibu laotab
vari laiali sahinal,
kuna paistab, et tähti taotab
ülev külvaaja pihk siin all.

P ä r a s t l a h i n g u t .

Mu isast, sangarist, kes naeratas nii healt,
käib jutt, et sõjas kord ta sõitnud läbi sealt,
kus laibad tandril maas, kui päev just looja läinud.
Üksainuke husaar tal oli kaasas käinud,
üks vapper, sirge poiss, ta meele järgi just.
Eks kuulnud mingit häält ta keset pimedust.
Sääl üks hispaanlane, kes oli jäänud maha
ta lõõnud sõjaväest, nii kahvatu kui vaha,
verdjooksev, korisev, poolurnud, roomas teel;
vaid: "Juua, halastust!" ta suutis öelda veel.
Kaastundlikuna siis husaari kätte andis
mu isa pudeli, kus rummi kaasas kandis,
ja ütles: "Võtku siit see vaene sõjamees!"
Ent äkki, kui husaar, poolkummargil ta ees,
kätt sirutas, see maur pea raskelt püsti ajas
ja haaras pistoli, sõrm päästikul. Pauk kajas.
Mu isa pihta ta, "Caramba!"¹ hõigates,

¹ Caramba - hispaaniakeelne vandesõna.

küll sihtis, aga täkk, eest ära põigates,
veel päästis. Ainult müts maast tuli ära tuua.
Mu isa ütles: "Jah, nüüd anna talle juua."

(Kogust "Sajandite legend")

Revolutsioon kohtu ees.

Nüüd peate kohut siis te raevutseval toonil,
sest rasked süüd te ees on revolutsioonil:
õökulle surmas ju see julm, see õel, see karm;
fakiiridele talt kõik muu kui vennaarm
sai osaks; derviiseid ja marabuude liite
ta põlgas; preestreidki ja auväärt jesuiite
barbaarselt rõhus ta!

Jah, tõesti otsemaid
me inimkuningaid ja inimjumalaid
ja teisi kolle silm sest peale läbi nägi;
neid varje hajutab üks salatuule vägi;
ka kohtunike au ta jalge all on maas.
Mis lõök! Nüüd valgus lööb just pisarate laas;
õõ prassingud ja peod on otsa saamas kohe.
Kuis ägab - ja see on surmaohe!
Kui kole! Koit on käes, on hommikune õhk;
nahkhiir jääb pimedaks; rõövkäigul ehmutab tõhk;
kaob jaaniussi kiirg; oo! vaene rebanegi
peab nutma; iga loom, kes kuritöid siis tegi.
kui tuli tund, kus und näeb lind, nüüd heidab meelt;
mis kurba ulvämist on kuulda metsateelt!
Ei viirastused tea, kuis päeva eest end katta:
kui kõik see jätkub nii, kui valgus lakkamata
peab hirmus vareseid, eest ajab kotkatõu,
siis sureb ka vampiir, sest nälg talt võtab jõu,
ja avab range päev kõik seni varjulhoitu.
Eks mõistke kohut nüüd, eks süüdistage koitu.

(Kogust "Karistused" 1853)

x x

x

Oo vilets filosoof, kehv kunstnik, häbi kannan,
kui enda põuest verd sa sõnale ei anna!
Oo, häbene, sofist, kui voorust silmas pead
ja uurid Platonit, kuid Brutust vaevalt tead!
Oo häbenege kõik, kes isamaale peate
suurt kiidukõnet küll ja puuslikuks te seate,
kui rängal ajal teil ei jatku armastust,
mis küüniks taluma kas või maapagendust!

Oo häbene, tribuun, kes kutsud üles rahva,
 kuid surema, kui peab, ei ole küllalt vahva!
 Oraator, häbene, kui hüüad: Tulevik!
 Progress! ja sulle näib tee Kolgatale pikk.
 Ateenat hetkeks vaid ehk võlute või Rooma
 ja Spartat petate: aupärga minnes tooma
 maailma aususelt, kes vahel müütab neid,
 te näete, et ta laup veab kipra; lademeid
 te teoseid letil tal kui valeraha lasub;
 aeg, kullakaaluja, kes otsustab ja tasub,
 kes ütleb: Sina jäädi või: Sinu paik on seal!,
 te roostes nimesid ei võta hoida eal.

X X

X

Oo mõtte trompetid, te hüüdke, hüüdke üha!
 Kui mõtlik Joosua,¹ kel viha oli püha,
 pea püsti taeva all, väe linna alla tõi
 ja pasunate hüüd seal tõrisema löi,
 siis naeris kuningas: "On see vast imeasi!"
 Kui kõlas teine hüüd, siis küsida ta lasi:
 "Ka puhud ümber meid?" ja naeris isu täis.
 Kui tuli kolmas kord, ees seaduslaegas käis,
 siis trompetite salk ja lõpuks terve vägi.
 Ent müüri lastesumm, kes kõike seda nägi,
 sealt sülgas laekale ja ahvis pasunaid.
 Ja neljas kord niivõrd sest naised hoogu said.
 et laskeavades nad võtsid istet ise
 ja sinna kaasa tõid ka oma ketramise:
 sealt kive pildusid nad juute pilades.
 Kui kõlas viies hüüd, siis tulid kilades
 veel müüridele ka kõik pimedad ja sandid
 kui tume piksepilv ja tegid omad jandid.
 Kui kõlas kuues hüüd, siis kuningaski alt
 granidist torni läks, et kõrgelt ülevalt,
 kus kotkas pesitses, kust kõike näha oli,
 tal naerda joosuat veel vabam oleks voli
 ja hõigata: "Nii head on pillimehed sul!"
 Ja ümber kuninga, kes naeris nagu hull,
 ta templivanemad suud aga ei hoidnud lukkus.
 Kui kõlas seitsmes hüüd, siis kindlus rusuks kukkus.

¹ Joosua - piibli legendi järgi vallutas Iisraeli kunin-
 gas Joosua Jeeriku linna sel teel, et laskis sõjaväe ümber
 linna marssida, kusjuures preestrid pasunaid puhusid. Seits-
 mendal päeval varisesid linna müürid kokku.

V a r j u s .

Vana maailm:

Voog, aitab juba. Vao, on aeg. See sunnib sind.
Nii kõrgel pole eal küll seisnud sinu pind.
Ent miks sa püsid veel nii vihane ja visa?
Miks veel su sügavik ei jäta oma kisa?
Ja miks see kirbe vihm, see pimedus, see tuul,
Su lainetuge hoog on muinasjutuline!
Ent siin on piir. Pea siin ja ära üle mine.
Kõik vanad seadused ja vanad tõkked ees,
teadmatus, viletsus, see pime urg, kus sees
hull lootus otsa saab, kõik vaimu vangimajad,
kõik meeste õigused, need naiste aheldajad,
see sein, mis hüljatuid peab eemal võõruspeost,
ja saatus, mille külv on ebausust eest -
need jäta rahule, sest et see kõik on püha.
Siin kants on ees. Nüüd vao, las vaikib nüüd su müha.
Kõik inimkonna siin ma olen ümbritsenud.
Ent siiski mõirgad veel! Ei ohjeldagi end!
Kõik pillud raevus koost ja kõige peale tikud.
Siin missaraamatud ja muistsed seadustikud,
siin tapalavagi su lainetusse kaob.
Las jääda kuningas! Oo taevas, seal ta vaob!
Ja pühitsetud pead! Ent ühtki sa ei säästa.
Pea! see on kohtunik! Pea: kas või preester päästa!
Ei luba Jumal sul nii tõusta, tige voog!
Kuid mis! Sa neelad mind! Suur Jumal, mere hoog
ei kuula! Viimse pao ta rusudeks mul loopis!

Voog:

Ei ole tõus ja mõõn, vaid uputus ma hoopis.

(Kogust "Hirmus aasta", 1872)

Alfred de M u s s e t

(11.XII 1810 - 2.V 1857).

L a u l l o o t u s e s t .

Lootus kui edev kapriis
möödub meist, heljub me eel.
Eemaldub, kavalalt siis
tagasi naeratab veel.

Kuhu küll inimest viib
Lootusest puudutat südä!
Kergem kui pääsukse tiib
järgi näed minemas teda.

Põgenev võlutar, pea!
Üksi miks teed endal rajad?
Vanake Saatus sind vajab,
lemmikut noort ja nii head.

O o h e l e õ h t u t ä h t .

Oo hele õhtutäht, õõ kauge kuulutaja,
sa tõstad selge näo nüüd ehaloori alt.
Mis näed sa sinavast paleest sealt ülevalt,
kui vaatad üle maise raja?
Torm kaugeneb ja taas on tuuleõhkki hell.
Veel poetab pisaraid üks kartlik metsasalu;
üht kuldset liblikat näeb lennul üle palu
ja lõhnavatel aasadel.

Mis otsid uinund maalt sa, kurb sõbranna?
Ent peagi mägedest on varjatud su vilk;
veel naeratades kord kaod üle taevaranna
ja värisedes peab taas kustuma su pilk.
Oo täht, kes säratud sa haljast künkaharja,
oo hõbepisar kurb õõ toogavoltidel,
kes näed sealt kaugustest üht pikka-pikka karja
ja karjast, kelle jalg ees astumas on sel,
oo täht, oo kuhu paed ses õõs, mil pole piiri?
Kas leidub sulle säng jõekalda pilliroos?
Või keset vaikimist sa peidad oma kiiri
ehk kauni pärli moel vee sügavaimas voos?
Kui tuleb surra sul, kui laia merre juba
kuldjuukselise pea sa vajutate, siis veel,
oo armastuse täht, üksainus viivgi luba,
veel korraks valgusta meid lahkumise eeli!

M i m i P i n s o n .

(Katkendid).

Mimi Pinson on hele neidis,
on helepäine neidis ta,
ta kõnnib ringi ainsas kleidis
-tral-lal-lal-laa-
tal müts on ka.
On sultan rikkam igakanti,
kuid taeva tahtel mõistlik joon
Mimi'le anti:
ei tohi oma kleiti panti
küll viia eal Mimi Pinson.

.....

On nobe silm tal, käbe käsi,
ja tudengitest mõni mees
ei päevakaupa seismast väsi
-tral-lal-lal-laa-
ta leti ees.
Mimi ei sellest liiga hooli
ja üle lõõb ta leksioon
ka ülikooli:
Siin seelikut sa ära nooli,
siin, noormees, on Mimi Pinson!

Ehk vanapiigaks neiu muudab
kord jumal ise oma väes:
Mimi ent ikka nõela suudab
-tral-lal-lal-laa-
küll hoida käes.
Kui tahad võita tõrkujanna,
siis ole aus - ka noobel toon
ei kasu anna,
sest aina selget peakest kannab
ju mütsi all Mimi Pinson.

.
Mimi ei ole põõblisugu,
kuid vabariiklik hing on tal:
kolm päeva tegi ajalugu
-tral-lal-lal-laa-
ta tule all.
Tal hellebardi polnud aga -
eks siis ta naaskli platsi toond,
et olla vaba!
On õnn kokardi asetada
su mütsile, Mimi Pinson!

S a k s a .

Johann Christian Friedrich H ö I d e r l i n .
(20.III 1770 - 7.VI 1843).

K u i o l i n p o i s s m a v e e l .

Kui olin poiss ma veel,
tihti üks taevane mind
inimkisa ja peksu eest pääetis,
kaitstuna mängisin siis

õitega metsasalus
ja taeva õhud
mängisid minuga.

Ning nagu rõõmustad sa
taimede südant,
kui sinu poole nood
tõstavad õrnu käsi,

rõõmustasid sa ka, isa Helios,
minu südant ja nagu Endymion¹
olin su armsam,
oh püha Luna!

Oh teid ustavaid
sõbralikke taevasi!
Olgu teil teada,
kuis minu hing teid armastas!

Tollal ei hüüdnud küll ma ju veel
teid nimede järgi, ka teie
ial ei kutsunud mind - nagu inimesed,
kui nad üksüht arvavad tundvat.

Siiski ma tundsin teid rohkem
kui inimesi iganes olengi tundnud,
ma eetri vaikimist mõistsin,
inimsõnu ei mõistnud ma ial.

Mind kasvatas koosõla
kohavas metsasalus
ja armastust õppisin ma
lillede seas.

Taevaste hoole all kasvasin suureks.

S a a t u s e l a u l .

Ülal kõnnite valguse sees
pehmel pinnal, oh õndsad vaimud!
Säravad taevaõhud
kergelt riivavad teid
nagu taiduri sõrmed
pühi keeli.

¹ Endymion - kuujumalanna Selene (Luna) armsam, kellele Zeus annetas igavese une ning nooruse.

Saatusetä kui uinunud
sülelaps hingavad taevased;
karskena varjul
malbes pungas,
õitsmas on igavesti
teie vaim,
ja õndsad silmad
pilguvad vaikselt,
igaveses selguses.

Ent meile pole antud
puhkust üheski paigas,
kaob ja langeb
kannatav inimsugu
pimesi ühest
tunnist teise
nagu vesi. mis kaljult
kaljule pillutud,
üha alla teadmatusse.

P o o l e l u .

Kollaseid pirne riputab
ning metsrooside küllust
järve kohale maa,
teie, kaunid luiged
ja suudlustest joobunult
oma pea te pistate
püha-kargesse vette.

Häda mulle, kust võtta mul, kui
tuleb talv, veel lilli, ja kust
päikesepaistet
ja maiseid varje?
Seisavad müürid
külmalt ja sõnatult, tuule käes
kliriseb tuulelippe.

A d v o c a t u s D i a b o l i .¹

Pappide ning despootide kamp on vihkamisväärne,
veel enam geenius see, kes nende kilda on lõõnd.

¹ Advocatus Diaboli - kuradiadvokaat; isik, kelle üles-
andeks oli katoliku kirikus kellegi õndsaks tunnistamise me-
netluses tuua vastuväiteid.

N o v a l i s
(Friedrich von H a r d e n b e r g
2.V 1772 - 25.III 1801).

Ö ö h ü m n i d .

2.

Kas ikka peab taas tulema hommik? Kas ei lõpe ial maise vägivald? Õnnetu toimekus hävitab öö taevase saabumise. Kas kunagi ei põle igavesti armastuse salajane ohver? Valgusele on määratud oma aeg, aga ajatu ning ruumitu on öö valitsus, - igavene on une kestus. Püha uni, ära õnnestaliiga harva pühendatud selles maises päevatöös! Ainult rumalad ei tunne sind ega tea muud und kui seda varju, mille eatõelise öö hämaruses kaastundlikult meile heidad. Nad ei tunne sind viinakobarate kuldses voolus, mandlipuu imeõlie ja maguna pruunis mahlas. Nad ei tea, et see sina oled, kes hõljub hella tütarlapse rinde ümber ning teeb süle taevaks, ega aima, et sina vanadest lugudest taevast avades esile astud ja et sina kannad õndsate eluasemete võtit, sa lõpmatute saladuste vaikiv käekjalg.

3.

Korra, kui ma valasin kibedaid pisaraid, sest mu lootus sulas lahustatuna valus ja ma seisin üksildasena sünge künka ääres, mis varjas ahtas pimedas ruumis mu elu kuju, nii üksildasena, nagu veel keegi pole üksildane olnud, väljendamatust hirmust aetuna, jõuetuna, ainult veel mõttega viletsusele - kuidas ma ümber vaatasin abi otsides, suutmata ei edasi ega tagasi pääseda ja rippusin pageneva kustunud elu küljes lõpmatu igatsusega - siis tuli kauguse sinast, minu endise õuduse kõrgendikelt hämarusehoog ja korraga katkes sünniside, valguse ahel. Haihtus maine ülevus ja koos sellega mu kurbus, kaasas sellega voolas raskemeelsus uude tundmatusse maailma; sina öövaimustus, taevauinak tulid mu peale; maastik kerkis tasa üles ja maastiku üle hõljus mu vabenenud vastündinud vaim. Kungas muutus tolmupilveks ja läbi pilve nägin ma armsama seletatud näojooni. Tema silmis puhkas igavik, ma haarasin ta käed ja pisaratest sai helkiv, katkestamatu side. Aastatuhanded möödusid kaugusse nagu pikseilm. Ta rinnal nutsin ma uuele elule hurmavaid pisaraid. - See oli esimene, ainus unelm, ja alles sellest peale tunnen ma igavest muutumatut usku öötaevasse ja selle valgusesse, armsamasse.

Ludwig U h l a n d
(26. IV 1787 - 13. XI 1862).

S i e g f r i e d i m õ õ k .

Noor Siegfried maailma läks omal käel,
jäi isa kants maha kõrgel mäel.

Ei püsinud isamajas meel,
vaid otsis õnne maal ja veel.

Väärt rüütleid teel ta näha sai,
neil kilp oli suur ja mõök oli lai.

Ei tal olnud rüütlivarustust
ja meel oli mõru, meel oli must.

Kord metsateed ta käis, peos kepp,
tee lõpus elas aga üks sepp.

Seal rauda-terast kõik kohad täis
ja kõrgele lustlik tuli käis.

"Oh meister kallis, meister hea,
mind selliametisse sea!

Ja hästi selgeks mulle tee,
mismoodi küll mõöku taotakse!"

Kui selge tal oli haamritaid,
siis haamer ja alasi valu said.

Ta lõi, et kilde täis oli laas
ja alasi poolest saadik maas.

Ja viimasest rauakangist sai
mõök talle siis valmis, pikk ja lai.

"Nüüd ongi mõök mul valmis hea,
muid rüütleid ma häbenema ei pea.

Nüüd nii nagu iga vägimees
lõön surnuks lehed ja hiiglased ees."

Heinrich H e i n e
(13.XII 1797 - 17.II 1856).

Kuusk seisab põhja piiril
mäekingul üksinda.
Ta uinub; lumi katab
teda valge vaibana.

Ta und näeb ühest palmist,
kes kaugel lõunamaal,
üksinda, kurb ja vaikne
on kuuma kalju pääl.

Üks noormees armastab neitut,
kel südames teine on ees,
ent teise neiuga kihlust
on pidanud juba see mees.

Ei enam kosilast vali
nüüd neiu, kel hinges on raev -
kes ette juhtub, see saab ta;
nii raske on noormehe vaev.

See on juba vana lugu,
ent ikka ta uuena näib,
ja ikka murdub süda
sel, kelle kohta ta käib.

(Tsüklist "Lüüriline internetso")

Mis peaks küll tähendama,
et nõnda kurb on meel?
Üks muinasjutt, ikka seesama,
ei unu mul ikka veel.

Õhk jaheneb; hämaraks muutub,
nii vaikeelt voolab Rein,
ju eha harju puutub
ja sädeleb kaljusein.

Võib kalju peal näha üht neidu.
Ta istub seal üleval,
nii ilus, et sõnu ei leidu,
ja kuldsed juuksed on tal.

Kuldkammiga õhtuvilus
soeb juukseid ja laulab ta.
On kütkestav, nõiduslik-ilus
ta laulu meloodia.

All laevnikul väikeses laevas
nii rahutu süda on sees.
Ta kuulab, täis õnne ja vaeva,
ei märka, et karid on ees.

Ma usun, vool kaasa viis teda
ja keerises hukkus ta,
ja tegi kõike seda
Lorelei oma lauluga.

(Tsüklist "Kojutulek")

M e r e v i i r a s t u s .

Mina aga seisin reelingu najal
ja vahtisin unistades alla
peegelselgesse vette,
järjest sügavamale,
kuni sügaval põhjas
algul kui ähmases udus,
siis järjest selgemalt hakkasid paistma
kirikukuplid ja tornid,
ja lõpuks, selge kui päev, terve linn,
vanaaegselt madalmaalik
ja rahvarohke.
Väärikad mehed, mustades mantlites,
võöl pikad mõõgad, ees pikad näod,
valgetes kroogitud kraedes,
üle kihava turu
astuvad raekoja poole,
mille kõrgete treppide juures
skeptri ja mõõgaga
valvavad kivised keisrid.
Kõrval, kus helgivad pikkade
hooneridade peegelaknad,
püramiidseks pöetud pärnade all
sihvakapihtsed, siidkuubede kahinal
kõnnivad neitsid, kombekad lillenäod
mustade, kenade tanude
ja voogava kuldjuukse raamis.
Keigarid kirjus hispaania rüüs
peenelt mõõdudes tervitavad.
Aastates naised,
vanamoeliselt pruunis,
peos lauluraamat ja roosikrants,
tõttavad tippival sammul
peakirikusse,
kuhu kutsub neid kellade helin
ja oreli hääli.

Ja mindki haarab kauge kõla
salapärane õud.
Lõputu igatsus, põhjatu kurbus
valdab mu südant,
mis vaevalt sai terveks.
Mul on, nagu suudleksid armsad huuled
lahti ta haavu,
ja jälle tilgub neist verd,
kuuma, punast,
mis aeglaselt langeb
vanale majale
all sügavas merelinnas,
vanale, kõrge viiluga majale,
mis on rusuvalt tühi,
ainult käsipõsakil akna all
üks tütarlaps istub
nagu vaene, hüljatud orb.
Ja ma tunnen sind, vaene, hüljatud orbi!
Nii sügavale siis
sa pugesid lapsikus tujus
peitu mu eest
ega saanud enam üles,
ja istusid võõrana võõraste keskel
aastasadade kaupa,
kuna mina, hing täis muret,
kogu maailmas sind otsisin,
ja ikka otsisin,
sa alatiarmas,
sa kauakadunu,
sa ometileitu -
ma leidsin su üles ja tunnistan jälle
su veetlevat nägu,
su tarku, truusid silmi,
su kallist naeratust,
ja ialgi enam ei lahku ma sinust
ja tulen su juurde,
ja ma sirutan käed
ja alla su rinnale viskun.

Aga õigel ajal veel
haaras kapten mu jalast,
vedas mind ära reelingu äärest
ja hüüdis, põlglikult naerdes:
"Doktor, mis pagan teil on?"

(Tsüklist "Põhjameri")

R ü ü t e l O l a f .

1.

Sünge paar on doomi uksel,
kumbki kannab punast kuube.
Kuningas on üks neist meestest,
aga timukas on teine.

Ja nii ütleb timukale
kuningas: "Ju papi laulust
näib, et laulatus on läbi,
tapakirves valmis hoiä."

Kellad löövad, orel hüürgb,
kirjus rongis pühakojast
voolab rahvas, rahva keskel
sammub piduriidee noorpaar.

Kooljakarva, kurb ja kokkund,
könnib kaunis vürstitar;
önnelik on rüütel Olaf,
ja tal naer on punahuulil.

Ja ta naeratades ütleb
sünge näoga kuningale:
"Tere päevast, äiapapa,
täna veel sa minu pea saad.

Surema nüüd pean, ah, luba
südaööni armuaega,
et saaks peetud pulmapidu,
törviktantsud, pidusöögid.

Las ma elan, las ma elan,
kuni viimne viin on joodud,
tantsitud on viimseid tantsud,
las ma südaööni elan."

Kuningas nüüd timukale
ütleb: "Meie väimees saagu
armuaega südaööni,
tapakirves valmis hoiä."

2.

Käib pulmapidu täies väee,
peig hoiab viimast peekrit käes,
mörsja silmad on vees,
hing ahastab seee -
ju ukse ees timukas seisab.

Pill hüüab, tants algab ja meeletus hoos
Olaf mörsja haarab, nad keerlevad koos.
Törvalontide all
viimne tants see on tal -
ju ukse ees timukas seisab.

Nii metsikult löbue on viiuli hõik
ja flöödid nii kurvad ja kokkunud kõik.
Kes neid tantsimas näeb,
süda seisma sel jääb -
ju ukse ees timukas eesisab.

Kesk paare nad lendavad saalis kui tuul,
Olaf kaasale sosistab kahvatul suul:
"Sa oled nii armas kui elu ja ilm,
ah, haugas on külm -"
ju ukse ees timukas seisab.

3.

Oh Olaf, käes on südaöö,
On käidud su elurada.
Täis julget rõõmu vürstilast
sa julgesid kaisutada.

Mustkuubede pomin kuulutab
tseremoonia pealehaku
ja punases mantlis kirvemees
seab kohale musta paku.

All õues mõõgad välguvad,
hulk tulesid valgust seal laotab,
Nüüd Olaf alla astub paleest
ja naervad huuled paotab:

"Ma õnnistan päikest, ma õnnistan kuud,
ma õnnistan tähtede valgust,
ma õnnistan laululindusid,
kes teatavad kevade algust.

Ma õnnistan merd, ma õnnistan maad,
teid, lehekuu heledad ilmad,
ja kannikesi - nii õrnad on nad
kui minu naise silmad.

Su lillesilmad, oh, nendega
ju mulle surma tõid sa.
Ma õnnistan ka toomepuud,
kus käed ümber kaela mul lõid sa."

(Kogust "Romansid")

D o k t r i i n .

Trummi vaid tao, ära kartma lõõ,
ja voooritüdrukut musuta -
kõik teadus ongi selles koos,
see tarkade teoste tuum on ka.

Trummelda rahvas üles maast,
trummelda äratust noorusehoos,
kõi trummi lüües alati ees -
kõik teadus ongi selles koos.

See ongi Hegeli õpetus,
see tarkade teoste tuum on ka!
Ma sain sellest aru, sest taipu on mul
ja tubli trummimees olen ma.

(Teüklist "Ajaulud")

T e n d e n t s .

Saksa laulik! Laulus kiida
meie saksa vabadust,
et see tungiks meie hinge,
marseljeesi hoog ja pinge
oma hümnidesse liida.

Ära flöödina meid hurma,
väldi vaikset mugavust -
nagu pasun tõsta rökkeid,
nagu suurtükk lõhu tõkkeid,
puhu, raksa, sähva, surma!

Ära nagu Werther hõõga,
Lottega pea kudrutust -
üksnes võimsat kellakaja
on su rahvale nüüd vaja,
tõsta sõna nagu mõõka!

Puhu, raksa, järjest sega
rõhujate olesklust, -
seda raha luules siirdu,
kuid sealjuures siiski piirdu
üldist laadi fraasidega.

(Tsüklist "Ajaulud")

S i l e e s i a k a n g r u d .¹

Neil hambad risti, pilk sünge kui õõ,
nii tummalt telgede taga käib tõõ,
"Saksamaa, koome su surirüüd,
kolm needust sellesse koome nüüd.
Me koome, me koome!

Oma härdate palvete jumalat neame,
Me nägime nälga ja külma ja teame
kõik ootused, lootused asjata jäid,
ta narris ja tüssas ja mõnitas meid.
Me koome, me koome!

Me kuningat, rikaste kuningat neame,
kes hädast ei hooli, mis taluma peame.
Käest viimased krossid meil pressib ta
ja käsib kui koeri meid hukata.
Me koome, me koome!

¹ Sileesia kangrud - luuletus on pühendatud Sileesia kangrute ülestõusule 1844.a.

Me isamaad neame, kus pettus läbi
said troonile nurjatus, vale ja häbi.
Kõik kaunis ja õilis seal kolletab pea,
seal sõõdikuil üksi on sigida hea.
Me koome, me koome!

Süst laksub, telg naksub, me hoolsalt tööil,
me koome usinalt, päeval ja ööl.
Vana-Saksamaa, koome eu surirüüd,
kolm needust sellesse koome nüüd.
Me koome, me koome!"

(Tsüklist "Ajalaulud")

O k t o o b r i s 1 8 4 9 .

On jälle vaikne kodumaa,
torm vaibus, enam tuul ei unda.
Suur lapsuke Germania
nüüd jõulupuust võib jälle rõõmu tunda.

Nüüd vaikne õnn on ideaal,
see sõge on, kes rohkem vajab,
ja rahupääsu kodumaal
nüüd uuesti me räästas pesa rajab.

Kuu vaikselt särab vete jääl,
kõik ilm nüüd magab magusasti.
Vaid vahel praks - kas püssi hää!
Hea sõber seal võib-olla maha lasti.

Ehk tabati seal tulipea,
relv käes, ja paraja sai palga.
(Ei kõikidel nii hästi vea
kui Flaccusel,¹ kes tandrilt laskis jalga).

Ehk Goethe auks on tulevärk
või on see hää! ehk pidulauast,
kus kõrge lendab - rõõmu märk,
et Sonntag² jälle üles tõusis hauast.

On Lisztki³ jälle lagedal,
on keset julma sõjatantsu
hing ilusti jäi sisse tal,
kroaat ja slaav ei puutunud me Franzu.

¹ Horatius Flaccus (65-5 e.m.a.) - rooma luuletaja, põgenes Philippose lahingus võitlustandriltpärast vabariiklike vägede purustamist.

² Henriette Sonntag - ooperilauljanna, pöördus 1849., pärast 20-aastast eemalolu lavale tagasi.

³ Franz Liszt (1811-1886) - ungari muusik. 1830. annetati talle Budapesti saabumisel mõök, millele on vihjatud laulus.

Läks vabaduse viimne kants
ja madjar veres hinge heitis,
kuid terveks jäi me rüütel Franz
- ta oma mõõga kummutisse peitis.

Franz elab veel ja vanas eas
kord sellest sõjast muinasjuttu
ehk vestab lastelaste seas:
"Nii lamasin ja nii ma jooksin ruttu."

Oh Ungari! See nimi teeb,
et saksa kuub jääb kitsaks mulle.
Seal all just nagu meri keeb,
just nagu sarv mind hüüaks võitlustulle.

Oh muistne saaga, kuidas siis
mul uue jõuga meelde tungid -
raudraske, metsik võitlusviis,
laul, kuidas kord said hukka Nibelungid.

Ees sama võitlus seisis meil,
see on ju sama muinaslugu.
On teised nimed sangareil,
kuid muidu sama vägimeeste sugu.

Ja sama saatus seisab ees:
kui uhkesti ka lehvik plagu,
kuid kaotajaks jääb vägimees,
barbaarne loomajõud saab temast jagu.

Ning seekord härg ja karu koos
said võidu toore liidu läbi.
Sa langesid - kuid meie loos?
Meil, Ungari, on osaks hirmsam häbi.

Soliidsed tõprad olid veel
need, kelle läbi otsa leidsid.
Kuid hoopis alatumal teel
meid hundid, sead ja penid ikke heitsid.

Mis rõhked, ulg! Mis võitja lehk!
Siin oleks teisi sõõrmeid vaja!
Kuid mõni võib sind kuulda ehk,
vait parem jää, oh haige luuletaja.

(Tsüklist "Lamentatsioonid")

Enfant perdu.¹

Eelpostil vabaduse võitluerindel
kolmkümmend aastat seisin ustavalt.
Ma võitlesin, ja kuigi oli kindel,
et koju sealt ei saa ma elusalt.

Ma valvasin - ka siis, kui tähed loitsid
ja teistel telgis oli puhketund.
(Ka nende valjud norsked ärkvel hoidsid
mind mõnikord, kui silmi tikkus und.)
Kui igavus või hirm neil öödel rusus
(sest üksnes narr ei karda midagi),
siis pilkeriime lõin ja uues usus
ma oma postil valvet pidasin.

Jah, valvasin, ei pannud relva kaenlast,
ja kahtlast kogu nähes sedamaid
ma sihtisin ja tulistasin vaenlast;
nad kuuma tina neetud kerre said.

Kuid niigi läks, et hästi oskas peita
ka vastane ja hästi anda tuld.
Kuul märki läks, - oh, sõbrad, ma ei eita,
on haavad valla - verest märg on muld.

Üks koht saab vabaks! Haavad rinnas valla,
üks langes - võitlust jätkab seltsimees.
Kuid kindlaks jäin, ja relv, mis langes alla,
jäi murdmata - vaid süda murdus sees.

(Tsüklist "Lamentatsioonid")

O r j a l a e v .

1.

Supercargo¹ van Koek oma kajutis
aina arvusid lehele kannab.
Ta laadungit hindab ja rehkendab,
kui palju tulu see annab.

¹ Enfant perdu - pr. k. kadunud laps; nii nimetati kuni XVII s. prantsuse sõjaväes hukkamisele määratud eelsalku rünnakul.

² Supercargo - laevalaadungi omanik.

"Mul kummi on hea, mul pipar on hea,
mul lastis on kaupade lasu,
kuid rohkem kui kullast ja hõbedast
ma mustast kaubast saan kasu.

Kuussada neegrit ma hankisin
poolmuidu Senegalist -
sitke liha ja vetruvad lihased,
kui esimest sorti metallist.

Vastu andsin klaaspärleid ja piiritust,
must maakler läks odavalt õnge.
Puhast kaheksasada protsenti saan,
kui rohkem kui pooled ei kõnge.

Kui kolmsada neegritki elaks veel,
kui saabub Rio Janeiro,
sada tukatit tükk minult omandab
nad firma Gonzales Perreiro."

Siin korraga katkeb ta mõttelõng,
sest kapteni kajutisse
hall doktor van Smissen, laevakirurg,
aupaklikult astub sisse.

Tal nina on soolatüükaid täis,
tal on naeruväärt kõhetu kuju.
"Noh, doktor," hüüab van Koek, "kuidas on
mu armsate mustade tuju?"

"Täna küsimast," arst vastab viisakalt,
"ma tulin teatama teile,
et sellel õöl oli surevus
meil tunduvalt suurem kui eile.

Kaks surnut on päevane keskmise,
kuid seitse on tänane kvantum:
kolm naist, neli meest - see kaotus on
mul juba ka kladesse kantud.

Ma hoolega laipasid uurisin;
need kelmid, ma seda ei eita,
vahel teesklevad surnut, vist lootuses,
et lasen nad laintesse heita.

Neil kätelt ja jalgadelt ahelad
sealsamas ma eemaldas, ja
ja kombe kohaselt korjused
üle parda visata lasin.

Sealsamas juurde ujusid
haiparved täis saagiha.
Nad on minu kostil - hirmsasti
nad tahavad neegriliha.

Nad haisu said ninna ja asusid
kiilvette ju Aafrika rannul.
Neid ligi tõmbab laibalehk,
nad ujuvad kaasa me kannul.

Nii naljakalt korjuse kohale
nad parvena kokku vaovad.
Üks haarab jalast, üks haarab peast,
teiste kurku räbalad kaovad.

Kui kõik on otsas, üks mõnuga
teeb kukerpalli ja teine
mu otsa vahib kui tänades,
et sai nõnda maitseva eine."

Kuid ohates segab ta juttu van Koek:
"Kas tead sa mõnda nõu seks,
et paraneks asi? Mis teha küll,
et surevus enam ei tõuseks?"

Arst vastab: "Et suur on surevus,
seal süüdi on neegrid ise,
sest nende haisev hingeõhk
teeb võimatuks hingamise.

Ka igavus paljusid kurvaks teeb
ja võtab neilt elulusti.
Tants, muusika ja värske õhk
võiks aidata vaeseid musti."

"Hea mõte," hüüab minheer van Koek.
"Sul tõesti on tarkusepagas
kui Aristoteleesel, kes
Aleksandrile teadmisi jagas.

Ka tulbiaretusühingu
eestseisjal on teravmeelsust.
Kuid siiski, kui sinuga võrrelda,
ta kaugele maha jääb veel sust.

Jah, muusikat, muusikat! Täna veel
nad tekile tantsima viid sa.
Ja kellele meelelahutus
ei meeldi, las see saab piitsa."

2.

Sinkõrgusest sirades vaatavad
tuhanded kauged maailmad,
nii suured, targad ja säravad
kui kaunite naiste silmad.

Nad vilguvad laiale merele,
mis virvendab hiljukesi
ja vosvori kiirguses hõlendab;
nii iharalt suliseb vesi.

Kesk merd nagu ankrus on orjalaev,
tuul vastu õhtut jäi vakka.
Kuid laevalael laternad säravad
ja pillihääled ei lakka.

Seal tüürimees viiulit vingutab,
kokk nobedalt sõrmitseb flööti,
üks laevapoiss agaralt trummi taob,
kuid doktor puhub trompeeti.

Seal tantsu lööb sadakond meest ja naist;
kui meeletud laadungi vahel
nad hõiskavad, kepslevad, keerlevad,
ja kaasa kõliseb ahel.

Nad põrandat sõtkuvad metsikus hoos,
seal ägades tumedad donnad
oma alasti partnereist hoiavad
ja hoopidest verised on nad.

Seal orjakubjas on tantsujuht
ja jalutab piitsaga ringi.
Ta laisemaid tantsijaid ergutab,
et nukrus ei vallutaks hingi.

Ja pidulärm ja pill ja trall -
alt põhjast see tasapisi
toob pinnale, suikuvaid, uniseid
veeriigi koletisi.

Uneähmis haid juurde ujuvad
ja karjana tõusevad voole.
Täis üllatust ja imestust
nad vahivad laeva poole.

Ja mõistes, et kaugel veel toitumistund,
haid pettunult maigutavad
ja lõugasid pärani ajades
nad uniselt haigutavad.

Ja pill ja trall ja pidulärm.
Suur igavus ähvardab tappa
haikalu - nad vaatavad, ootavad
ja salvavad endale sappa.

Haid, paistab, ei armasta muusikat
nagu paljud, kes nende sugu.
Shakespeare juba hoiatas kiskjate eest,
kes muusikast ei pea lugu.

Ja pidulärm ja pill ja trall.
Veel tantsuhoog ikka ei väsi.
Fokkmasti all seisab minheer van Kosk
ja palves laotab käsi.

"Oh issand, ära lase neid patuseid
nii surra kui surid mul teised.
Kui mõni ka pahandas sind, sa tead,
nad on ju lollid kui veised.

Neile halasta Kristuse pärast, kes läks
me kõigi eest ristipuule,
sest terve mu äri võib nurjuda,
kui sina mu palvet ei kuule."

E e s l i d - v a l i j a d .

Kui priiusest viimaks isu sai täis,
siis vabariik loomade soole
ei meeldinud enam - neil tahtmine käis
absoluutse monarhia poole.

Ju olidki kuningat valimas koos
kõik neljajalgsete liigid.
Parteidel võitlus käis täies hoos
ja hirmsasti keesid intriigid.

Võim oli eeslite komitees
vanameelsete fraktsioonil.
Must-puna-kuld täht säras otsa ees
neil pikkade kõrvade foonil.

Oli hobune kandidaat teisel parteil,
kuid häält nemad tõsta ei julgend -
hirm vana-pikk-kõrvade kisa ees neil
nii kõikidel suu oli sulgend.

Kui üks siiski teistele sisendas,
et hea oleks valida hobust,
hall vana-pikk-kõrv kisendas:
"Ärge väljagi tehke sest tobust!

Sa reetur! Su kujugi silmale
halb näha on, jumala pärast!
Ei toonud eesel sind ilmale -
sa sündisid prantsuse märast.

Näe, otsekui seebral sul küljel on joon,
sa polegi eesel, vaid seebra.
Ka tundub nasaalne su hääletoon.
Kae pole su sünnimaa Heebrea?

Ja kui sina eesel ehk oledki, tea,
siie oled sa hingetu, vilu,
hall mõistuse-eesel, kes kallike ei pea
eesliloomuse müstilist ilu.

Kuid minus, te isegi arvake,
see elab nii päeval kui öösel.
Mu sabas ka viimane karvake
võib tõendada: eesel mis eesel!

On saksa mullas mu sugupuu juur,
on ehtne mu eesellikkus.
Mul on minu isade taimenatuur,
truualamlik tunderikkus.

Ei olnud nad kahtlased galanteriis,
patust peenust ei ajanud taga,
vaid igauks kottisid veskile viis,
virk, viisakas, vooruslik, vraga.

Me isad - ei, surnud ei ole nad!
Hauda jätsid nad kondid ja naha,
kuid hinged - need ülevalt vaatavad
me peale nüüd mõnuga maha.

Esi-eeslid! Ei kustu te glooria!
Me elule andsite suuna.
Teie eeskujul veskile voorida
ikka töotan ma kohusetruuna.

Mis õnn - olla eesel! Ei harjuda
saa sellega - nutt tõuseb silma.
Ma tahaksin katuselt karjuda:
ma eeslina tuln maailma.

Mu isa - täis uhkust end nimetas
eht eaksa eesliks tema.
Saksa eesliplimaga imetas,
suureks eesliks mind kasvatas ema.

Esi-eeslite eeskujul vagane
truualamlik eesel sai must.
Jään eesliks ja ial ei tagane
heast, vanast eeslivaimust.

Ja kuna me eeslid, siis vajame,
et hea oleks eeslite hõimul,
ja eesliriigi me rajame,
kus ainult eeslid on võimul.

Kõik oleme eeslid! Ii-aa, ii-aa!
Ei hobuste ikkega lepi!
Maha hobused! Eesel - hurraa, hurraa! -
saab krooni ja valitsuskepi."

Nii rääkis patrioot ja siis
kõik kiitust kuulda lasid.
Neil oli rahvuslik mõtteviis,
nad kapju müdistaeid.

Keegi tammepärjagi riputas
ta kaela. Kesk hõiskavat summa
hända kõnemees vastuseks liputas
täis tänu ja liigutustumma.

R ä n d r o t i d .

On kahte sorti rotte:
muist söönud on, muist mitte.
Täissöönud kodus püsivad,
kuid teised välja rüüsid.

Nad rändavad tuhandeid mille,
ei karda nad torme ja iile,
ei pea neid sajud ja vihmaveed,
nad vihaselt rühivad otseteed.

See näljarottide pere
saab üle mäe ja mere.
Muist murrab kaela, muist upub vees,
teed jätkavad, kel hing on sees.

On kõigil, kes seda tõugu,
paar hirmsaid rottilõugu.
Neil soenguvõrdsuse käes on võim,
ja nudi peaga on kogu hõim.

See nudide rottide sugu
ei pea ka jumalast lugu.
Neile sakramendid on tühised
ja naised kõigile ühised.

See lihalik rotisugu
jooks, õgiks ühtelugu;
ei mõtlegi, kui sööb ja joob,
et hinglele see kahju toob.

Oh seda metsikut massi,
ei karda see põrgut ei kassi.
Puupaljas on ise, aga ta
kõik ihkab ümber jagada.

Rändrotid, oh kui kole,
meist enam kaugel pole.
Ju nende kriiskamist kuulda on
ja nende arv on leegion.

Maailm, jää jumalaga!
nad on juba müüri taga.
Tark pürjelmeieter, aulik raad
ei leia nõu, kuidas kaitsta maad.

Kõik relvades müürile vaovad
ja papid kelli taovad.
Nüüd võidelda kõikide kohus on,
püha eraomandus ohus on.

Oh, ilmaaegu on kõik, mis teete,
ei ole vaja siin tarku dekreete,
ei palveid, kellasid ja pomme -
need sellest ei päästa, mis ees on homme.

Ei aita täna teid sõnalõksud
ja kõnekunsti aegund nõksud.
Ei karda rotid mõtte kõrgust,
nad lipsavad läbi soflamide võrgust.

Sest nälja vastu, mis kõneleb kõhus,
on ainult supiloogika tõhus
ja vasikapraadide postulaadid
ja Göttingeni vorst-tsitaaadid.

Paar rammusat, vaikivat lihapotti -
see rahuldab radikaalset rottii
küll enam kui ükski Mirabeau
ja suuremgi reetor kui Cicero.

Nikolaus L e n a u
(13.VIII 1802 - 22.VIII 1850).

K o l m .

Kolm sõjameest, kes lüüa said,
nüüd ratsutavad tasa vald.

Verd tilgub kõigi haavadest,
saab hobunegi osa sest.

Ning sadulailt - ka neid on kolm -
on uhutud kõik vaht ja tolm.

Nii aeglane on ratsu samm,
et meestel veel ei lõpeks ramm.

Ja et ei kukuks üks veel neist,
siis toetamas nad on üksteist.

Nii kurb on kõigi kolme viis.
Ning teistele üks lausub siis:

"Mind ootab õitsva armu hurm,
seepärast kurb on noorelt surm."

"Mul oleks kodumõisas hea,
kuid surema siin pean ma pea."

"Mul on vaid see, mis näeb mu silm,
ent hea on Jumala maailma."

Kolm raipekulli nendega
koos lennanud on kogu maa.

Nad kriisanud on terve:
"See mulle, teile see ja see!"

K o l m i n d i a a n l a s t .

Taevas raevleb kõues, kurjas, kanges,
mille ohvriks hiiglatammi langes;
vaevalt kuuleb Niagars voogu;
äike, keerutades välgu rihma,
pillub vette vahutavat vihma;
joas on üha vihasemat hoogu.

Seisab indiaane piki kallast
kuulatades mõirgeid vetevallast,
kohutatud laane surmakisa;
üks on rauk, ent noorusliku moega,
kaks on tema noort ja sirget poega,
nõndasama tugevat kui isa.

Isa pöörab poegadele silmad,
tumedsmad veel kui rajuilmad,
kurjemad kui pilv, mis varjab taevast,
ning ta pilt saab metsikuma läike,
kui on välgul, mille saadab äike,
õeldes südamest, mis ränk on vaevast:

"Olgu neetud valge rahva teedki,
olgu neetud kõik need mereveedki,
kust kord vaesena nad tulid siia,

neetud nende purjes tuulekahu,
sada korda neetud kaljurahu,
mis ei sõandanud neid põhja viia!

Hirmsas rutus, kandes hukku endas,
laevu nagu mürginooli lendas
järjest üle mere meie randa.
Kõik meilt rõõviti, meil muud ei ole
kui vaid hinges viha, karm ja kole:
surmale nüüd tahame end anda!"

Nõnda rääkis rauk. Nad teevad valla
paadi, mis on seotud paju alla
kohe sõostes keset virra voolu;
minema nüüd heidavad nad mõlad;
kõrvu isa, poja, venna õlad,
lauluga nad tervitavad koolu.

Surmavene ümber eest ja takka
sähvib välke, hirmus kõu ei lakka;
kajakaid on lennul keset kära;
juba mehed, surmalaulud keelel,
kihutavad koske kindlal meelel;
nüüd nad kaovad kärestikku ära.

Ferdinand Freiligrath
(17.VI 1810 - 18.III 1876).

M ä s s .

Ei lahingumõllu see avalik löök -
vaid peidetud kavalus võitis,
see hiiliva alatusvaimu rõök,
lääne metsmehe võitlusse sõitis!
Lõi pimedast surmava hoobi tääk,
ja lisati lööke peidust -
nüüd lõpeb mu jõudude ülejääk,
laip, kellel ei unistust võidust.

Trots huulil ja pilkelik võpatus,
käes välkuva mõõga pära,
"mäss - elagu!" hüüe veel surseski suus,
nii ausalt kaob silmade sära.
Hääl meelel mu hauale soola vast
koos tsaariga preislane külvaks -
kuid Ungari meestelt üks kogulask,
et kandraamgi veel hulvaks.

Ja töömees lapitud riietes
mu keha siis matab mulda;
ta käsi on pakkund ja tüügastes,
mind katab kui lootuste kulda.
Toob pärjagi värsket lilledest,
mis katab mu haavu helle;
pärg mure ja puhkuse tundidest,
naine, tütar on pununud selle.

Nüüd hüvasti, hüvasti, võitlev maailm,
nüüd hüvasti, võitlevad väed!
Ei lahinguvälja näe enam silm,
kaugel relvad ja suitsumäed!
Nüüd hüvasti - ainult ei jäädavalt veel!
Ei, vennad, nad tappa või vaimu!
Pea müriinal jälle ma tõusuteel,
kui neil ei sellest veel aimu!

Kui purunend viimne kroon nagu klaas,
maailm täis leeki ja võitlust,
kui süüdlased rahva ees on maas,
koos jätkame jälle heitlust!
On kuulda ta sõna ja näha ta mõök -
truu seltsimees kindel on ikka -
kui rõhutatud rahval täis on lõõg -
mäss tuleb - ei oodata pikka!

N e v o l u t s i o o n .

Kas jahti peate, lingud käes, te lihunikest ümber ring,
Kas abiks teile lossimüür, kus vangis tema keha, hing,
Kas matate ta künkasse, kus talle värsket koidu eel
noor töölisnaine pärja viib - kuid ometi: ta elab veel!

Kui pügate ta lokes pää, ta vangirõivastesse saab,
kui mõrvar seltsiks talle on ja varas teda mõnitab;
kui vanglas on kesk roima ta, ja sunnitööks on talle maa;
ma siiski julgelt ütlen taas: ei vanglas ta, on vaba ta!

Maapakku ajage ta siit, maalt maale viigu pagutee;
ta võõrast kollet otsigu, ja kustund olgu tema lee;
ta tallad olgu verised, ta olgu külmas, näljas veel -
ei vaiki ometi ta hää, ei katke tema kandle keel!

Ei - ta on ikka tema ees; teid põlates ja trotsis lööb!
Maapagu naerab pilgates ja tapalava sootut tööd!
Ta laulab nii, et istmetelt te rahutuses tõusete;
et teie süda, arake, võlts süda ruttab tuksele!

Ei ohkelaul! Ei kaebelaul! Ei laulu neiet, kes langend ju;
veel vähem pilget saatusest, mis vahest karm ja mannetu;
see kerjusooper, mis ta ees, mis viisidest ta löbustub,
on teie troon ja hermeliin, te pleekiv-uhke purpurkuub!

Ei, mis ta laulab vetele, ei ole valu rännuteel -
see võidulaul, see võidurõõm, laul suurest päevast meie eel!
See tulevik, mis lähedal! Tal sõna prohvetlik on suus,
just nagu teie jumalgi: ma olin, olen, ikka uus!

Ma ikka jään, ja alati rahvaste ees käin tähena!
Te õlule ja pädele, te kroonilegi astun ma!
Ma vabastaja, neimaja, ma kohtumõistja teie ees,
maailma päästan, relv mu käes, seks jõudu minu lihastes!

Mind näete ikka vanglates, mind näete ikka sääl kus haud,
mind näete ringi ekslemas maapaos, saatjaks vangiraud -
te rumalad, kas pole ma, kus teie võimu lõpp käes:
Eks mulle paika südameis, eks mulle paika igas pääs?

Pääs igas, milles mõttemäss? Mis kõrge, paindumatu karm?
Päävari igas rinnas mul, kus inimlik on tunne, arm.
Töökojas igas, kus on tuld. Ja igas onnis, kus on vaev -
Ma inimkonna päästepaat, kui hukkub vana korra laev.

Seepärast olen ikka teil, käik ikka rahvahulke ees!
Te õlule ja pädele, te kroonidele astudes!
See ajaloo on kindel käik! See pole muud kui see mis on -
päev soojaks läheb - kuis külm su tuul, oo langust ootav
Paabilon!

Georg Herwegh
(31.V 1817 - 7.IV 1875).

Õ p p i g e v i h k a m a .

Ei armastus saa aidata,
nii armastus võib surra;
vaen, tule oma kohtuga,
vaen, ahelad sa murra!
Kus leida on türanne veel,
las meid neil kõri sulgu;
nii kaua armu laulnud keel,
nüüd lõpuks vaen kord tulgu!

Kel veel on süda, nende suud
vaid vaenu võivad luua;
on küllalt leida kuiva puud,
et leegil¹ toitu tuua!
Kui kalliks pead sa inimsust,
siis igal pool nüüd hõika:
"Te küllalt kiitnud armastust,
oo, vihata ka mõistke!"

Las taob türannivalitsust
nüüd rahva vihalaine;
sest pühamaks kui armastust
me peame klassivaenu.
Kui risu pole tuhaks saand,
peab kestma võitlusiha;
me küllalt kaua armastand,
las tormab viimaks viha!

Georg Weert h
(17.II 1821 - 30.VII 1856).

R e i n i v i i n a m a r j a k a s v a t a j a d .

Said Moselil ja Aaril¹
just küpseks kobarad,
ning arvasid talupojad,
et hädast on pääsnud nad.

Seal ilmusid ärimehed
maailma kõigilt teilt:
"Üks kolmandik raha katteks,
mis laenuks saite meilt!"

Ka Kölnist ja Koblenzist olid
pea amet-isikud seal:
"Te teise kolmandiku
riigilõivudeks võtma peab!"

Kui maamehed kaeblesid hädas,
abi palusid jumala käest, -
see müristas: "Ülejääk mulle!"
Rahet läkitas kõigest väest.

¹ Aar - Reini lisajõgi Šveitsis.

Suur häda on sedapsi kaelas,
on häda ja teotus nii suur:
kui kurat ei kius, siis jumal
on kõige kurja juur!

1843

T ö ö t a .

Mees kehvas kuues, ära säästa
töös ennast! Töö on leib ja sool.
Sa tööta! Nii vaid suudad päästa
end katkust, hädast igal pool.

Sa tööta! Kätel käia lase.
Sa tööta kuusteist tundi nii!
Sa tööta! Ööseks pehkind ase
eks lahkelt une rüppe vii!

Sa tööta! Muud ei maksa loota.
Sa tööta! Koduhütis ees
sind naine rasedana ootab,
näolt koolnukaame, silmad vees.

Sa tööta! Meenutad ju sõnni,
on sinu turi turskelt lai.
Sa tööta! Mitu paljast põnni
teeb koju jõudes sulle pai.

Sa tööta, kuni selg veel sirgub
ja pole sisse vajund rind!
Sa tööta, kuni higi nirgub -
sest loodud on tööloomaks sind!

Sa tööta seni, kuni rinnas
taob süda, soontes püsib jaks.
Eks luud ja liikmed mullapinnas
kord päri rahu jähädavaks.

1844

N ä l j a l a u l .

Kas, kuningas, sulle ei lähe
siis korda, et kehvad on lood, -
esmaspäeval me sõime vähe,
teisipäevaks sai otsa me roog.

Kesknädalal puudus meil oli,
läks neljapäev, piinavalt kurb,
ja reedel peaaegu voli
me üle sai näljasurm.

Sa laupäevaks korraldus anna,
et leib oleks olemas;
pühapäeval sind nahka panna
võime muidu, oo kuningas!

1844.

K o r d e l a s v a e n e r ä t s e p .

Kord elas vaene rätsep,
see õmbles end juhmadiks;
kolmkümmend aastat õmbles ta
ja ise ei mõistnud - miks?

Käest kadus kiirelt nädal,
saabus puhkepäev pilgariks:
ta pistis haledalt nutma
ja ise ei mõistnud - miks?

Ta võttis nõela ja käärid,
end asutas ametiks, -
ta murdis nõela ja käärid
ja ise ei mõistnud - miks?

Siis otsis nõõri rätsep
ja punus oherdiks,
end sellega oksa tõmbas
ja ise ei mõistnud - miks?

Ei õhtukellade kaja
ta kuulnud rahulist.
Pool kaheksa suri rätsep
ja keegi ei taipa - miks?

1845

(Tsüklist "Lancashire'i laulud")

I i r l a s e p a l v e .

Suur püha Patrick,¹ me patroon,
su päralt taevas on mugav troon;
mu vastu heldust sa ilmuta,
sest olen armetu Paddy ma!

Suur Patrick, õõ mind ootab eel,
külm Inglismaa tuul on siia teel;
oo, vaata mu riideräbalaid
ja närust kerjakotti vaid!

Suur Patrick, kõik, mis tahad, tee!
Nii suur ja kaunis on maailm see -
oo, muuta ükspuha kelleks mind võid,
kuid miks mind inimnäoliseks löid!

Oo, kui sa sinililleks mind looks,
siis karget kastet ma meelsalt jooks!
Oo, kui ma hirvena kepsu lööks,
siis haljast ristikut aasadelt sööks!

Oo, teeksid must metsade asuka,
et karuna sooja saaks kasuka, -
või kui ma, ütleme, luigeks saan -
siis oleks koduks mul ookean!

Oo, metsikuks pantriks mind sa tee, -
või lõviks! te lakk lehviks kõrgele;
vii tiigriks! et kiskuda lõhki türann,
kui korra kápaga virutan! -

Kuid, Patrick! Sa kõigele kurdiks jääd;
võib Paddy asjatult loota hääd, -
õõ muutub üksnes jahedaks,
O'Connell² vanaks ja paksemaks.

H a l j a s m e t s a s .

Kolm sõbrameest murul lamas,
mets suviselt haljendas, -
ning tõstsid laulu sealsamas
tiiskant ja tenor ja bass.

¹ Püha Patrick - Iiri kaitsepühak.

² Daniel O'Connell (1755-1847) - Iiri poliitik, võitleja Iiri sõltumatuse eest.

Neist laulis rätsep tiiskanti,
kingsepp tenorit heledalt,
kuid puusepp, peen sell igat kanti,
bassi põrutas vägevalt.

Neist alustas rätsep nõnda:
"Pear ütleva teile siin -
ma moodidest taipan niimõnda
ja õmblen, et kadestaks Viin."

Ja kingsepp nüüd kuulda lasi:
"Ma vannutan, sõbrad, teid -
on minule naljaasi
teha nägusaid jalatseid."

Ja müristas võimuka väega
me puusepp, tore ja peen:
"Ma osava meistrikäega
nii hälle kui puusärke teen."

Sai valjemaks laulukaja
ja ühiseks paisus hõik:
"Me päevil on rätsepat vaja,
sest muidu käiks alasti kõik!"

Kingsepata läbi ei tulda;
ja puusepp - on vajalik ta,
sest temata väärrikalt mulda,
maamulda heita ei saa..."

Nii muryl kolm sõbrameest lamas,
mets kohas ja haljendas, -
ning jätkasid laulu sealsamas
tiiskant ja tenor ja bass.

1846

(Tsüklist "Käsitöösellide laulud")

K i r s i õ i t e s .

Kord keset kirsiõisi
peavarju leidsime,
peavarju kirsiõites
Frankfurdis leidsime.

"Kehv riie on teil seljas!"
- nii sõnas kõrtsimees.
"See pole sinu asi,
va' täikrae, kõrtsimees!"

Too omad õlled-veinid
nii kähku nagu saad;
too õlled ja too veinid
ja anna ette praad."

Kraan kriunus, õlu voolas,
kuid ütleva peab siin:
see oli maitse poolest
nii vastik kui uriin.

Me lauda antud jänes Kui lõpuks saime voodi,
pealt poolt küll ilus näis, siis uinuda ei võind,
kuid meil see roiskund jänes sest lutikad meid voodis
suus kõigil ringi käis. õõ läbi õelalt sõid.

Frankfurdi ilu üle
ei otsusta te eal,
kui ise pole käinud
ja kannatanud seal.

(Tsüklist "Käsitöösellide laulud")

N e l i p ü h a d e l a u l .

Üksteist nõnda palavalt suudlesid nad
ja olid nii õrnutsevad,
kui külastas vana emakest maad
noor, sütitav isand kevad.

Eks vana emake, helde ja hea,
nii väga neid õrnusi vajas, -
sest rõõmuhõiskeid ja juubeldust pea
taevasinani vastu kajas.

"Poeg, hea, et tulid, sest sinuta nurm
jääks kõledaks, külm võtaks voosid.
Ja vihased tuisud on aedade surm,
mis hävitab nelgid ja roosid.

Sest ajast mu õõbikud vaikivad,
kui läksid viimati ära:
vii jällegi metsahaljusse nad,
too õisi ja päikesesära.

Mu mõtted, kui tuisud meil tantsu lõid,
kõik tunglesid sinu poole.
Kuid ütle veel, mida kaasa tõid
sa armsale inimsoole?"

"Mis, inimsoole?" kordas ta,
noor kevad, ja tõstis tooni,
kätt taskusse pistes hüüdis: "Voila!¹
Tõin tosin revolutsiooni!"

¹ Voila! - vaata siin! (Pr.k.)

K u i p o l i t s e i m e i s t e r
m i n u s t s a a k s .

Kui politseimeister minust saaks -
tee kõigil siis vanglasse kulgeks,
ning kauneimad naised kõige pealt
ma vangikambreisse sulgeks.

Kong neile, kes siidis ja sametis,
siis närbumat üksindust toogu, -
seal söögu nad üksnes ambrosiat
ja üksnes šampanjerit joogu.

Ja siis - ah! - uurimiskäigus ma
me vestluse sellele sihiks,
et eneste armuseiklustest nad
ja peenetest pattudest pihiks.

Saab viiskümmend suudlust iga blondiin,
kuid sada on muudele - trahviks;
brünette ma nuhtleksin aga nii,
et jäägu kogu ametkond pahviks.

Ja prokuröri kõnes siin
lööks tulvama õiglase paatos:
"Käed puhtaks pesen ma vihmavees
kui ilmsüütu Pontius Pilatus."¹

Jah, vanglasse heida need mässajad,
kes põhjustavad konfliktil!
On riigile ohtlik õrnema soo
magus corpus delicti."²

1848

T e e l D ü s s e l d o r f i .

Teel Düsseldorfis mu kaaslaseks
oli nõunik, kes esindas võimu, -
"Neue Rheinische Zeitung"³ aadressil ta
valas välja jämedat sõimu.

¹ Pontius Pilatus - Rooma maavalitseja Juudamaal (26-36 m.a.j.), kes piibli legendi järgi kinnitas Jeesuse surmaotsuse.

² Corpus delicti - kuritegu tõestav ese.

³ Neue Rheinische Zeitung - K. Marxi toimetatud demokraatlik ajaleht, ilmus Kölnis 1848-1849.

"Redaktorid sellel lehel on,"
ta ütles, "kuradi vennad;
ei karda nad armast jumalat,
ei prokuraatorit ennast.

Sessinases maises elus neil
on ainuke eesmärk ja taotlus
vaid koidupunane vabariik
ja täielik varajaotus.

Et kogu maailm saaks jagatud
sajaks miljardiks põllusiiluks;
maa niimitmeks peenraks ja niimitmeks vaoks,
meri niimitmeks laineviiluks.

Spetsiaalselt igapähele tükk
meie maamunast - võta kui vajad,
kuid priskemad suutäied pärivad
"Neue Rheinische" toimetajad.

Ka naiste järel^o himu käib neil.
Abielu nüüd läheb moodi,
kus vabas liidus ad libitum
kõik üheskoos pugegu voodi.

Kreeklannaga tatarlane, mongol,
või hiinatar sakslasega,
jääkaruga rootsi laululind,
irokeesid türklannadega.

Kas rooma või briti mehega
samojeedlanna aset jagab,
ning alabastrina valge grisett
tõmpninase kafriga magab.

Jah, muutuvad tublisti moodsamaks kõik
meie senised seadused maised, -
"Neue Rheinische" mehed, muidugi,
saavad kõige kaunimad naised.

Nad vabastavad meid kommetest.
Oo, laimav on nende mõna!
Eraviisil ja enese koduski
ära loe enam jumalasõna.

Saab kõrvale heidetud religioon,
ei pühadust kujuta Rhenus,¹
ei pähklipuusalud ja viinamäed,
ei imepärane Veenus.

¹ Rhenus - Reini jõgi (lad.k.).

Nad hülgavad Kastori, Polluri,¹
ei austa nad Zeusi, Osirist, -
pea midagi järele enam ei jää,
oo, Siion,² su pühast müürist!

Saab kõrvale heidetud Odin või Thor
ja kaovad nii Allah kui Brahma -
on "Neue Rheinische Zeitung" nüüd
me ainuke dalai-laama."

Siinkohal too nõunik vakka jäi, -
kuid mina võin ühte vaid väita:
mu nõunik, me tobedat sajandit
teie arukus kujukalt näitab.

Suur tänu auväärse seltskonna eest,
mu härra, kuid öelda on vaja -
et "Neue Rheinische Zeitungis"
olen minagi toimetaja.

Samas vaimus te jätkake igal pool,
see meile vaid kuulsust tagab, -
kui inimesel ja nõunikul
teil pea suurepäraselt jagab.

Auväärne ja arukas seltskonnatus,
ma teile samba lõõn püsti -
me tänane vallatu följeton
seks sobib nii võrratult hästi.

Tõepoolest, igale tolale
me jalahoop ei jaga, -
mu härra nõunik, mul on see au
teid väärilikalt tervitada.

1848

M e p ü h a s a k s a R e i c h s a r m e e .³

Me püha saksa Reichsarmee
hea kuulsuse endale rajas:
ta kokku Svaabist ja Hessenist
kõik kangemad poisid ajas.

¹Kastor ja Pollux - Zeusi ja Leda kaksikpojad (kr.müt.).

²Siion - kõrgeim kungas Jeruusalemmas; ristiusu kiriku
võrdpilt.

³Reichsarmee - riigiarmee (saksa k.), Saksa sõjaväe
ametlik nimetus XIX saj.

Me püha saksa Reichsarmee
lootis Sveitsile anda mükse:
ta sirutas käe juba välja, kuid - ah! -
pidi paikama neetud pükse.

Me püha saksa Reichsarmee
lubas Limburgil¹ nülgida naha:
ta juba sirutas selleks, kuid - ah! -
neetud laskemoon ununes maha.

Me püha saksa Reichsarmee
oli kõigiti võitlueevalmis,
kuid Preisimaa äkki Taaniga - ah!
tolle neetud rahu sõlmis.

Me püha saksa Reichsarmee
Viini päästmiseks katset tegi;
seal ilmus - ah, jumal! - too Windischgrätz²
ja lõi meie plaanid segi.

Me püha saksa Reichsarmee
see elab, et pole laita;
kuid landsknehtid loodavad jumalast -
eks ta ükskord neid ikkagi aita!

1848

U n g a r i .

Sandor P e t ö f i
(1.I 1823 - 31.VII 1849).

Vabadus, armastus,
need on mu igatsus.
Elu ma ohverdan
sinu eest, armastus,
ohverdan armu ma
sinu eest, vabadus.

1847

¹ Limburg - maakonnalinn Lääne-Saksamaal.

² Alfred Windischgrätz (1787-1862) - Austria feldmars-
sal, kes 1848-1849 surus maha revolutsiooni Austrias ja Un-
garis.

K o d u m a a l .

Mu kuldseis viljavanikutes maa,
kus kauge kangastus nii kaunina
loob pilte haldjamängust hõljuvast,
mu tasandik, kas tunned oma last?

See oli ammu, kui siin lagedal
ma puhkasin eu paplipuude all
ning üle pea mul piki õhuteed
läks sinu kureparve rändav V;

ja kui siis kalli kodu künnisel
mind saatis teele emakene hell,
ning katkes lahkumiseeõna suul, -
vaid ema õnnistust veel kandis tuul.

Sel ajal, kui siit ära olin ma,
on aastad sündinud ja surnud taas.
Oh, muutlik õnn, su vankril meeletul
on ilmas palju sõita tulnud mul.

Suur elukool on maailm. Näha sain
ma selles koolis päevi palavaid.
On elu tihti okkaline, jääk,
viib mitmest kõrbest läbi meid ta käik. -

Ma seda tean, ma seda õelda võin:
su klaasist, kogemus, ma küllalt jõin.
On sama kibe kogemuste rõõm,
kui juua surma mustast klaasist sõõm.

Nüüd aga mure, igatsused, piin -
kõik see, mis laiast ilmast kaasa viin,
kaob põuest, kui ma näen sind enda ees,
ja sulab püha rõõmu silmavees.

Siin on kord hällis kiigutatud mind,
on toitnud siin mind armsa ema rind,
siin vaatab päike mulle lahkena -
su helde päike, kallis kodumaa.

1842

T u u l v i i b õ i l m e l t l e h e
ä r a .

Tuul viib õilmelt lehe ära.
Armsamast ma lahkun täna.
Terveks jää, mu päike,
terveks jää, mu väike
tuvike sa.

Langeb kaste oksaraole,
pisar tasa langeb näole.
Terveks jää, mu päike,
terveks jää, mu väike
tuvike sa.

Taevas kuu on kullapalgne,
näod meil kahvatunud, valged.
Terveks jää, mu päike,
terveks jää, mu väike
tuvike sa.

Roosipuu veel puhkeb õide,
teineteist veel näha võime.
Terveks jää, mu päike,
terveks jää, mu väike
tuvike sa.

1845

V ä r i s e b p õ õ s a s , s e s t ...

Väriseb pöösas, sest
pöösale lendas lind.
Väriseb hing mul, sest
meenutan jälle sind,
väikene piigake,
avara maailma
säravaim helmeke.

Doonau suurvee aegu
voolab üle kalda.
Südantki ma praegu
vaevu hoida maldan.
Armastad mind, piiga?
Ma nii sind armastan. -
Taat ja memm sind ial
rohkem ei armasta.

Kui su juures olin,
siis hoidsid mind, mu arm,
Siis veel oli suvi,
nüüd talv on külm ja karm.
Jätsid mu, siis andku
sull' jumal õnnistust.
Kui veel olen armas,
siis tuhat kord õnnistust.

1846

T u l i .

Kõduneda ma ei taha
nagu paju soode süles!
Võimsa tamme kombel tahan
tuhaks saada taeva tules.

Tuld ma vajan! Jäägu vesi
konnadele, kaladele,
konna kombel krooksujaille,
laulikuile tühistele.

Minu element on tuli!
Külmetanud on mu keha,
pole suutnud aga iial
see mu hinge külmaks teha.

Tule, armastan sind, piiga!
Tule, kirk mul põleb rinnas!
Ole kuum! Või muidu võid sa
taeva nimel ära minna.

Kõrtsmik, puhast veini anna!
Lisad vett, siis oota aga -
sinu pea või seinu vastu
lendab kruus, et tükid taga.

Hõõguv vein ja hõõguv piiga! -
Sellist elu eluks pean ma.
Kuid mis unustasin - laulud!
Puududa ei või need, tean ma.

Laulge laulu, tulist, kuuma!
Muid ma kuulata ei suuda.
Keel sel katkegu, kes lauldes
kuumaks südameid ei muuda.

Kõduneda ma ei taha
nagu paju soode süles!
Võimsa tamme kombel tahan
tuhaks saada taeva tules.

1847

R a h v u s l a u l .

Üles, madjar! Kodu kutsub.
Aeg on käes - kas nüüd või iial!
Valige, nüüd aeg teilt küsib:
vabadus, või orjus püsib.
Madjarite jumalale
vannume,
vannume: ei enam orjust
kanna me!

Orjad olime me kaua,
neavad vanemad meid hauas.
Neil, kes vabana said surra,
und ei tule orjamullas.
Madjarite jumalale
vannume
vannume: ei enam orjust
kanna me!

See on tühipaljas hulgas,
kel nüüd surra puudub julgus,
kallimaks kui koidupinda
arvab oma elu hinda.
Madjarite jumalale
vannume,
vannume: ei enam orjust
kanna me!

Ahelatest mõök on enam,
käsi mõögaga on kenam.
Miks siis raudu kandma peame?
Muistsed mõögad valmis seame!
Madjarite jumalale
vannume: ei enam orjust
kanna me!

Et me madjarite nime,
vana kuulsust vääriksime,
häbi, mis toond aastasajad,
maha pesta nüüd on vaja.
Madjarite jumalale
vannume: ei enam orjust
kanna me!

Seal, kus kerkivad me hauad,
järelpölv meid leinab kaua.
Tänupalve juures üha
kordavad me nime püha.
Madjarite jumalale
vannume,
vannume: ei enam orjust
kanna me!

1848

L a h i n g u l a u l .

Pörab trumm ja pasun rökkab,
malev lahingusse tõttab.
Edasi!
Vingub kuul. See mäeste rindu
lisab värsket võitlusindu.
Edasi!

Käsi lippu kõrgel hoidku,
üle kogu maa see loitku.
Edasi!
Püha sõna "priius" sellel
näha olgu kõikidele.
Edasi!

Otse vaenlasele vastu
iga ungarlane astub.
Edasi!
Sangarid on ungarlased,
julgeid jumal võita laseb.
Edasi!

Verest punab mullapinnas,
langeb sõber kuulist rinnas.
Edasi!
Julgust mulgi pole vähem,
kui on tarvis, surma lähen
Edasi!

Kui ka kätest jääks me ilma,
kui ka surm meil vaataks silma,
edasi!
Hukkume, me sest ei küsi,
kui me kodumaa vaid püsib.
Edasi!

1848

A m e e r i k a .

Henry Wadsworth Longfellow
(27.II 1807 - 24.III 1882).

E x c e l s i o r .¹

Ju õine vari kärmelt laskus,
kui alpikülla nooruk astus,
kes jääs ning lumes mäkke viis
üht lippu, millel ränk deviis:
Excelsior!

Tal kipras kulm, kuid silm tal säras
kui mõõgatupest lendav teras,
ja nagu hõbetrompetist
keelt kõlas võõrast kummalist:
Excelsior!

¹ "Excelsior" on keskvärre ladinakeelsest sõnast "excelsus": tähendab "kõrgemale", "üha ülespoole".

Ta nägi majades, kust möödus,
neis rõõmus tuli koldeis hõõgus;
kuid tontlik liustik läikis eel,
suust pääses kähin jäisel teel:
Excelsior!

"Sa hoidu kurust!" taat veel sõnas,
"torm lähenebki sünges kõmas
ja lai on mõirgav kärestik!"
Kuid vastas heli trompetlik:
Excelsior!

"Sa jää," neid ütles, pisut hinga,
pää toeta vastu minu rinda!"
Kuid pisar sinisilmades
ta siiski vastas ohates:
Excelsior!

Kui põlvitasid koiduvalges
koos Sankt Bernhardi¹ mungad palves,
üht palvet kordasid nad taas,
õhk murdus karjest nagu klaas:
Excelsior!

Truud mägikoerad leidsid üles,
kus magas rändur lume süles,
veel jäätand käes ta märke viis
üht lippu, millel ränk deviis:
Excelsior!

Ses hallis külmas koidukumas
ta elutult, kuid kaunitl lamas,
ja kauges selges taevas - sääl
kui langev täht, nii langes hääl:
Excelsior!

S p r i n g f i e l d i ² a r s e n a l .

Kui hiiglaorel arsenalis häilib
maast laeni kahurite kolonnaad.
Kuid oma helidega nüüd ei häiri
need tummad torud rahulikku maad.

Mis õudne metsik mürin alla veereb,
kui surmaingel lööb neid klahve vaid!

¹ Sankt Bernhardi mungad - Selle nimelises mäekurus Alpides asetseva kloostri mungad tegelesid mägedes eksinute päästmisega koerte abil.

² Springfield - linn Massachusettsis USA-s suurte relvatehastega.

Mis halamieta eünge miserere¹
siis saadab koledaid sümfooniaid!

Ma hirmsat koori kuulen ju ka praegu -
nutt, surmakarjed, lein ja hädahüüd!
Ning, läbistades möödaläinud aegu,
kui hiiglakaja kostab see ka nüüd.

Seal saksi nui raudrüüdel lõõma hakkab,
normanni laulust rõkkab kümri laas,²
kesk hirmukisa, kauge kõrbe takka
on tatarlaste gonge kuulda taas.

Firenzelasi, relvis, tormab lossist,
ja kõmab lahingkella vaskne kumm,
ja mürtsub kõrgel altari-kolossil
atsteegi preestri ussinahkne trumm.

Seal külad põlevad ja paanikasse
ning lärmi lämbub appihüüja ring.
Seal priiskab riisujate purjus masse
ning halab näljast sõjahaardes linn.

Ma kuulen - lõhkeb mürsk, aed pilpaiks kisti,
musketiragin, möögaklirinad,
ja ikka jälle, oirgavas registris,
suurtükkitule kõuemürinad.

Miks, inimene, selles hirmsas käras
sa armsad loodushääled lämmatad
ja neetud riistadega lõhud ära
kõik kaunid taevased harmooniad?

Kui poolgi varast, mida ilm ei säästa
armeede tarvis, kulus selle jaoks,
et inimaru eksitustest päästa,
siis kindlused ning arsenalid kaoks:

Siis nimi s õ d u r põlgusväärseks muutub,
maapeale saabub kuldne ajajärk
ja rahval, kes veel tapariista puutub,
siis igaveseks näol on Kaini märk!

Põlvkondi möödub ... Kuulen, kära raugel
ja tuleviku udus vakka jääb -
kui püha kella helisedes kaugel
siis ütleb "Rahu!" Lunastaja hääl.

On rahu! Sõja hiiglaorel enam
ei vapusta ei taevaid ega maid.
ja kerkib otse inglilauludena,
maast armu pühasid meloodiaid.

¹ Miserere - katoliiklik kirikulaul, mis algab sõnadega
"Halasta minule, issand!"

² Kümrid - muistne kelti hõim Inglismaa läänosas,
tänapäeva Wales'is.

K e i s r i l i n n u p e s a .

Keiser Karl kord sõjateel
piiras Flandrias üht linna.
Ning ta karedal armeel
morniks juba tahtis meel
sadudes ja poris minna.

Mööda laagrit, tuulehoos
pingutades kiivririhamu,
rasked saapad vees ja soos,
tampisid hidalgod koos,
needes prantslasi ja vihamu.

Telgid seisis rida-realt
keset nõgusid ja kesa.
Kui see salkkond möödus sealt,
järsku keisri telgi pealt
paistis - pääsukese pesa.

Peotäis lihtsat punutist -
õlgi, hobujõhvi, karva
mõnelt kiivritutilt vist,
mida pärast kähmlemist
väljadel ei leband harva.

Üks hidalgo, vunts ju hall
ütles (mõeldes - Karl ei kuula):
"Räästa all see linnu-lall
arvab: keisri telk on tall
aga keiser ise - muula!"

Kuid see jutt sealt telgi eest
sisse kostis ometigi,
riivas kuulsat sõjameest -
kuulmatult present-paleest
astus keiser meeste ligi:

"Säästke seda pääsukest
ning ta peatset pesakonda,"
ütles ta - ja muigas, "sest
hoian Golondrinakest¹ -
desertööri naine on ta."

Laagris levis see kui tuul.
Juues kanget flaami kalja,
mehed, vahus põsk ja huul,
lõuna aegu täiel suul
naersid keiserlikku nalja.

¹ Golondrina - hisp. k. pääsuke, sõduriargoos ka väe-
jooksik.

Nii jäi pessa väike lind -
muudkui sirtsu, muudkui haudu!
Ümber tulest vappus pind,
kuni viimaks võeti linn
müüri läbimurde kaudu.

Sõdureid viis sõjatee
vallutama järgmist linna.
Telgid võttis koost armee
peale keiseri telgi - see
tema käsul jäeti sinna.

Laperdades tuules siis
seisis telk seal, kuni õhku
tiib ju pesalt noored viis
ning neil siutsus lauluviis
müüridel, mis suurtükk lõhkund.

V i h m a n e p ä e v .

See päev on pime, külm ja sünge;
taas sajab ning kange tuul on vinge;
veel liibub viinaväät pehkival puul,
aga surnud lehti kisub sealt tuul
ja see päev on külm ja sünge.

Mu elu karm on, külm ja sünge;
ja sajab ning kange tuul on vinge,
mu mõtted möödunud kinni on veel,
aga lootusi variseb tuulisel teel
ja päevad on külmad ja sünged.

Jää vait, kurb süda! ära norgu;
taas saabub pilvedest päike orgu;
Käin kõigile ühist rada ma
pean igasse ellu sadama,
mõned päevad on külmad ja sünged.

A a f r i k a o r j a u n e n ä g u .

Üks inimene rõhub teist.
Nii vaevleb tuhandeid.

I.

Ta uinus põllul, ta peos oli sirp,
riis koristamata näis;
oli paljas ta põu ja ta Aafrika tõu
kähärjuus oli liiva täis.
Läbi unenäo udu sünnimaal
ta mõte jälle käis.

II.

Ta kaugeid maastikke nägi taas
ja viibis Niigeri veel,
savannide palmipuude all
ta sammus kui kuningas veel
ja karavanide kuljuseid
ta kuulis mäestikuteel.

III.

Veel kuningannat ja lapsi ka
ta silmad näha said
ja hellitasid ta palet taas
tuhat suudlust ja tuhat paid!
Liiv endasse imes magaja
laul langevaid pisaraid.

IV.

Ja siis ta ratsutas pöörasel hool
piki võimsa Niigeri äärt -
hobu täis on tuld, ehib ohje kuld,
ja relvad on sõjameest väärt;
maa jalge all kaob ja mõõgatupp taob
igal hüppel vastu ta säärt...

V.

Öös kuuleb lövi mõirgeid ta,
hüäänigi naeruhooe,
ja jõehobu raginal tammumas
mingi jõesängi pilliroos:
nagu võidutrummide pöörin see
läbi une kostab kõik koos.

VI.

Kuis ülistab kauget vabadust
mustmiljon metsakeelt!
Kuis karjub nii vabalt ja metsikult
vali tuulehoog kõrbe teelt!
Mehe naer läbi une tervitab
vaba looduse tormimeelt.

VII.

Ta ei tundnud, kui valus on kupja piits
kui palav on päikse hurm,
ta elutult lamas ning ta ees
oli säramas Unede Nurm;
sest kehast - murdunud ahelast
lasi vabaks ta hinge surm.

R a s k e m a t e v õ õ r n i m e d e l i g i -
k a u d n e h ä ä l d a m i n e .

à Barbette - abar'bet	Jean - ža(n)
Baiae - 'baiä	John - džon
Béranger - bera(n)'že	Johnson - 'džonson
Bianore - bjanooore	Keats - kiits
billet doux - bi'je'du	Lancashire - 'länkäsšö
Bombay - 'bombei	Langeron - la(n)žö'ro(n)
Bysshe - biš	Ligne - linj
Carducci - kar'dutši	Liverpool - 'livöpuul
Castiglincello - kastil- jin'tšello	Longfellow - 'longfellow
Carabas - kara'ba	Louvre - luuvr
Chillon - 'tšillon	Ludd - lad
codille - co'di	Machiavelli - makja'velli
Cumberland - 'kamböland	Melbourne - 'melböön
Damas - da'ma	Mickiewicz - mits'kjeevitš
Dryden - 'draiden	Mimi Pinson - mi'mi pä(n)'so(n)
Enfantin - a(n)fa(n)'tä(n)	Mirabeau - mira'bo
Fénelon - fen'lo(n)	Murray - 'mari
Fournier - fur'nje	Musset - mus'se
Freiligrath - frailigraat	New Orleans - nju'oolinz
George - džoodž	Newton - njuuton
Gill - džill	Percy - 'pöössi
Giosue - džozu'le	Peschiera - pes'kjeera
Gonzales Perreiro - gon'sa- les per'reiru	Pierre - pjeer
Gordon - goodon	preux chevaliers - prä šöva'lje
Haidee - ai'dee	Provence - pro'va(n)s
Halifax - 'hälifäks	Rio Janeiro - riu ža'neiru
Hampton - 'hämpton	Rochefoucauld - rošfu'ko
Harraiby - 'härriby	Saint-Cloud - sä(n)'klu
Herwegh - 'heerveg	Saint-Simon - sä(n)si'mo(n)
Hood - huud	Seine - sen
Hucksbury - 'haksböri	Shelley - 'šelli
Jack - džäk	Siegfried - ziigfrid
	Smith - smiss

Springfield - 'springfiild

Surene - sü'ren

Thames - teimz

Uhland - 'uuland

Wadsworth - 'uädzuööss

Wales - ueilz

Vauban - vo'ba(n)

Wesley - uesli

Will - uill

Yvetot - ivto

Zoe - zou

Sisukord.

Saateks.

Inglise.

George Gordon Byron.

Laps olla muretuna veel (M. Nurme)	4
Nutvale neitsile (M. Nurme).	5
Muusikale (M. Nurme)	6
Ta oma kauniduses käib (M. Nurme)	6
Mu hing on morn (M. Nurme)	6
Ood masinapurustajate vastu suunatud seaduse tegijaile (M. Nurme)	7
Ludiidide laul (M. Nurme)	8
Byroni viimsed read (M. Nurme)	8
Sonett Chillonile (M. Nurme)	9
Prometheus (M. Nurme)	10

Don Juan

Teisest laulust	11
Kolmandast laulust	16
Neljandast laulust	19
Seitsmes laul (M. Nurme)	23
Üheteistkümnendast laulust	42

Percy Bysshe Shelley.

Iirimaale (M. Nurme)	47
Vabariiklase tunded Bonaparte'i languse puhul (M. Nurme)	47
Laul Briti meestele (M. Nurme)	48
Ood läänetuulele (M. Nurme)	49
Pilv (M. Nurme)	51
Lööke (M. Nurme)	53

John Keats	55
Kui virgub hirm	55
Mika naerein täna õöl?	56
Ood kreeka urnile	56
Ood nukrusele	57
Ood õöbikule	58
Päev kadus ja kõik päeva hõrkus kaob	59
Rohutirts ja kilk	60
Sügisele	61
Sonett	62
Thomas Hood .	
Laul särgist	62
I t a a l i a .	
Giacomo Leopardi .	
Lõpmatus (V. Grünthal-Ridala)	64
Giosuè Garducci .	
San Pietro õhtu (V. Grünthal-Ridala).	65
Sirmione (V. Grünthal-Ridala)	65
P o o l a .	
Marija Konopniczka .	
Teomehe hällilaul (E. Tütte)	68
Nocturne (A. Alle)	68
<u>Adam Mickiewicz</u>	
Ajudahh (A. Raid)	69
Alušta õösel (A. Raid)	69
Baidari org (A. Raid)	70
Bahtšisarai õösel (A. Raid)	70
Kikineis-Mägi (A. Raid)	71
Potocka haud (A. Raid).	71
Rändur (A. Raid)	72
Laevnik (A. Raid)	72
Mirza ja rändur (A. Raid)	73
Ood noorusele	73
P r a n t s u s e .	
<u>Pierre Jean de Béranger .</u>	
Yvetot' kuningas (J. Kross)	75
Tõukoerte palvekiri (J. Kross)	77

Õuelivree (J. Kross)	78
Markii de Carabas (J. Kross)	80
Mu kuub (J. Kross)	81
Isand Juudameel (J. Kross)	82
Sada eküüd (J. Kross).	83
Mõnus vanajumal (J. Kross)	85
Kaitseingel (J. Kross)	86
Kuradi surm (J. Kross)	87
Kümme tuhat franki (J. Kross).	89
Hullud (J. Kross)	90
Nostradamuse ennustus (J. Kross)	91
Surm ja politsei (J. Kross)	92

Victor H u g o .

Kreeka lapa (A. Kaalep)	93
Tsivilisatsioon (M. Raud)	94
Valm ehk ajalugu (A. Kaalep)	95
Külviaeg. Õhtu (A. Kaalep)	96
Pärast lahingut (A. Kaalep)	96
Revolutsioon kohtu ees (A. Kaalep)	97
Varjus (A. Kaalep)	99

Alfred de M u s s e t .

Laul lootusest (M. Kuningas)	99
Oo hele õhtutäht (A. Kaalep)	100
Mimi Pinson (A. Kaalep)	100

S a k s a .

Johann Christian Friedrich H ö l d e r l i n .

Kui olin poiss ma veel (A. Kaalep)	101
Saatuselaul (A. Kaalep)	102
Pool elu (A. Kaalep)	103
Advocatus Diaboli (A. Kaalep)	103

Novalis (Friedrich von H a r d e n b e r g).

Ööhümid	104
-------------------	-----

Ludwig Ü h l a n d .

Siegfriedi mõök.	105
--------------------------	-----

Meinrich H e i n e .

Kuusk seisab põhja piiril (E. Aun)	106
Mereviirastus (A. Sang)	107

Rüütel Olaf (A. Sang)	108
Doktriin (A. Kaalep)	110
Tendents (R. Parve)	111
Sileesia kangrud (A. Sang).	111
Oktoobris 1849 (A. Sang)	112
Enfant perdu (A. Sang)	114
Orjalaev (A. Sang)	114
Eeslid-valitsejad (A. Sang)	118
Rändrotid (A. Sang)	120
Nikolaus L e n a u .	
Kolm (A. Kaalep)	121
Kolm indiaanlast (A. Kaalep).	122
Ferdinand F r e i l i g r a t h .	
Mäsa (Ormi Arp)	123
Revolutsioon (Ormi Arp)	124
Georg H e r w e g h .	
Õppige vihkama	125
Georg W e e r t h .	
Reini viinamarjakasvatajad. (R. Parve)	126
Tööta! (R. Parve)	127
Näljalaul (R. Parve)	127
Kord elas vaene rätsep (R. Parve)	128
Iirlase palve (R. Parve).	129
Haljaa metaaa (R. Parve).	129
Kirsilõites (R. Parve)	130
Nelipühade laul (R. Parve).	131
Kui politseimeister minust saaks (R. Parve)	132
Teel Düsseldorfis (R. Parve)	132
Me püha saksa Reichsarmee (R. Parve).	134
U n g a r i .	
<u>Sandor P e t ö f i .</u>	
Vabadus, armastus (E. Niit)	135
Kodumaal (E. Niit)	136
Tuul viib õilmelt lehe ära (E. Niit).	136
Väriseb põõsas, sest (E. Niit).	137
Tuli (E. Niit)	138

Rahvuslaul (E. Niit)	138
Lahingulaul (E. Niit)	139
A m e e r i k a .	
Henry Wadsworth Longfellow .	
Excelsior (R. Sepp).	140
Springfieldi arsenal (J. Kross).	141
Keisri linnupesa	143
Vihmane päev (R. Sepp)	144
Aafrika orja unenägu (A. ja T. Kaalep)	144
Raskemate võõrnimede ligikaudne häälamine	146

Hind 36 kop.